

Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus: kasutatavad andmeallikad

**Merle Paats
Maretta Lunev**

Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus: kasutatavad andmeallikad

Merle Paats
Maretta Lunev

Toimetanud Liis Haugas
Küljendus: Nele Sõstra

ISBN 978-9985-74-556-4

Autoriõigus: Statistikaamet, 2014

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

SISUKORD

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Projekti tutvustus	4
2. Soolise palgalõhe arvutamine.....	5
3. Palgatunnuse kvaliteet isiku-uuringutes	7
3.1. Palgatunnus Eesti tööjõu-uuringus, 2012.....	7
3.1.1. Palgatunnuse kogumine ETU-s	7
3.1.2. Palgatunnuse vastamismäärad.....	8
3.1.3. Keskmine palk.....	9
3.1.4. Võrreldavus Eurostati andmetega.....	11
3.1.5. Võrreldavus Statistikaameti andmetega.....	11
3.1.6. Vanus.....	12
3.1.7. Rahvus ja keeleoskus	12
3.1.8. Haridustase.....	13
3.1.9. Juhtimiskohustused	14
3.1.10. Ettevõtte tegevusala	16
3.1.11. Ametiala (ISCO).....	17
3.1.12. Palgadetsiilid.....	18
3.1.13. Eelkooliealiste laste olemasolu	19
3.2. Palgatunnus sotsiaaluuringus, 2012	20
3.2.1. Palgatunnuse kogumine ESU-s	20
3.2.2. Palgatunnuse vastamismäärad.....	21
3.2.3 Keskmine palk.....	21
3.2.4. Võrreldavus Eurostati andmetega.....	22
3.2.5. Võrreldavus statistikaameti andmetega	22
3.2.6. Vanus.....	23
3.2.7. Rahvus ja keeleoskus	24
3.2.8. Haridustase.....	24
3.2.9. Juhtimiskohustused	26
3.2.10. Ettevõtte tegevusala	26
3.2.11. Ametiala (ISCO).....	28
3.2.12. Palgadetsiilid.....	30
3.2.13. Eelkooliealiste laste olemasolu	30
3.3. ETU ja ESU palgatunnuse analüüsi kokkuvõte	31
4. Integreeritud andmebaasi loomine	32
4.1. Esialgse ühendandmebaasi tegemise alus	33
4.2. Eesti tööjõu-uuringu (ETU) ja Eesti sotsiaaluuringu (ESU) andmete ühendamine.....	35
4.2.1. Tunnuste ümberkodeerimine	35
4.2.2. Teadmata väärtused	49
4.3. Maksu- ja Tolliameti andmete lisamine ühendandmebaasile	55
4.4. Rahva ja eluruumide loenduse (REL 2011) andmete lisamine ühendandmebaasile	66
4.4.1. Teadmata väärtused	67
4.5. Laiendusteguri (kaalude) arvutamine	68
4.5.1. Leibkonnakaalud.....	68
4.5.2. Isikukaalud	69
4.6. Ühendandmebaasi tegemise kokkuvõte	69

SISSEJUHATUS

Palgalõhe on naiste ja meeste palga erinevus ja see leitakse tuginedes palgatöötajate keskmisele tunnipalgale kõigis majandussektorites kokku. Sooline palgalõhe ei ole Euroopa Liidus viimastel aastatel eriti muutunud ja püsib endiselt 16% juures (sellel ja ka möödunud aastal 16,4%). Eestis on naiste ja meeste palkade erinevus Euroopa Liidu suurim ning viimastel aastatel ei ole see ka vähenenud.

Sooline võrdõiguslikkus on üks Euroopa Liidu aluspõhimõtteid (Võrdse ... 2014). Põhimõte „võrdne palk võrdse töö eest” on EL-i aluslepingutes kasutusel alates 1957. aastast ning see on kirjas ka direktiivis 2006/54/EÜ (Euroopa ... 2006), mis käsitleb meeste ja naiste võrdset kohtlemist tööhõive ja elukutse küsimustes. Soolisel palgalõhel on mitu põhjust: sooline jaotumine hariduses ja tööturul, töö- ja pereelu ühitamise raskused, iganenud personalipraktikad jt. Soolise palgalõhe arutamiseks kogutakse praegu andmeid töötasu struktuuriuuringuga, mida ei korraldata igal aastal. Et andmeid kogutakse ettevõtte kaudu, siis kogutakse palgasaaja kohta väga vähe lisaandmeid. Et hinnata palgaerinevuste põhjuseid tööturul, on vaja regulaarseid andmeid ning palju tausttunnuseid: haridustase, töövaldkond ning -positsioon, tööaeg ja -staaž, perekonnaseis jne.

Siin analüüsitakse erinevaid soolise palgalõhe arutamise allikaid. Töö esimene peatükk tutvustab projekti „Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus”, millega alustati 2013. aastal. Järgmistes peatükkides keskendutakse andmeallikatele, mille alusel saaks soolist palgalõhet Eestis hinnata. Lõpuks tutvustatakse uut integreeritud andmebaasi, mida plaanitakse kasutada projekti „Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus” raames.

1. PROJEKTI TUTVUSTUS

Soolise palgalõhe arvutamiseks kogutakse andmeid töötasu struktuuriuuringuga, mis on kohustuslik kõikidele Euroopa Liidu riikidele, uuringut korraldatakse Euroopa Liidus nelja aasta tagant. Ka Eestis ei tehta seda uuringut alates 2008. aastast enam igal aastal. Et uuringu andmed saadakse ettevõtte kaudu, kogutakse peale palga väga vähe tausttunnuseid palgasaaja kohta. Samal ajal on olemas teised andmeallikad, millega kogutakse infot töötasu kohta igal aastal, nt isiku-uuringud ja registrid. Põhimõtteliselt peaks olema võimalik arvutada palgalõhet ka teiste selliste andmeallikate põhjal, mis võimaldavad naiste ja meeste palgaerinevusi analüüsida süvitsi ning aasta kaupa.

Projekti „Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus“ eesmärk on muuta meeste ja naiste palgalõhe statistika iga-aastase regulaarse statistika osaks ning publitseerida palgalõhe andmestikku Statistikaameti veebis igal aastal. Selleks on vaja välja töötada uus andmete kogumise metoodika, et arvutada ja avaldada soolist palgalõhet:

- ajakohaselt – et eelnenud aasta andmed oleks võimalik avaldada hiljemalt järgmise aasta esimesel poolel (näiteks 2014. aasta sooline palgalõhe avaldatakse 2015. aasta esimese poole jooksul);
- koos relevantsete näitajatega, mis kirjeldaksid soolise palgalõhe tagamaid ja võimaldaks poliitika väljatöötajatel tugineda teadmuspõhisele analüüsile.

Projekti raames ei suurendata ettevõtete ega ka eraisikute halduskoormust. Vastupidi: eesmärk on võtta kasutusele administratiivsed andmeallikad, eelkõige Maksu- ja Tolliameti andmestik ning regulaarsed isiku-uuringud. Vastav andmestik ühildatakse ja koostatakse andmeallikate baasil ühtne andmebaas, mis jääb iga-aastase regulaarse statistika tegemise aluseks nii meeste ja naiste palgalõhe kui ka lisanäitajate arvutamisel.

Projekti raames korraldati avaseminar, kus arutleti naiste ja meeste palgaerinevuste üle ning tutvustati projekti. Samuti on toimunud töötoad, kus põhitaribijad ja huvigrupid on saanud kaasa rääkida nii andmebaasi koosseisu (tunnused) kui ka allikate asjus. Töötoas arutleti muuhulgas ka nende näitajate loetelu üle, mida tuleks koos soolise palgalõhega avaldada. Koostöö põhitaribijate ja huvigruppidega jätkub ka projekti järgmistes etappides.

Projekti rahastatakse Norra toetuste 2009–2014 programmi „Sooline võrdõiguslikkus ning töö- ja pereelu tasakaal“ kaudu.

Ajakohane info projekti tegevuste kohta on kättesaadav Statistikaameti kodulehel valdkonna „Majandus/Palk ja tööjõukulu“^a all.

^a <http://www.stat.ee/palgaerinevuste-statistika-parem-kattesaadavus>

2. SOOLISE PALGALÕHE ARVUTAMINE

Sooliseks palgalõheks nimetatakse naiste ja meeste palga erinevust. Euroopa Liidus kasutatakse soolise palgalõhe jälgimiseks Euroopa Liidu statistikaameti (Eurostati) avaldatavat korrigeerimata palgalõhe näitajat (inglise keeles *gender pay gap in unadjusted form*), mida avaldatakse igal aastal kõigide liikmeriikide kohta. Näitaja arvutatakse brutotunnipalgale tuginedes ja see näitab, mitu protsenti on naiste brutotunnipalk meeste omast väiksem. Valemiga väljendatult:

$$\frac{\text{meeste brutotunnipalk} - \text{naiste brutotunnipalk}}{\text{meeste brutotunnipalk}} * 100$$

Eurostati avaldatud soolise palgalõhe andmed kogutakse töötasu struktuuriuuringuga (inglise keeles *Structure Earnings Survey, SES*), mida peab liikmesriikides korraldama iga nelja aasta tagant. Viimane töötasu struktuuriuuring tehti aastal 2010. Et aga palgalõhe andmeid avaldatakse igal aastal, siis osa riike teeb uuringut samuti igal aastal, teised kasutavad muid andmeallikaid. Eestis tehakse selle tarbeks lühike mooduluuring oktoobri kuus, mille põhjal edastatakse Eurostatile soolise palgalõhe numbrid vahepealsetel aastatel.

Eurostati avaldatava soolise palgalõhe arvutamisel võetakse arvesse kõik palgatöötajad sõltumata vanusest ning töötatud tundide arvust. Ei arvestata aga kõiki tegevusalasid ja väiksemaid ettevõtteid. Andmeid kogutakse majandustegevusalade kohta klassifikaatori EMTAK (Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator, inglise keeles *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev.2)*) järgi ning selle alusel ei võeta arvesse palgatöötajaid, kes töötavad järgmistel aladel:

- põllumajanduses, metsamajanduses ja kalapüügi sektoris (tegevusala tähtkood A);
- avalikus halduses ja riigikaitstes; kohustuslikus sotsiaalkindlustuses (tegevusala tähtkood O);
- kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus; kodumajapidamiste oma tarbeks mõeldud eristamata kaupade tootmine ja teenuste osutamine (tegevusala tähtkood T);
- eksterritoriaalsete organisatsioonide ja üksuste tegevus (tegevusala tähtkood U).

Samuti ei võeta Eurostati avaldatud soolise palgalõhe arvutamisel arvesse palgatöötajaid, kes töötavad vähem kui 10 töötajaga ettevõttes.

Palgatöötajate palgana võetakse arvesse brutopalk, samuti regulaarsed preemiad ja lisatasud ning ületunnitöö eest saadud tasu. Arvesse ei võeta ebaregulaarseid preemiaid.

Statistikaameti andmebaasis on samuti avaldatud sooline palgalõhe (tabel PA5335: Sooline palgalõhe, oktoober – aasta, tegevusala (EMTAK 2008)), mis tugineb Eurostatis avaldatavaga samale andmeallikale. Kuid selle näitaja arvutamisel on arvestatud ka põllumajanduses, metsamajanduses ja kalapüügi sektoris ning avalikus halduses ja riigikaitstes ja kohustuslikus sotsiaalkindlustuses töötavaid palgatöötajaid, samuti on arvesse võetud palgatöötajad, kes töötavad vähem kui 10 töötajaga ettevõttes. Seetõttu on Statistikaameti avaldatud sooline palgalõhe väiksem Eurostatis avaldatust.

Tabel 2.1. Sooline palgalõhe, 2012
(protsenti)

Majandustegevusala	Eurostat	Statistikaamet
Tegevusalad kokku: A–S	ei avalda	24,6
Tegevusalad B–S, v.a O	30,0	ei avalda
Tegevusalad B–S, sh O	28,3	ei avalda
A. Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	ei avalda	7,0
B. Mäetööstus	34,3	33,9
C. Töötlev tööstus	32,7	31,0
D. Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	19,6	18,4
E. Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	8,9	8,2
F. Ehitus	19,5	22,0
G. Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	39,5	33,8
H. Veondus ja laondus	6,7	2,4
I. Majutus ja toitlustus	24,4	18,3
J. Info ja side	31,6	29,8
K. Finants- ja kindlustustegevus	44,9	43,3
L. Kinnisvaraalane tegevus	22,9	15,7
M. Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	18,5	17,5
N. Haldus- ja abitegevused	17,6	16,7
O. Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	9,8	9,8
P. Haridus	25,5	25,4
Q. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	28,7	27,3
R. Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	28,3	28,1
S. Muud teenindavad tegevused	10,8	12,5

Märkused: Euroopa Liidus kasutatava palgaerinevuste näitaja mõõtmiseks ja jälgimiseks on arvesse võetud ainult tegevusalad B–S, tegevusala O on välja jäetud. Samuti ei ole arvestatud alla 10 töötajaga ettevõtteid.

Allikas: Statistikaamet, Eurostat^a.

Euroopa Liidus kasutatakse soolise palgalõhe mõõtmiseks ja jälgimiseks korrigeerimata näitajat, mis tähendab, et palgaerinevuste arvutamisel ei ole arvestatud palgatöötaja individuaalseid karakteristikuid, mis võivad palgaerinevusi selgitada. Korrigeerimata palgalõhe näitab üldist ebavõrdsust naiste ja meeste vahel, mis tuleneb sellest, et naised ja mehed töötavad eri sektorites ning erinevatel ametitel, nende töajakorraldus on erinev ning nn naiste- ja meestetööd on tasustatud erinevalt. Seega on sooline palgalõhe seotud mitme seadusest tuleneva, samuti ka sotsiaalse ning majandusliku teguriga, mis on kokkuvõttes palju laiem teema kui lihtsalt võrdse töö ja palga idee.

^a Eurostati näitajad: Eurostati andmebaasi tabel „Gender pay gap in unadjusted form in % – NACE Rev. 2 (structure of earnings survey methodology)” (earn_gr_gpgr2); Statistikaameti näitajad: Statistikaameti andmebaas tabel „PA5335: Sooline palgalõhe, oktoober - aasta, tegevusala (EMTAK 2008)“.

3. PALGATUNNUSE KVALITEET ISIKU-UURINGUTES

3.1. Palgatunnus Eesti tööjõu-uuringus, 2012

Loodava andmebaasi peamine allikas on Eesti tööjõu-uuringu (edaspidi ETU) andmestik, mille eesmärk on anda ülevaade Eesti elanike tööhõive, töötuse, tööolude ja tööturu muutuste kohta ning saada võrreldav statistiline info kõikide Euroopa Liidu riikide tööhõive ja töötuse taseme ning trendide kohta. Tööjõu-uuringu üldkogumis on kõik Eestis elavad tööealised isikud, nende põhjal tehakse rahvastikuregistri andmebaasi kasutades süstemaatilise juhusliku kihtvalikuga valim.

3.1.1. Palgatunnuse kogumine ETU-s

ETU-s küsitakse viimase kuu töötasu kõikidelt palgatöötajatelt. Ettevõtjalt, talupidajalt ja vabakutselistelt küsitakse ainult palgana saadud tasu, ettevõtjatulu selle hulka ei arvestata. See analüüs vaatab üksnes neid küsitluses osalenud isikuid, kes kvalifitseerusid uuringu tegemise ajal palgatöötajateks. Vältimaks võimalikke segadusi bruto- ja netotöötasude eristamisega, on küsitud mõlemaid^a. Kui küsitlertav oskab öelda ainult ühe, arvutatakse teine vastus hiljem töötluse käigus juurde. Neil, kes ei oska või ei taha öelda täpset töötasu, palutakse märkida vastav palgavahemik.

ETU palgatunnus kogutakse ankeedis järgmiste küsimustega:

D25 Kui suur oli Teie viimase kuu töötasu sellel töökohal?

D25 Brutotasu

A Netotasu

B NB! Viimane kuu on uuringunädalale eelnev kalendrikuu. Kui ei tea viimase kuu töötasu, sest selle kuu palgapäeva ei ole veel olnud, siis märkida eelneva kuu kohta, mille palgapäev on juba möödas.

D25 [KÜSIDA KUI D25A≠0 ja D25B≠0]

D Kas viimase kuu töötasu oli sama, mis Teie tavaline kuutöötasu sellel töökohal?

1 Jah → **D25G**

2 Ei

NB! Tavaline kuutöötasu on töötasu kuu eest, mil ei olnud töölt puudumisi haiguse, puhkuse vm tõttu ja mis ei sisalda ebaregulaarseid tasusid (puhkusetasu, ühekordne lisatasu vms).

D25 Kui suur on Teie tavaline kuutöötasu sellel töökohal eurodes või kroonides?

E Brutotasu

F Netotasu

D25 [KÜSIDA KUI EI VASTANUD D25A ja D25B]

G Kas Teie viimase kuu netokuutöötasu sellel töökohal oli ...

☐	1 kuni 200 eurot	5 601 kuni 700 eurot
☐	2 201 kuni 300 eurot	6 701 kuni 1000 eurot
☐	3 301 kuni 450 eurot	7 üle 1000 euro?
☐	4 451 kuni 600 eurot	

Selgitus juhendis:

D25A–D25B. Viimase kuu töötasu küsitakse kõigilt palgatöötajatelt. Ettevõtjalt, talupidajalt ja vabakutselistelt küsitakse ainult palga vormis saadud tasu, ettevõtjatulu ei ole vaja märkida.

Viimane kuu on uuringunädalale eelnev kalendrikuu. Kui küsitlertav ei tea viimase kuu töötasu, sest selle kuu palgapäeva ei ole veel olnud, siis märkida eelneva kuu kohta, mille palgapäev on juba möödas.

Töötasu alla kuuluvad:

- ajatööpalgad, tükitööpalgad;
- lisatasud ja preemiad (kvartali- ja aastapreemia, jõulutoetus jms);
- lisatasud ületundide, öötöö ja puhkepäevadel töötamise eest;

^a Brutotöötasu (ankeedis küsimus D25A) on töötasu koos sellelt makstavate maksudega (tulumaks, töötuskindlustusmaks, maksed I ja II pensionisambasse). Netotöötasu (küsimus D25B) on kohustuslike maksete – töötuskindlustus- ja tulumaksu – mahaarvamise järel töötajale arvestatud töötasu.

- lisatasud rasketes ja tervisekahjulikes tingimustes töötamise eest;
- puhkusetasud ja -toetused, tööseisakutasud;
- boonustasud (toitlustamine jms);
- ajutise töövõimetuse või haige hooldamise eest arvestatud hüvitis (haigusraha).

Et ei tekiks segadust brutotasuga ja/või netotasuga, on küsitud mõlemaid. Brutotasu on töötasu enne üksikisiku tulumaksu mahaarvamist ehk väljateenitud töötasu. Netotasu on töötasu, millest on maha arvatud üksikisiku tulumaks – kättesaadud töötasu. Kui küsitlev oskab öelda ainult ühe, siis märgitakse see ning jäetakse teine rida tühjaks. Oluline on, et fikseeritakse täpselt, kumb tasu see oli. Juhul kui selgub, et küsitlev sai (lisaks) töötasu, mille pealt ei maksta makse (nn ümbrikupalk, jootraha jms), siis märkida (liita juurde) sama summa nii bruto- kui ka netotasu reale.

D25C–D25F. Palgatöötajate puhul täpsustatakse, kas viimase kuu töötasu oli tavaline. Juhul, kui küsitleva palk oli viimasel kuul väiksem (näiteks haiguspäevade tõttu) või suurem (näiteks puhkusetasu, mitteregulaarne lisatasu), siis küsitakse ka tavalist kuutöötasu.

D25G. Neile, kes ei oska või ei taha öelda täpset töötasu, antakse ette palgavahemikud ja palutakse öelda missuguses vahemikus oli viimase kuu netokuutasu.

Nende küsimuste baasil leitakse tavaline kuupalk kõigile palgatöötajatele mitmes etapis. Kõigepealt leitakse tavaline kuupalk. See tunnus arvutatakse järgmiselt:

- Kui viimase kuu töötasu oli sama, mis tavaline kuutöötasu (D25D=1), siis kasutatakse küsimust D25 A ja B;
- Kui viimase kuu töötasu ei olnud sama, mis tavaline kuutöötasu (D25D=2), siis kasutatakse küsimust D25 E ja F;
- Kui viimase kuu töötasu = 0, siis on tavaline kuupalk teadmata;
- Kui isik on palgatöötaja ja tavaline kuupalk on puuduv väärtus, siis on tavaline kuupalk teadmata.

Inimeste puhul, kes on vastanud brutopalka, aga ei ole vastanud netopalka kohta, leitakse netopalk brutopalka järgi, võttes arvesse ainult tulumaksu.

Järgmisena leitakse palk teiste tunnuste alusel nendele vastajatele, kes pole oma palka uuringus öelnud ehk netokuupalk imputeeritakse. Esmalt imputeeritakse netokuupalka vahemik (D25g) kõigile neile palgatöötajatele, kes seda öelda ei tahtnud või ei osanud. Vahemik imputeeritakse juhusliku logistilise regressiooniga IweWare'is. Mudelis on isiku sugu, vanuserühm (5-aastased vanuserühmad), elukoha maakond ja elukoha asustusüksuse liik.

Seejärel imputeeritakse palgavahemiku järgi kõigile palgatöötajatele täpne netokuupalk *hot-deck* meetodiga, kus juhuslikult valitakse isik samast palgavahemikust ja kopeeritakse temalt täpne palga-väärtus.

Kuna imputeerimisel kasutatakse netopalka, on selle tulemusena baasis kõikide palgatöötajate kohta olemas netopalk. Netopalgast leitakse brutopalk järgmise valemi järgi:

$$\text{KUI NETOPALK} < 144, \text{BRUTOPALK} = \text{NETOPALK}$$

$$\text{KUI NETOPALK} > 144, \text{BRUTOPALK} = (\text{Netopalk} - 0,21 \cdot 144) / (1 - 0,21) = (\text{Netopalk} - 30,24) / 0,79$$

3.1.2. Palgatunnuse vastamismäär

Palgatunnuse küsimuse vastamismäär on arvatud üksnes palgatöötajate järgi. Palka puudutavate küsimuste vastamismäära puhul on uuringus üldine suundumus selline, et täpsete andmete teatamine väheneb ja eelistatakse kasutada pigem-variandiga palgavahemikke. Nimelt vähenes uuringus aastatel 2010–2012 täpsete palgaandmete teatamine 6,6 protsendipunkti võrra, seevastu on vahemikuga vastamine nende aastate jooksul suurenenud 7,1 protsendipunkti. Täpsete andmete mitteteatamise tõus on tingitud peaaegu võrdselt vastamast keeldujate ja täpse summa mitteteadajate osatähtsuse suurenemisest. Palgaküsimustele vastamata jätmine nende aastate jooksul aga märgatavalt muutunud ei ole, tase püsib endiselt võrdlemisi madalal (4,5%).

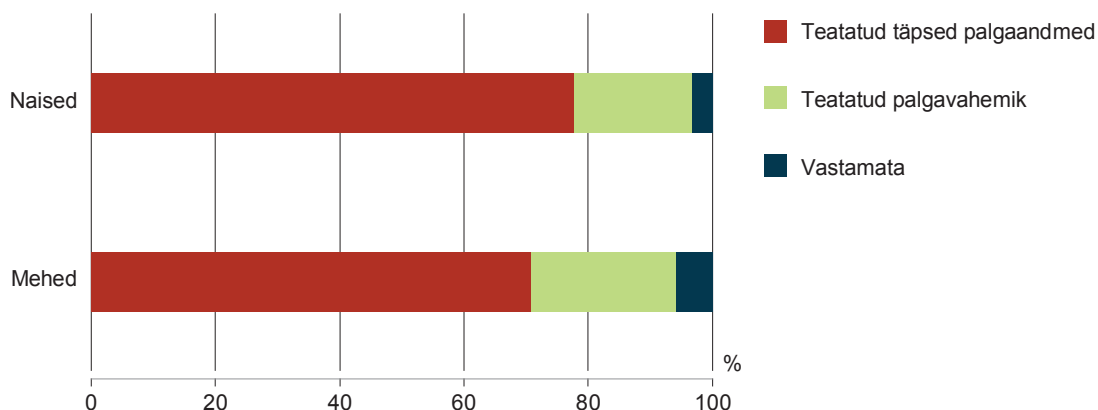
Tabel 3.1.1. ETU palgatunnuse vastamismäär, 2012

	Arv	%
Teatas täpsed palgaandmed	7 810	74,1
Keeldus teatamast täpseid palgaandmeid	1 456	13,8
Ei osanud öelda täpseid palgaandmeid	1 276	12,1
Kokku	10 542	100,0

2012. aastal ETU valimisse kuulunud 10 542 palgatöötajast teatas oma täpsed palgaandmed 7810 isikut, mis on 74,1% kõikidest palgatöötajatest. Täpsete palgaandmete teatamisest keeldus 13,8% ja ei osanud öelda oma täpseid palgaandmeid 12,1% valimisse kuulunud palgatöötajatest. Enamik neist vastas oma palga kohta küsimuses D25G, kus on palutud nimetada, millisesse vahemikku isiku palk jääb. Palgaküsimusele jättis vastamata 4,5% valimisse kuulunud palgatöötajatest.

Kokku moodustavad kõikidest palgatöötajatest ligikaudu veerandiku need, kes vastasid palga kohta vahemikke kasutades või jätsid üldse vastamata, neile arvutatakse keskmine kuutöötasu imputeerimise teel juurde.

Joonis 3.1.1. Palgatunnuse vastamismäär soo järgi, 2012

Valdavalt osaleb uuringus naised meestest veidi enam – 2012. aastal hõlmasid kõikidest uuringus osalenud palgatöötajatest 47,6% mehed ja 52,4% naised. Kõikidest isikutest, kellele palgatunnus imputeeriti, moodustavad aga mehed 54,4% ja naised 45,6%. See tuleneb meeste ja naiste üldisest vastamismäärast, mille järgi on naised altimad teatama oma täpseid palgaandmeid, meeste puhul esineb aga enam vahemiku järgi vastamist ja vastamatajätmist. Taolised vastamismäärad on kindlasti tingitud ka *proxy*-intervjuude mõjust, kus isiku eest võib vastata teine leibkonnaliige, kuid teise isiku palgaandmeid ei pruugita alati nii täpselt teada. Näiteks 2012. aastal oli meeste ankeetides *proxy*-intervjuude osatähtsus 42,3%, naiste omades 20%.

3.1.3. Keskmine palk

Keskmise palga võrdlevas analüüsis on arvesse võetud isiku brutokuupalka ehk isiku kuutöötasu koos hilisemate mahaarvamistega, samuti on arvestatud brutotunnipalgaga. Palgaerinevuste puhul on analüüsis pearõhk soo aspektil. Kõik keskmise palga näitajad on arvutatud kaalutud andmete põhjal.

Töjõu-uuringu palgatunnuse analüüsis on arvesse võetud vaid need isikud, kes liigitusid küsitluse toimumise ajal palgatöötajaks. Oma täpsed palgaandmed teatas 74,1% uuringus osalenud palgatöötajatest, ülejäänud 25,9%-le on palgatunnus imputeerimise käigus juurde arvatud. Imputeerimise tulemusel suurenes meeste keskmine brutopalk 21,3 euro ning naiste palk 22,9 euro võrra. Kuigi mediaanpalga erinevused jäävad veidi väiksemaks, ulatuvad need sooti keskmiselt siiski üle 253 euro. Ka standardhälbe järgi on meeste palgaandmete varieeruvus suurem kui naiste puhul – meeste palgaandmetes on enam suuri väärtusi, naiste palganumbrid on pigem ühtlasemad ehk kõrgeid ekstreemumväärtusi on vähem.

Tabel 3.1.2 Keskmine palk soo järgi, 2012
(eurot)

	Keskmine palk	Mediaanpalk	Miinumipalk	Maksimaalne palk	N ^a	SD ^b
IMPUTEERIMATA PALGATUNNUS						
Keskmine	746,7	599,7	15,0	8 822,5	413 634	523,7
Mehed	917,9	784,5	20,0	8 822,5	188 363	612,7
Naised	603,6	531,3	15,0	3 759,2	225 271	380,4
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA						
Keskmine	775,6	619,9	15,0	8 822,5	570 771	568,4
Mehed	939,2	784,5	20,0	8 822,5	272 004	659,2
Naised	626,5	531,3	15,0	5 657,9	298 767	418,3
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA, AINULT TÄISAJAGA						
Keskmine	819,0	676,9	40,0	8 822,5	514 828	571,5
Mehed	962,0	784,5	80,0	8 822,5	258 868	660,6
Naised	674,5	594,6	40,0	5 657,9	255 960	417,0
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA, KESKMINE TUNNIPALK						
Keskmine	4,71	3,89	0,2	52,0	557 692	3,3
Mehed	5,52	4,63	0,3	52,0	264 172	3,8
Naised	3,99	3,51	0,2	38,0	293 520	2,6

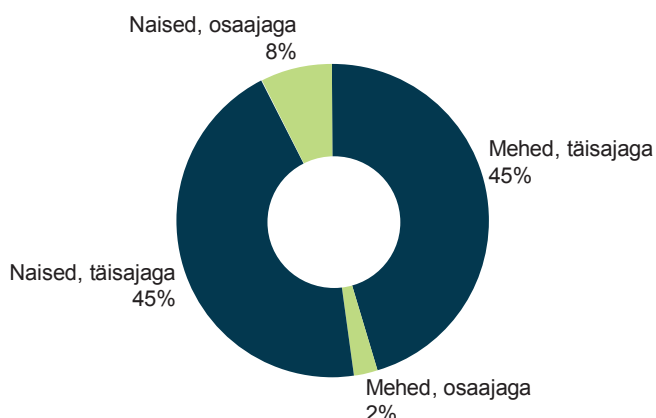
^a N = analüüsis arvestatud indiviidide kaalutud andmete järgi saadud arv.

^b SD = standardhälve.

2012. aastal oli tööjõu-uuringus osalenud palgatöötajate (olenemata tööaja vormist) keskmine brutokuupalk 775,6 eurot. Sama aasta andmete põhjal ületab meeste keskmine kuupalk naiste oma veidi enam kui 312 euro võrra. Seega on vastava aasta tööjõu-uuringu andmete järgi palgalõhe 33,3% ehk naiste palk on täpselt kolmandiku madalam kui meeste keskmine kuupalk.

Et osajaga töötajatest veidi üle poole on naised, on võrreldud omavahel ka üksnes täisajaga töötavaid isikuid (joonis 3.1.2.). Võttes arvesse üksnes täisajaga töötajad, on keskmine palgaerinevus 287,5 eurot, st palgalõhe sugude vahel on 27,2%.

Joonis 3.1.2. Töötaja vorm soo järgi, 2012

Kõige täpsemad tulemused saadakse meeste ja naiste keskmist tunnipalka võrreldes. 2012. aastal oli meeste keskmine tunnipalk naiste omast 1,53 eurot suurem, palgaerinevus oli seega 28,2%.

Et ükski grupp ei jääks analüüsist välja, on edasiste arvutuste aluseks võetud nii täis- kui ka osajaga palgatöötajad, kelle puhul on leitud aasta peale laiendatud töötundide arvu ja keskmise brutotöötasu kaudu nende keskmine tunnipalk.

3.1.4. Võrreldavus Eurostati andmetega

Ka Eurostat kasutab riikide palgalõhe näitajate leidmisel meeste ja naiste tunnipalga protsentuaalseid erisusi. Eurostati andmetel oli 2012. aastal Eestis sugudevaheline palgalõhe 30%, mis on suurem kui üheski teises Euroopa riigis. Kuigi rahvusvahelises võrdluses tuleb soolisest palgalõhest rääkides tugineda just sellele numbrile, ei ole Eurostati kasutatav meetodika kõige sobilikum üksnes Eesti konteksti vaatlemiseks.

Põhilised meetoodilised erinevused tulenevad Eurostati näitajate arvutamisel välja jäetust. Nimelt jätab Eurostati palgalõhe arvutamise meetodika tegevusaladest (NACE Rev.2) välja järgmised:

- A (Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük);
- O (Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus);

Ühtlasi on arvestusest välja jäetud väikeettevõtted (1–9 töötajat), mis Eesti väiksust arvestades moonutab teatud määral tegelikku olukorda tööturul (Palgalõhe ... 2014).

Nendel põhjustel ei ole pikemalt analüüsitud uuringu andmete kattuvust Eurostati vastavate näitajatega tegevusala järgi ning järgnevalt on valitud selleks Eesti Statistikaameti avaldatud palgalõhe näitajad.

3.1.5. Võrreldavus Statistikaameti andmetega

Eesti Statistikaameti avaldatud palgalõhe oli 2012. aastal 24,6%. Siinkohal on välja jäetud üksnes ebaregulaarsed preemiad ja lisatasud, mida ei ole arvestatud ka siinses analüüsis, sest ETU palgatunnus on moodustatud palgatöötaja tavalisest brutokuutöötasust (küsiti uuringus, kui vastus puudub, siis andmed imputeeritud).

Statistikaameti avaldatav iga-aastane palgalõhe näitaja kajastab Eurostati meetodika põhjal arvutatud näitajast tõesemat olukorda, sest hõlmab kõiki tegevusalasid ja piiranguid ei ole seatud ka ettevõtte suurusele (Statistikaameti ...).

Tabelis 3.1.3. on välja toodud tegevusala pearühmade järgi soolise palgalõhe näitajad paralleelselt Statistikaameti (SA) andmebaasis oleva ja ETU palgatunnuse põhjal arvutatult. Mõlemad näitajad on arvutatud tunnipalga järgi. Tabelis on välja toodud vaid need tegevusalad, mille korral oli minimaalne indiviidide arv mõlema soo esindajate puhul vähemalt 50. Keskmise palgalõhe on ETU palgatunnuse põhjal 3,6 protsendipunkti võrra suurem kui Statistikaameti avaldatud andmete puhul.

Tabel 3.1.3. Sooline palgalõhe tegevusala järgi (EMTAK2008), 2012

	SA	ETU
A põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	7,0	20,6
C töötlev tööstus	31,0	33,8
F ehitus	22,0	23,1
G hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	33,8	33,0
H veondus ja laondus	2,4	30,5
I majutus ja toitlustus	18,3	28,8
J info ja side	29,8	27,6
M kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	17,5	19,8
N haldus- ja abitegevused	16,7	14,1
O avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	9,8	11,1
P haridus	25,4	40,5
Q tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	27,3	28,6
R kunst, meelelahutus ja vaba aeg	28,1	40,7
Keskmine	24,6	28,2

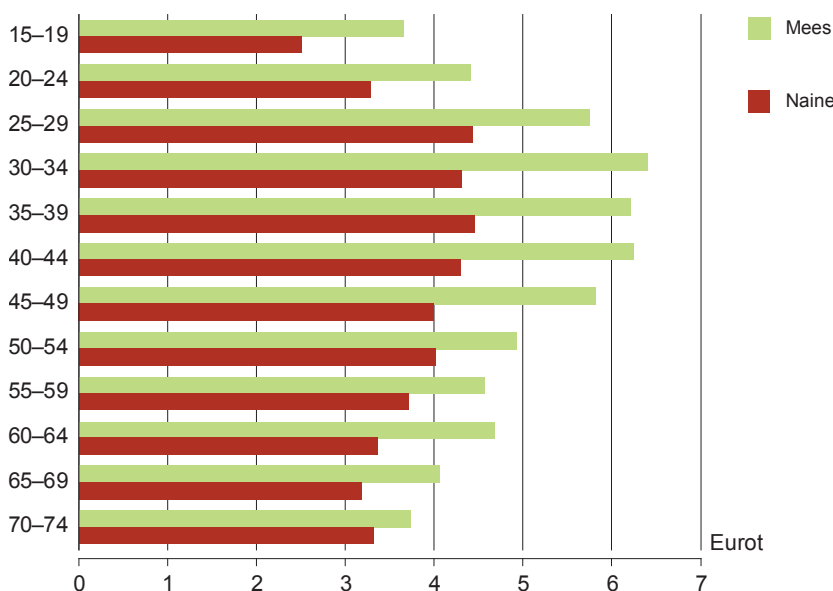
3.1.6. Vanus

Tööjõu-uuringu üldkogumis on kõik Eestis elavad tööealised isikud ehk need, kes olid uuringunädalal 15–74-aastased. Palgaandmete muutusi on vaadeldud 5-aastaste vanusevahemike kaupa, millest moodustub 12 vanuserühma.

ETU palgaandmete põhjal ületab meeste keskmine tunnipalk naiste oma kõikides vanuserühmades. Meeste ja naiste vaheline palgalõhe suureneb järsult alates 30. eluaastast, mil keskmise tunnipalga erinevus peaaegu kahekordistub ning see lõhe püsib kuni 50-ndate eluaastate alguseni. Kui meeste palk vanuserühmades suuresti varieerub, siis naiste oma püsib vanuse muutudes tunduvalt stabiilsemana.

Et sellesse perioodi jääb ka keskmine pere loomise vanus, näitab see, et karjääri arvelt teevad ohverdusi pere nimel pigem naised kui mehed. Kuna 30-ndate eluaastate alguses kujunenud palgalõhe ulatub naiste puhul veel kuni 50-ndate alguseni, võib oletada, et naiste karjäärikatkestuste tegelik mõju saadab naist terve eluea. Alates 50-ndatest eluaastatest hakkavad palgaerinevused veidi vähenema, kuid seda pigem meeste keskmise palga järsema languse tõttu.

Joonis 3.1.3. Keskmine tunnipalk vanuserühma ja soo järgi

3.1.7. Rahvus ja keeleoskus

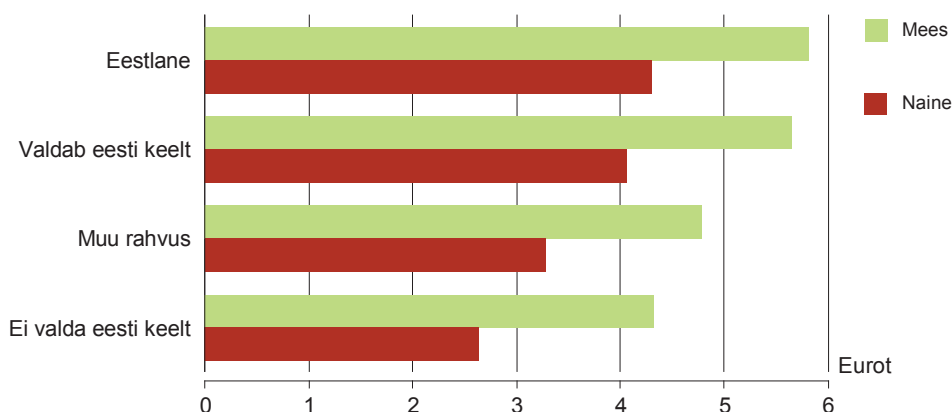
Tööjõu-uuringu 2012. aasta andmete kohaselt hõlmasid eestlased 2/3 ja teistest rahvustest isikud 1/3 kõikidest uuringus osalenud palgatöötajatest.

Rahvusest enam mõjutab keskmist palka aga eesti keele oskus. Kui eesti rahvusest isikute ning kõikide eesti keelt kõnelevate meeste ja naiste keskmine palgatase on võrdlemisi sarnane, siis muust rahvusest isikute keskmisest madalama palgatase põhjus on suuresti eesti keelt mittevaldavate isikute väga madal palgatase.

Kõiki rahvusgrupe arvestades saavad kõrgeimat keskmist palka eesti keelt valdavad mehed, kelle keskmine tunnipalk ületas 2012. aastal eesti keelt mittekeelelevate meestöötajate palga 1,32 euro võrra. Eesti keelt kõnelevate naiste keskmine tunnipalk ületas keelt mittevaldavate sookaaslaste palga 1,43 euro võrra.

Tunduvalt suuremad keskmise tunnipalga erinevused on aga meeste ja naiste vahel. Nimelt on eesti keelt kõneleva mehe keskmine tunnipalk 1,58 eurot suurem kui samal tasemel keeleoskusega naisel. Samal ajal on aga ka eesti keelt mittekeeleleva mehe tunnipalk koguni 0,26 euro võrra kõrgem eesti keelt kõneleva naise keskmisest palgast. Tööturul on kõige nõrgemas positsioonis seetõttu just eesti keelt mittevaldavad naisterahvad.

Joonis 3.1.4. Keskmise tunnipalk rahvuse, eesti keele oskuse ja soo järgi, 2012

3.1.8. Haridustase

Tööjõu-uuringus lähtutakse haridustaseme määramisel formaalharidussüsteemi^a hierarhisest struktuurist algkoolist kuni ülikoolini. Analüüsis arvestatakse küsitleva kõrgeimat omandatud haridustaset^b.

Haridusandmed põhinevad rahvusvahelise ühtse haridusliigituse ISCED-i (*International Standard Classification of Education*^c) 1997. aasta versiooni koolitusaladel, mis on siinses analüüsis jaotatud kuude kategooriasse:

- I taseme haridus: põhihariduse alumine aste (algharidus);
- II taseme haridus: põhiharidus; defineerimata baasharidusega kutseõpe;
- III taseme haridus: üldkeskharidus; kutsekeskharidus, keskeriharidus või kutseõpe põhihariduse baasil;
- IV taseme haridus: kutsekeskharidus- või kutseõpe keskhariduse baasil;
- V taseme haridus: bakalaureus, magister või nendega võrdsustatud haridustase;
- VI taseme haridus: doktorikraad või sellega võrdsustatud haridus.

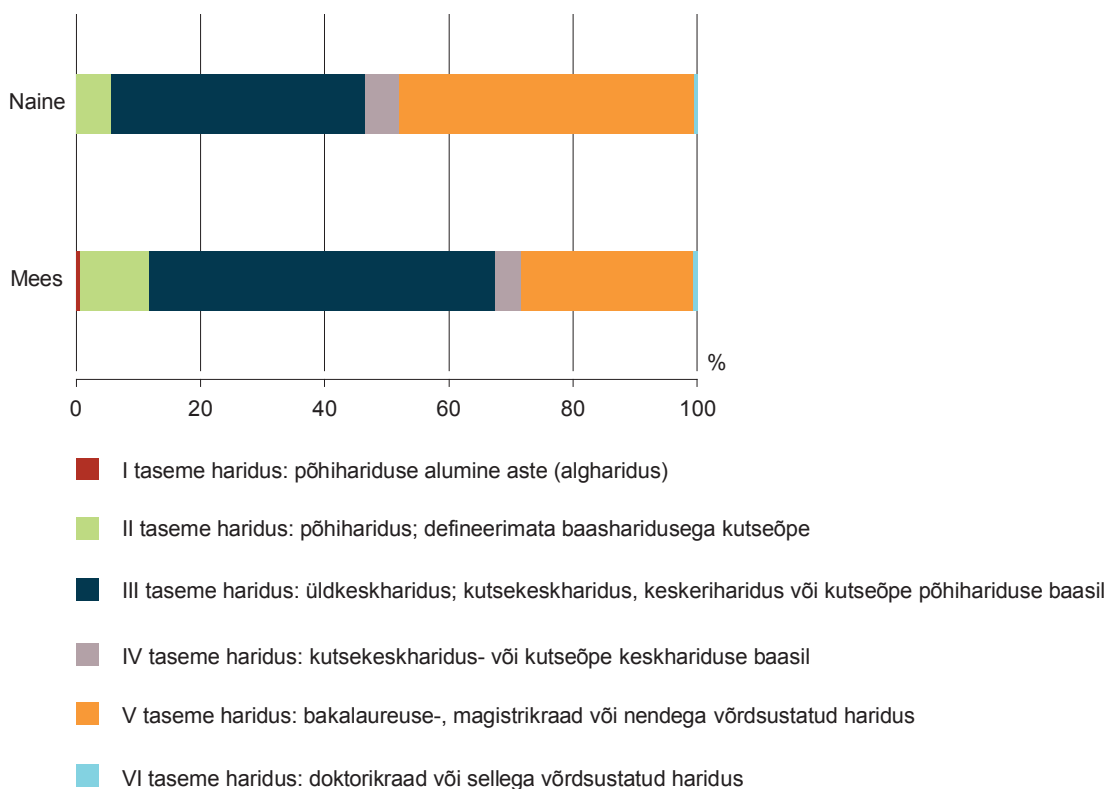
Naiste keskmine haridustase on valdavalt meeste omast kõrgem – kõrgharidusega (alates V tasemest) on ligikaudu pooled tööealistest palgatööd tegevatest naistest, kuid vaid 28,4% meestest. Valdav osa ehk 3/5 meestest on III taseme haridusega.

^a Formaalne haridus – riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt tagatud haridus.

^b Eestis omandatavat haridust liigitatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi koostatava õppekavade liigituse alusel ja lähtuvalt hetkel kehtivast haridusseadusest.

^c ISCED on ühtne rahvusvaheline hariduse liigitus, mis on haridustasemete ja õppekavade kategoriseerimise standardiks. Klassifikaatori eesmärk on teha võimalikuks riikide haridussüsteemide omavaheline võrreldavus. ISCED-97 on standardi teine versioon.

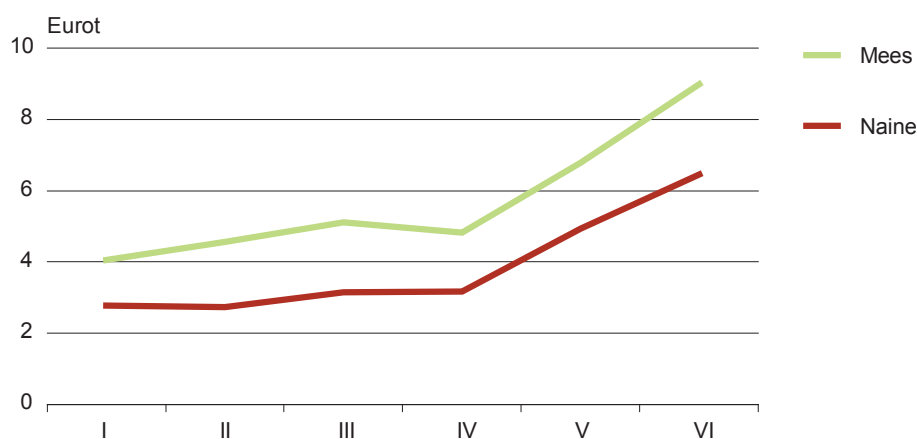
Joonis 3.1.5. Kõrgeim omandatud haridustase soo järgi, 2012

Kuigi naiste haridustase on üldjuhul kõrgem, ei väljendu see aga keskmistes palganumbrites. Ka samaväärse haridustaseme korral jääb naiste keskmine palk märkimisväärselt madalamaks – kõrgema hariduse (alates V tase) omandanud naisterahvas saavutab II–IV taseme haridusega mehe keskmise palgatase. Ehk valitseb olukord, kus kõigest üldkeskhariduse või põhihariduse baasil kutsehariduse omandanud mees teenib keskmiselt isegi enam kui kõrghariduse omandanud naine.

Suurimad keskmise tunnipalga erinevused on VI taseme hariduse omandanute vahel, kus doktori-kraadi omandanud mehed saavad naistest märgatavalt kõrgemat keskmist tunnipalka. Palgaerinevused on väga suured ka III ja V haridustaseme omandanute vahel, nendesse rühmadesse kuulub 83,2% kõikidest tööturul olevatest meestest ning 88,2% naistest. Üldiselt on sooline palgalõhe püsiv konkreetsest haridustasemest sõltumata.

Joonis 3.1.6. Keskmise tunnipalk haridustaseme ja soo järgi, 2012

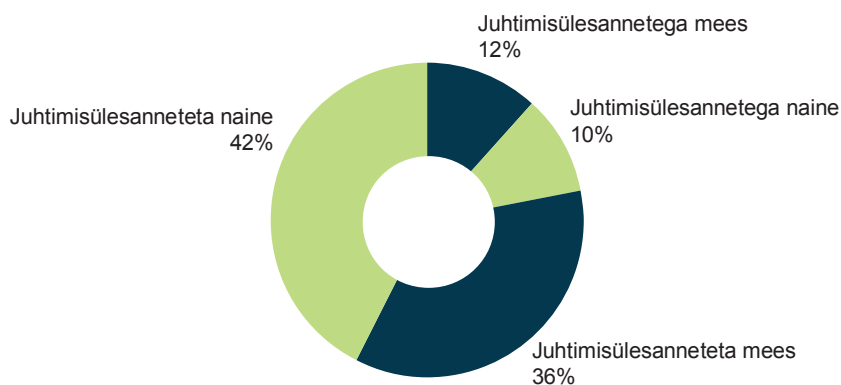

3.1.9. Juhtimiskohustused

Juhtimiskohustusi võib olla peale ettevõtte juhtimisstruktuuris otseselt paika pandud juhtide ka teistel töötajatel. Juhtimiskohustus tähendab sel juhul kaastöötajate (v.a praktikandid ja õpipoisid) juhendamist ning nende töö eest vastutamist. Andmete kogumisel on peetud silmas tavalist töösituatsiooni, st mitte ainult uuringunädalat. Kui küsitlaval ei ole tavaliselt juhtimiskohustusi, aga näiteks uuringunädalal asendas ajutiselt puuduvat ülemust, siis seda juhtimiskohustusena ei märgita. Sealjuures võib juhendaja ka ise osaliselt teha seda tööd, mille eest ta vastutab^a.

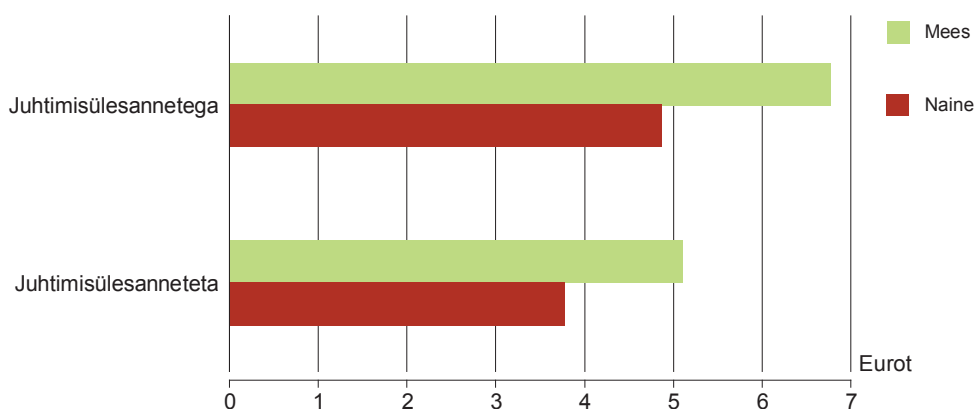
Tööjõu-uuringu andmetel oli 2012. aastal juhtimiskohustus 22%-l kõikidest palgatöötajatest, nende hulgas oli mehi rohkem. Suurima rühma moodustavad tööturul naised, kellel ei ole juhtimiskohustusi, 6 protsendipunkti vähem on juhtimisülesanneteta mehi.

Joonis 3.1.7. Juhtimiskohustused soo järgi, 2012

Kõrvutades omavahel neid mehi ja naisi, kellel on tööl juhtimisülesandeid, ning neid, kellel ei ole, ilmnevad märgatavalt suuremad keskmise tunnipalga erinevused just esimese rühma vahel. Juhtival positsioonil töötav naine teenib samal positsioonil mehest keskmiselt 1,9 eurot vähem. Juhtimisülesanneteta naised teenivad samade ülesannetega meestest keskmiselt 1,3 eurot madalamat tunnipalka. Juhtival positsioonil töötamine suurendab naiste keskmist tunnipalka 1,1 euro ning meeste keskmist tunnipalka 1,7 euro võrra.

Joonis 3.1.8. Keskmise tunnipalk juhtimiskohustuste ja soo järgi, 2012

^a Juhtimiskohustustega töötaja vastutab (vähemalt ühe töötaja) töö tegemise eest, juhendab selle tegemist ja kontrollib, et see oleks rahuldavalt tehtud. Juhtimiskohustusena ei käsitleta näiteks kvaliteedikontrolli või konsultandi tööd.

3.1.10. Ettevõtte tegevusala

Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator EMTAK 2008 (*Estonian Classification of Economic Activities*) on Euroopa Ühenduse majandustegevusalade statistilise klassifikaatori NACE Rev.2^a (*Statistical Classification of economic activities in the European Community*) Eesti versioon. EMTAK 2008 struktuur on üles ehitatud NACE Rev. 2 struktuuri järgi.

Nagu NACE nii koosneb ka EMTAK hierarhilisest struktuurist, millest koodide neli esimest taset vastavad NACE Rev. 2 neljale tasemele^b. Viienda taseme määratlemisel on arvestatud Eesti majanduse iseärasusi tegevusala järgi.

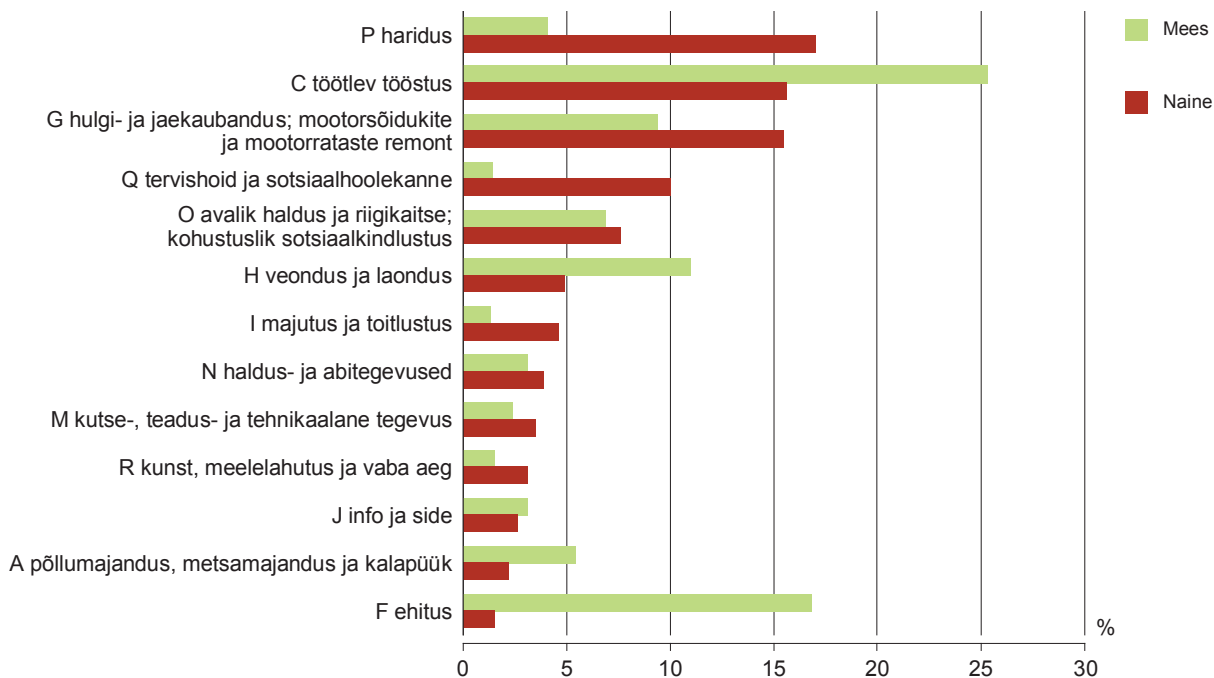
See analüüs on tehtud I taseme ehk jagude jaotuse põhjal. EMTAK 2008 koosneb 21-st jaost, millest on siinsesse analüüsi kaasatud 19. Tegevusalad T ja U on analüüsist välja jäetud, sest nendel aladel töötamine on Eestis väga harv (ETU valimisse satub väga harva, enamasti mitte ühtegi). Välja on toodud vaid need, mille korral oli minimaalne indiviidide arv mõlema soo esindajate puhul 50 isikut.

ETU andmed näitavad küllaltki tugevat soolist segregatsiooni seal, kus naiste põhitegevusala on hariduses (17%), töötlevas tööstuses (15,6%), hulgi- ja jaekaubanduses (15,5%), tervishoius ja sotsiaalhoolekandes (10%) ning avalikus halduses ja riigikaitstes (7,6%).

Mehed koonduvad tegevusalati ühtsemalt – tervelt veerandik kõikidest palgatööd tegevatest meestest on hõivatud töötleva tööstuse valdkonnas, järgneb ehitus (16,8%), veondus ja laondus (11%), hulgi- ja jaekaubandus (9,4%) ning avalik haldus ja riigikaitse (6,9%).

Sooline segregatsioon on suurim ehituse (mehi 15,3 protsendipunkti enam), hariduse (naisi 12,8 protsendipunkti enam), töötleva tööstuse (mehi 9,7 protsendipunkti enam) ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas (naisi 8,5 protsendipunkti enam).

Joonis 3.1.9. Sooline jaotus tegevusala järgi, 2012

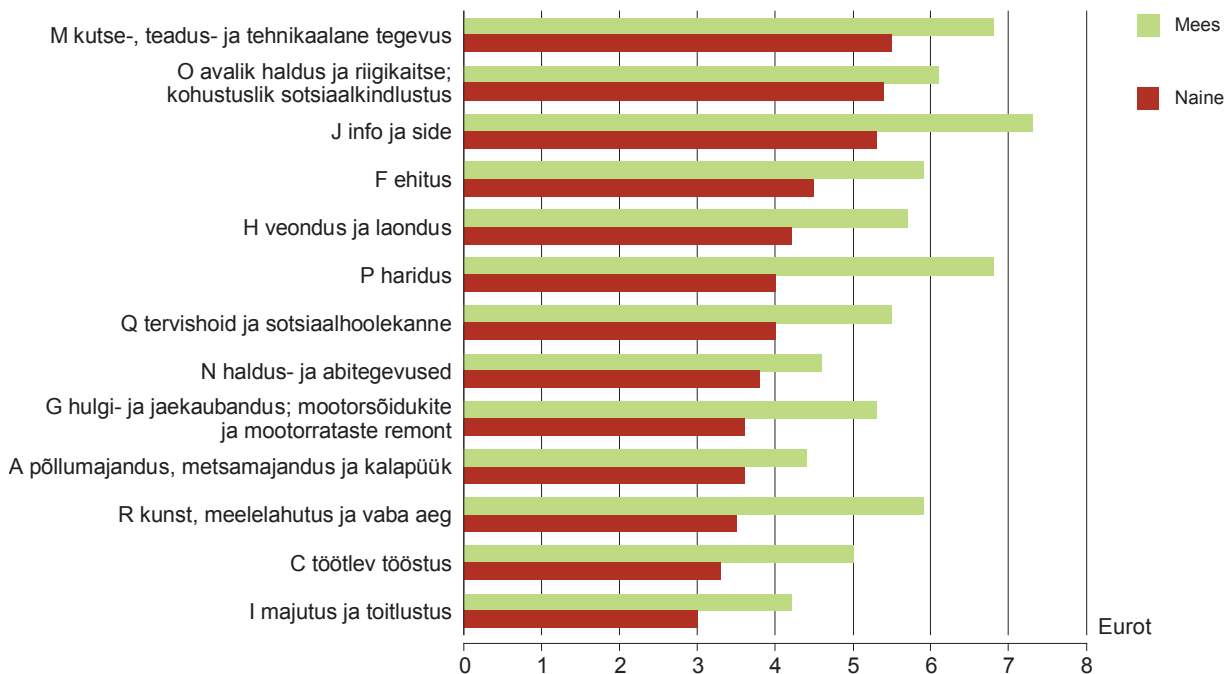

^a NACE tähistab erinevaid majandustegevusalade klassifikaatoreid, mille väljatöötamist alustati Euroopa Liidus juba 1970-ndatel aastatel. NACE on aluseks statistiliste andmete kogumisel, töötlemisel ja levitamisel erinevates valdkondades. NACE põhjal saadud statistika on võrreldav nii Euroopa kui ka maailma tasandil. NACE rakendamine statistikas on Euroopa riikides kohustuslik.

^b I tase (jaod) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse tähtkoodiga; II tase (osad) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse kahekohalise numberkoodiga; III tase (grupid) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse kolmekohalise numberkoodiga; IV tase (klassid) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse neljakohalise numberkoodiga.

Tegevusala järgi on ETU andmetel meeste keskmine tunnipalk naiste omast suurem kõikides tegevusvaldkondades. Vaadeldavatel tegevusaladel on soolised palgaerinevused suurimad hariduses, meelelahutuses, töötlevas tööstuses ja kaubanduses. Palgalõhe on väikseim avaliku halduse ja riigikaitse valdkonnas.

Joonis 3.1.10. Keskmine tunnipalk tegevusala ja soo järgi, 2012

3.1.11. Ametiala (ISCO)

Ametite klassifikaator põhineb ametite rahvusvahelisel standardklassifikaatoril ISCO (*International Standard Classification of Occupations 2008*). ISCO on rahvaloenduse, statistiliste uuringute ja administratiivsete aruannete abil kogutud ameteid käsitleva info koondamise ja liigitamise süsteem. Klassifikaatori ülesanne on fikseerida ametite liigitamise reeglid. ISCO-l põhineva klassifikaatori kaks põhimõistet on sooritatava tegevuse laad/iseloom ehk töö^a ning vajalik väljaõpe ja töökused ehk kvalifikatsioon^b. Kõik klassifikaatori ametirühmad on koostatud neist põhimõtetest lähtudes.

Ülesehitus on klassifikaatoril nagu püramiidil. Püramiidi tipus ehk kõrgeimal tasandil on 10 pearühma, millest igaühes on kuni 6 all-pearühma. Viimased omakorda koosnevad 130 allrühmast ja madalaimal tasandil moodustavad püramiidi aluse 436 ametiala ehk ametirühma. Siinne analüüs on tehtud üksnes ISCO pearühmade põhjal.

Veidi enam kui veerandik kõikidest naistest liigitub ETU andmetel ametiala järgi tippspetsialistiks. Ametiala valiku poolest järgnevad teenindus- ja müügitöötajad (20%), tehnikud ja keskastme spetsialistid (15,4%) ning lihttöölised (11,1%).

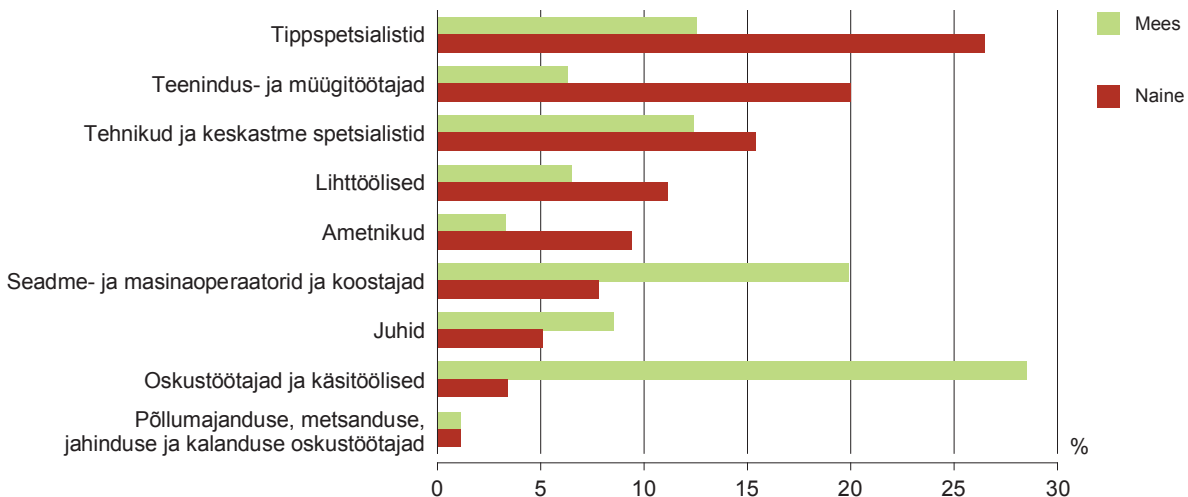
Meeste puhul hõlmavad suurima ametiala rühma oskustöötajad ja käsitöölised (28,5%). Järgnevad seadme- ja masinaoperaatorid (19,9%) ning peaaegu võrdselt on meeste hulgas tippspetsialiste (12,5%) ja tehnikuid ning keskastme spetsialiste (12,4%).

Ametiala järgi on kõige enam segregeerunud oskustöötajate ja käsitöölise rühm, kuhu kuulub 28,5% kõikidest tööturul olevatest meestest ja vaid 3,4% naistest. Väga suur sooline segregatsioon on ka tippspetsialistide (naisi 14 protsendipunkti enam), teenindus- ja müügitöötajate (naisi 13,7 protsendipunkti enam) ning seadme- ja masinaoperaatorite seas (mehi 12,1 protsendipunkti võrra enam).

^a Töö ISCO statistilise üksusena on defineeritud ühe isiku täidetavate või täitmiseks mõeldud ülesannete ja kohustuste kogumina. Sarnaste ülesannete ja kohustustega tööde kogum moodustab ameti. Sarnased ametid moodustavad ametiala.

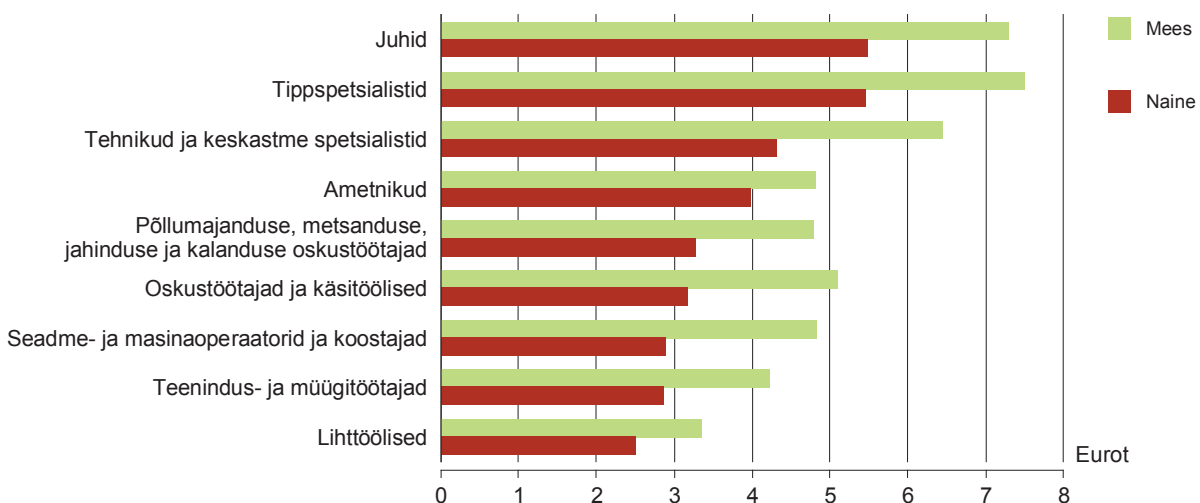
^b Kvalifikatsioon ehk ametioskus on defineeritud kui võime täita kindlaid tööülesandeid ja -kohustusi.

Joonis 3.1.11. Sooline jaotus ametiala järgi, 2012

Suurim tunnipalkade erinevus on valdavalt just nende ametialade puhul, kus on ka kõige suurem sooline segregatsioon. Näiteks tippspetsialistide seas ületab meeste keskmine tunnipalk naiste palga 2 euro võrra, seadme- ja masinaoperaatorite ning oskustöötajate ja käsitöölised puhul on palkade erinevus keskmiselt 1,9 eurot. Keskmise tunnipalga erinevused on kõige väiksemad ametnike ja lihttöölised seas – 0,8 eurot.

Joonis 3.1.12. Keskmise tunnipalk ametiala ja soo järgi, 2012

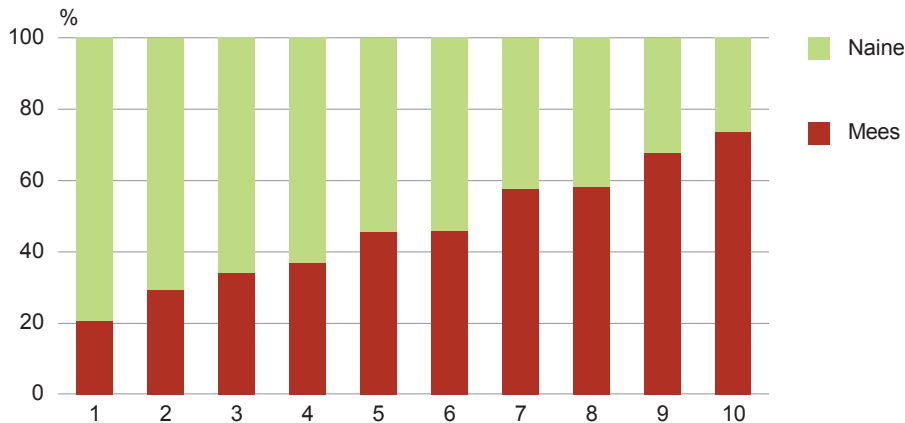

3.1.12. Palgadetsiilid

Keskise tunnipalga detšiilide struktuur jagab uuringus osalenud palgatöötajad kaalu järgi kümnesse võrdsesse ossa, millest iga osa hõlmab kümnendiku ehk 10%. Äärmuslikud rühmad on esimene ja viimane, kuhu jäävad vastavalt 10% kõige madalamat ja 10% kõrgeimat keskmist tunnipalka saavad töötajad.

Esimese ehk kõige madalama palgatasemega äärmusliku rühma moodustavad ligi 80% ulatuses naised – mehi kuulub nimetatud kvintiili vaid viiendik. Kokku hõlmavad naised enamuse kvintiilis 1–6, pärast seda hõivavad järgmistes aina kõrgemates palgadetsiilides suurema osa mehed. Kümnendas detšiilis on olukord pöördvõrdeline 1. detšiiliga – nüüd hõlmavad mehed sellest $\frac{3}{4}$ ning naiste osatähtsus on taandunud vaid neljandikuni.

Joonis 3.1.13. Palgadetsiilide struktuur soo järgi, 2012

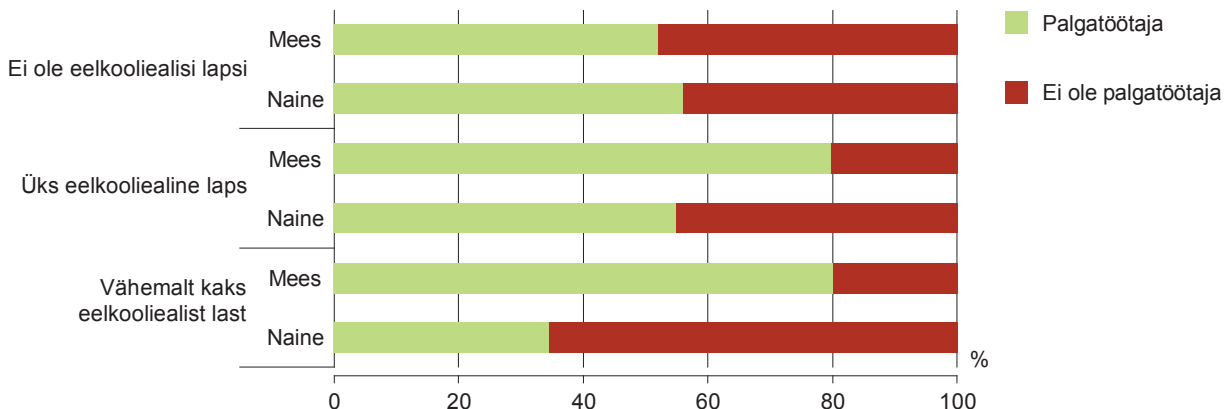

3.1.13. Eelkooliealiste laste olemasolu

Eelkooliealise lapsena on arvestatud leibkonnas elavaid lapsi vanuses 0–6 eluaastat – selles vanuses vajavad nad enim vanemate hoolitsust ja avaldavad seeläbi suuremat mõju vanemate karjäärivõimalustele ning keskmisele palgale.

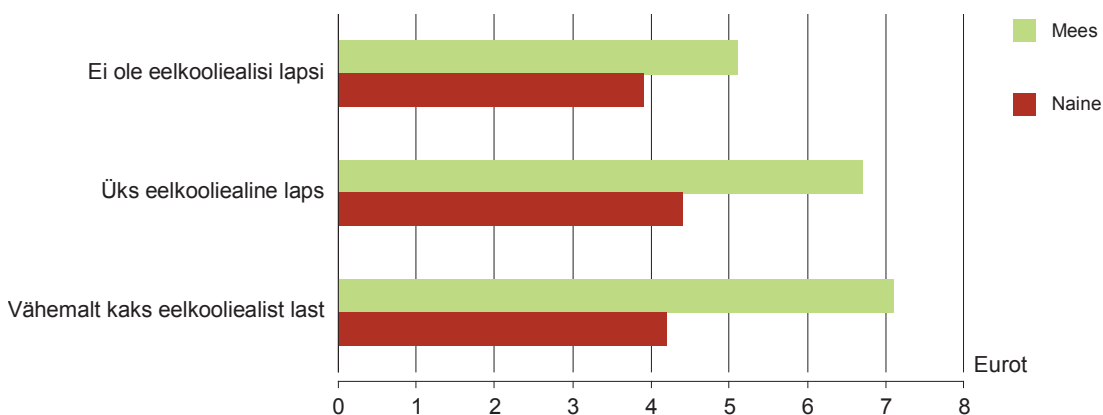
ETU andmetel on eelkooliealiste laste kasvatamine pigem naise töö – kui mehe karjääri laste olemasolu negatiivselt ei mõjuta, siis naise oma aga küll. Nimelt on need mehed ja naised, kellel ei ole eelkooliealisi lapsi, tööturul võrdselt hõivatud. Juba ühe eelkooliealise lapse olemasolu aga vähendab tööl käivate naiste arvu ning kahe eelkooliealise korral on palgatööd tegevate naiste osatähtsus vähenenud juba 21,6 protsendipunkti võrra võrreldes nende naistega, kellel eelkooliealisi lapsi ei ole. Mehi mõjutab eelkooliealiste laste olemasolu aga vastupidi – lapse olemasolu suurendab tunduvalt palgatööd tegevate meeste osatähtsust.

Joonis 3.1.14. Eelkooliealiste laste mõju tööhõivele soo järgi, 2012

Peale selle, et eelkooliealiste lastega naised eemalduvad sageli tööturult, mõjutab väikelaste olemasolu erinevalt ka meeste ja naiste keskmist tunnipalka – kui naissoost palgatöötajate keskmine tunnipalk püsib olenemata eelkooliealiste laste olemasolust küllaltki stabiilsena, siis meessoost palgatöötajate tunnipalk suureneb märgatavalt. Ühe eelkooliealise lapse olemasolu suurendab meeste keskmist tunnipalka 1,6 euro ning kahe lapse olemasolu 2 euro võrra. Naispalgatöötaja keskmine palk eriti ei muutu ehk ETU andmetel suurendab ühe eelkooliealise lapse olemasolu keskmist tunnipalka 0,5 euro võrra. Kahe lapse korral kasvab keskmine tunnipalk 0,3 euro võrra ehk on isegi madalam kui ühe eelkooliealise lapse korral.

Joonis 3.1.15. Keskmise tunnipalk sõltuvalt eelkooliealiste laste arvust vanema soo järgi, 2012

3.2. Palgatunnus sotsiaaluuringus 2012

Suurendamaks andmebaasi valimimahtu, on teise andmeallikana ETU valimile liidetud Eesti sotsiaaluuringu (edaspidi ESU) andmestik. Kuigi ESU fookus on sissetulekute ja elamistingimuste ning nende põhjal ühiskonna vaegkohtade mõõtmisel, on võimalik uuringuüleste tausttunnuste kaudu liita erinevate uuringute valimid.

3.2.1. Palgatunnuse kogumine ESU-s

ESU-s küsitakse viimase kuu töötasu kohta kõikidelt palgatöötajatelt. Põhitöökohal saadava kuupalga puhul küsitakse vaid netosummat, brutoväärtus arvutatakse hiljem töötamise käigus juurde. Palgatunnused imputeeritakse nende puhul, kes keeldusid palka ütlemast või vastasid „ei tea“.

Palgatunnus imputeeritakse juhusliku lineaarse regressiooni abil tarkvaraga IweWare. Imputeerimismudeli tunnused:

- eelmise aasta keskmine palk kuus ja selle kvartiil;
- isiku vanus, vanuse ruut, sugu;
- indikaator, kas isik töötas eelmisel aastal vähemalt 11 kuud;
- indikaator, kas isikul on juhtimiskohustused;
- indikaator, kas isik vahetas viimase 12 kuu jooksul töökohta;
- indikaator, kas üksuses, kus isik töötab, on rohkem kui 10 töötajat;
- indikaator, kas isiku amet kuulub rühma „Teenindus- ja müügitöötajad“.

ESU palgatunnuse andmeid kogutakse ankeedis küsimusega GB9 järgnevalt:

Küsimus ankeedis:

GB9 Kui suur on Teie keskmine netokuupalk sellel töökojal?
 eurot

Selgitus juhendis:

GB9. Mõeldud on ainult põhitöökohalt saadavat kuupalga. Kui isikul on ka kõrvaltöö, siis sellelt saadavat palka mitte arvestada. Kõik aasta jooksul saadavad lisatasud, preemiad ja muud tasud tuleb keskmise leidmisel arvesse võtta. Kui palk on ametikoha kohta ebatavaliselt suur või väike, siis tuleks lisada selgitav märkus. Sama tuleb jälgida ka palgaküsimuste juures H-osas.

Sarnaselt ETU-le imputeeritakse ka ESU-s netopalk, mille tulemusena on baasis kõigi palka saanud vastajate kohta netopalk. Netopalgast leitakse brutopalk järgmise valemi järgi:

$$\text{KUI NETOPALK} < 144, \text{BRUTOPALK} = \text{NETOPALK}$$

$$\text{KUI NETOPALK} > 144, \text{BRUTOPALK} = (\text{Netopalk} - 0,21 \cdot 144) / (1 - 0,21) = (\text{Netopalk} - 30,24) / 0,79$$

3.2.2. Palgatunnuse vastamismäär

ESU valimisse kuulus 2012. aastal 5363 palgatöötajat, kellest 87,7% teatasid oma täpsed palgaandmed. Täpsete andmete teatamisest keeldus 7,7% ja neid ei osanud nimetada 4,6% valimisse kuulunud palgatöötajatest. Nendele 12,3%-le on palga tunnus arvatud imputeerimise teel.

Tabel 3.2.1. ESU palgatunnuse vastamismäär, 2012

	Arv	%
Teatas täpsed palgaandmed	4 701	87,7
Keeldus teatamast täpseid palgaandmeid	415	7,7
Ei osanud öelda täpseid palgaandmeid	247	4,6
Kokku	5 363	100,0

2012. aastal hõlmasid ESU valimisse kuulunud palgatöötajatest 48,5% mehed ja 51,5% naised. Kõikidest isikutest, kelle puhul palgatunnus imputeeriti, hõlmavad mehed 58,2% ja naised 41,8%, sh oli *proxy*-intervjuude osatähtsus meeste ankeetides 35,3% ning naistel 15,2%.

3.2.3 Keskmise palk

Nagu ETU palgatunnuse analüüsis, nii on ka ESU palgatunnuse puhul kasutatud nii keskmist brutokuupalka kui ka tunnipalka. Et analüüsi peaarõhk lähtub palgaerinevuste puhul soost, on kõikide muutujate vaatlemisel kaasatud soo tunnus. Kõik keskmise palga näitajad on arvatud eelnevalt kaalutud andmete põhjal.

ESU 2012. aasta valimisse kuulunud palgatöötajatest teatas oma täpsed palgaandmed 87,8%. Kaasates keskmise palga analüüsi üksnes need isikud, saame keskmiseks brutokuupalgaks 772,3 eurot, sh meeste keskmine palk ületab naiste palga 305,3 euro võrra. Kui kasutada taolist keskmise palga arvutamise meetodikat, tuleb soolise palgalõhe näitajaks 32,6%.

Kui lisada analüüsi need isikud, kelle puhul on palgatunnus arvatud imputeerimise teel, siis suureneb keskmine brutopalk ja seda naistel meestest veidi enam. Brutopalka erinevus on sel juhul 299,5 eurot, sh sooline palgalõhe 31,8%.

Kui jätta analüüsist välja osaajaga töötajad (kõikidest palgatöötajatest mehed 2,3%, naised 5,6%), siis suureneb keskmine brutokuupalk, kuid sooline palgaerinevus märgatavalt ei vähene – 291,7 eurot, sh sooline palgalõhe 29,9%.

Tabel 3.2.2 Keskmine palk soo järgi, 2012

	Keskmine palk	Mediaanpalk	Miinumipalk	Maksimaalne palk	N ^a	SD ^b
IMPUTEERIMATA PALGATUNNUS						
Keskmine	772,3	608,6	10,0	7 176,9	483 465	540,4
Mehed	936,0	784,5	10,0	7 176,9	224 211	628,8
Naised	630,7	531,3	12,0	4 012,4	259 254	399,3
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA						
Keskmine	783,3	645,3	10,0	7 176,9	553 834	533,6
Mehed	940,8	784,5	10,0	7 176,9	262 586	613,5
Naised	641,3	544,0	12,0	4 012,4	291 248	399,6
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA, AINULT TÄISAJAGA						
Keskmine	829,1	712,4	80,0	7 176,9	492 261	536,7
Mehed	975,0	847,8	100,0	7 176,9	246 100	611,1
Naised	683,3	594,6	80,0	4 012,4	246 161	400,3
KOOS IMPUTEERITUD PALGATUNNUSEGA, KESKMINE TUNNIPALK						
Keskmine	4,78	4,01	0,4	42,0	551 216	3,2
Mehed	5,58	4,68	0,4	42,0	261 136	3,6
Naised	4,06	3,51	0,4	28,0	290 081	2,4

^a N = analüüsis arvestatud indiviidide kaalutud andmete järgi saadud arv.

^b SD = standardhälve.

Ka ESU puhul saab kõige täpsemad tulemused, kui võrrelda meessoost ja naissoost palgatöötajate keskmist brutotunnipalka. 2012. aastal oli meeste keskmine tunnipalk naiste omast 1,52 eurot suurem, st palgaerinevus 27,2% – see on ka kõige lähedasem näitaja Statistikaameti (SA) avaldatud palgalõhe andmetele (tabel 3.2.3). Et ükski rühm ei jääks analüüsist välja, on edasiste arvutuste aluseks võetud nii täis- kui ka osajaga palgatöötajad, kelle puhul on leitud aasta peale laiendatud töötundide arvu ja keskmiste brutotöötasude kaudu nende keskmine brutotunnipalk.

3.2.4. Võrreldavus Eurostati andmetega

Ka Eurostat kasutab riikide palgalõhe näitajate leidmisel meeste ja naiste tunnipalga protsentuaalseid erisusi. Eurostati andmetel oli 2012. aastal Eestis sugudevaheline palgalõhe 30%, mis on kõrgem kui üheski teises Euroopa riigis. Kuigi rahvusvahelises võrdluses tuleb soolisest palgalõhest rääkides tugineda just sellele numbrile, ei ole Eurostati kasutatav meetodika kõige sobilikum üksnes Eesti konteksti vaatlemiseks.

Põhilised meetodilised erinevused tulenevad Eurostati näitajate arvutamisel välja jäetust. Nimelt jätab Eurostati palgalõhe arvutamise meetodika tegevusaladest välja (NACE Rev.2) järgmised:

- A (Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük);
- O (Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus).

Ühtlasi on arvestusest välja jäetud väikeettevõtted (1–9 töötajat), mis Eesti väiksust arvestades moonutab teatud määral tegelikku olukorda tööturul (Palgalõhe ... 2014).

Nendel põhjustel ei ole pikemalt analüüsitud uuringu andmete kattuvust Eurostati vastavate näitajatega tegevusala kaupa ning järgnevalt on valitud selleks Eesti Statistikaameti avaldatud palgalõhe näitajad.

3.2.5. Võrreldavus Statistikaameti andmetega

Eesti Statistikaameti avaldatud palgalõhe oli 2012. aastal 24,6%. Siinkohal on välja jäetud üksnes ebaregulaarsed preemiad ja lisatasud, mida ei ole arvestatud ka selles analüüsis, sest ESU palgatunnus tekib palgatöötajate puhul isiku keskmisest netokuupalgast (küsitud uuringus, puudumisel imputeeritud).

Statistikaameti avaldatav iga-aastane palgalõhe näitaja kajastab Eurostati meetodika põhjal arvutatud näitajast tõesemat olukorda, sest hõlmab kõiki tegevusalasid ning piiranguid ei ole seatud ka ettevõtte suurusele (Statistikaameti ...).

Tabelis 3.2.3. on välja toodud tegevusala pearühma järgi soolist palgalõhet väljendavad näitajad Statistikaameti (SA) andmebaasist ja ESU palgatunnuse põhjal arvatult. Mõlemad näitajad on arvatud tunnipalga põhjal. Tabelis on välja toodud need tegevusalad, mille korral oli minimaalne indiviidide arv mõlema soo esindajate puhul vähemalt 50. Keskmise palgalõhe on ESU palgatunnuse põhjal arvatult 2,6 protsendipunkti võrra suurem kui SA avaldatud andmetel.

Tabel 3.2.3. Sooline palgalõhe tegevusala järgi (EMTAK2008), 2012
(protsenti)

	SA	ESU
A põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	7,0	15,0
C töötlev tööstus	31,0	30,7
F ehitus	22,0	35,0
G hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	33,8	33,2
H veondus ja laondus	2,4	28,0
M kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	17,5	31,3
N haldus- ja abitegevused	16,7	4,8
O avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus ^a	9,8	5,4*
P haridus	25,4	32,3
Q tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	27,3	20,7
Keskmine	24,6	27,2

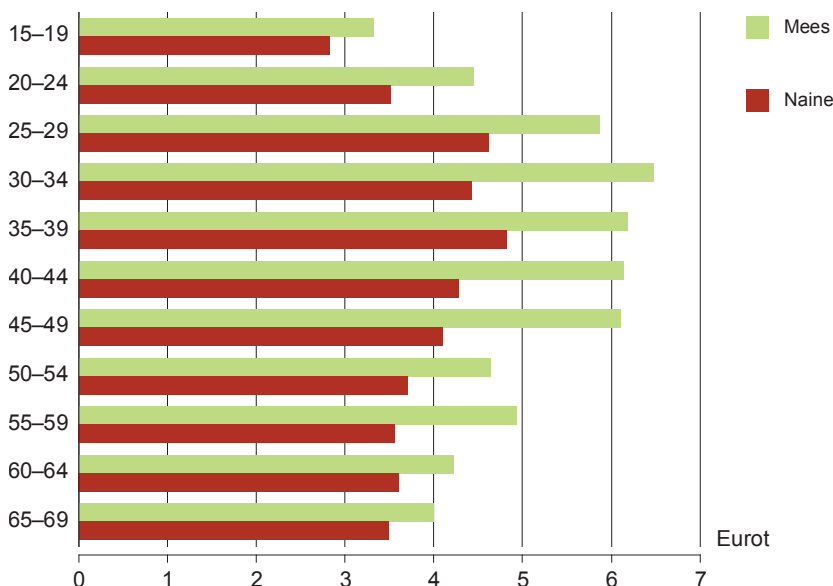
^a Naise keskmine tunnipalk > mehe keskmine tunnipalk.

3.2.6. Vanus

ESU üldkogumisse kuuluvad kõik Eestis elavad tavaleibkonnad, kelle põhielukoht on Eestis, ja nende liikmed, kes ei viibi institutsioonis (laste- või hooldekodu, klooster, vangla jms). Keskmise palga muutust on vaadeldud 5-aastaste vanuserühmade kaupa. Joonisel 3.2.1. on esitatud vaid need vanuserühmad, mille korral oli minimaalne indiviidide arv mõlema soo puhul vähemalt 50 isikut.

Ka ESU andmete põhjal ületab meeste keskmine tunnipalk naiste palga kõikides vanuserühmades, sh tunduvalt suuremad on palgaerinevused vanuserühmas 30–49. Üldiselt püsib naiste palk vanuserühmiti küllaltki stabiilsena. Meeste keskmine palk on aga kõrgeim vanuses 25–49, peale seda toimub küllaltki järsk keskmise palga langus ja palgaerinevused võrreldes naispalgatöötajatega vähenevad.

Joonis 3.2.1. Keskmine tunnipalk soo ja vanuserühma järgi, 2012

3.2.7. Rahvus ja keeleoskus

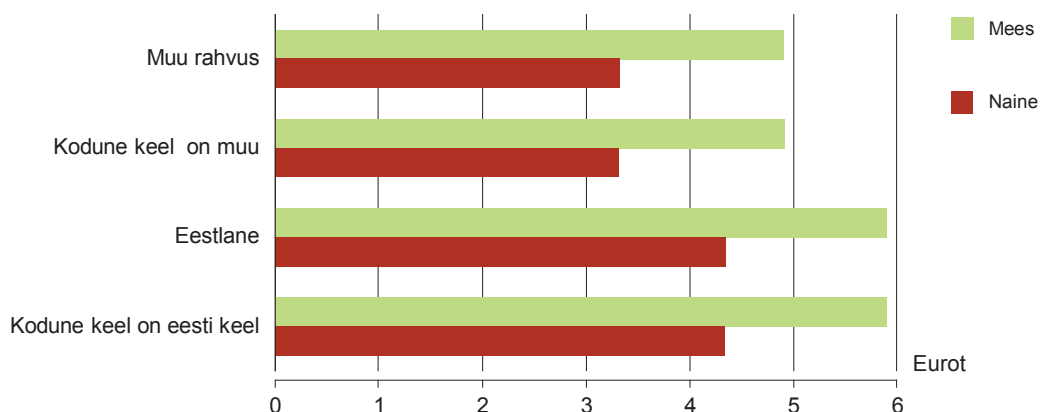
Sotsiaaluuringu 2012. aasta andmete järgi hõlmasid eestlased 70,5% ja muust rahvustest isikud 29,5% kõikidest uuringus osalenud palgatöötajatest.

Kuna ESU-s ei küsita eraldi eesti keele oskust, vaid ainult isiku kodust keelt, tuleb ESU andmete puhul keeleoskuse mõju hindamiseks rakendada just seda tunnust. ESU 2012. aasta andmete kohaselt oli 70,9% puhul märgitud koduseks keeleks eesti keel, ülejäänud 29,1% märkisid oma koduseks keeleks muu keele.

Et rahvuse ja koduse keele määratlus suuresti kattuvad, on selle võrra ühesed ka keskmise tunnipalga näitajad. ESU andmetel saavad kõrgeimat keskmist tunnipalka meessoost isikud, kelle kodune keel on eesti keel. Mehed, kelle kodune keel on mõni muu keel, saavad keskmiselt 0,98 euro võrra väiksemat tunnipalka.

Kodus eesti keelt rääkivate naiste keskmine tunnipalk on aga juba 1,56 eurot madalam kui sama koduse keelega meestöötaja puhul ja ka 0,58 euro võrra madalam kui muu koduse keelega meestöötaja puhul. Tööturul on kõige nõrgemas positsioonis eesti keelt mittekõnelevad muust rahvusest naised.

Joonis 3.2.2. Keskmine tunnipalk rahvuse, koduse keele ja soo järgi, 2012

3.2.8. Haridustase

Sotsiaaluuringus lähtutakse haridustaseme määramisel formaalharidussüsteemi^a hierarhisest struktuurist algkoolist kuni ülikoolini. Analüüsis arvestatakse küsitletava kõrgeimat omandatud haridustaset^b.

Haridusandmed põhinevad rahvusvahelise ühtse haridusliigituse ISCED-i (*International Standard Classification of Education*^c) 1997. aasta versiooni koolitusaladel, mis on siinses analüüsis jaotatud kuude kategooriasse:

- I taseme haridus: põhihariduse alumine aste (algharidus);
- II taseme haridus: põhiharidus; defineerimata baasharidusega kutseõpe;
- III taseme haridus: üldkeskharidus; kutsekeskharidus, keskeriharidus või kutseõpe põhihariduse baasil;
- IV taseme haridus: kutsekeskharidus- või kutseõpe keskhariduse baasil;

^a Formaalne haridus – riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt tagatud haridus.

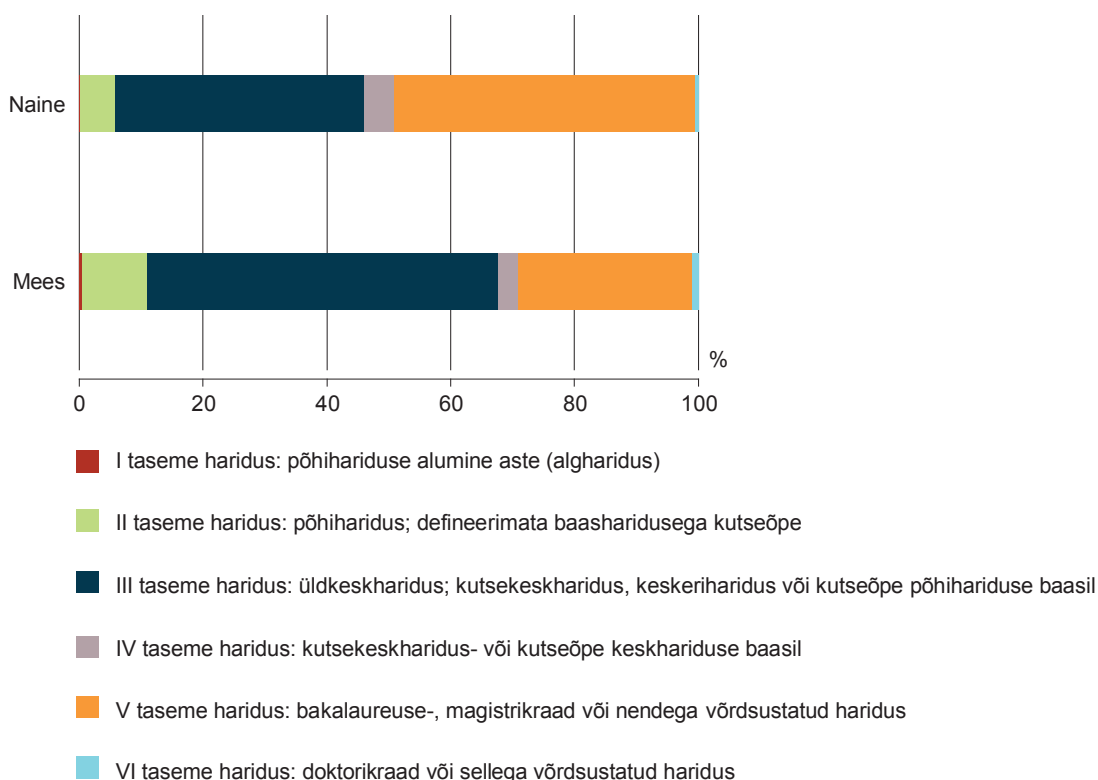
^b Eestis omandatavat haridust liigitatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi koostatava õppekavade liigituse alusel ja lähtuvalt hetkel kehtivast haridusseadusest.

^c ISCED on ühtne rahvusvaheline hariduse liigitus, mis on haridustasemete ja õppekavade kategoriseerimise standardiks. Klassifikaatori eesmärk on teha võimalikuks riikide haridussüsteemide omavaheline võrreldavus. ISCED-97 on standardi teine versioon.

- V taseme haridus: bakalaureus, magister või nendega võrdsustatud haridus;
- VI taseme haridus: doktor või sellega võrdsustatud haridus.

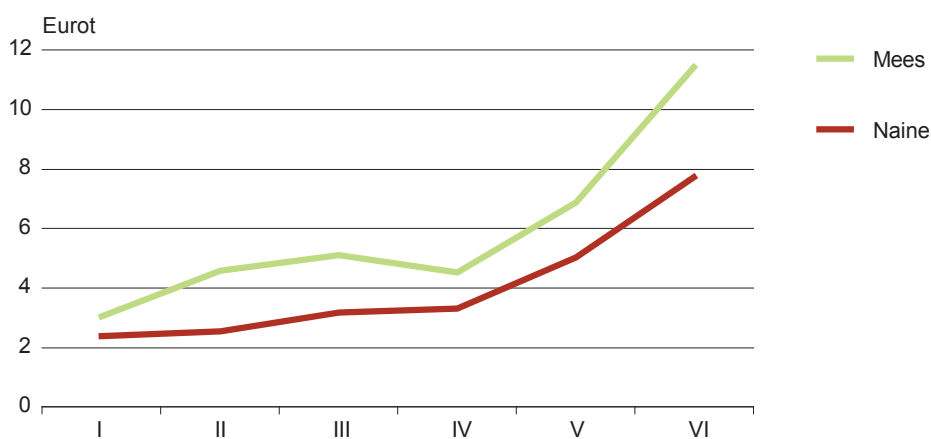
ESU andmetel oli peaaegu pooltel kõikidest palgatööd tegevatest naistest kõrgharidus ning üle pooltel kõikidest meestest oli III taseme haridus. Meestest oli kõrgema haridusega (bakalaureuse- ja magistrikraad) 28,1%, mis on naistest tunduvalt madalam näitaja, kuid doktorikraadini jõuavad seevastu mehed sagedamini kui naised.

Joonis 3.2.3. Kõrgeim omandatud haridustase soo järgi, 2012

Haridustaseme kaupa ületab meeste keskmine tunnipalk naiste oma kõikidel väljatoodud tasemetel. Naiste kõrgem haridustase küll tõstab nende üldist keskmist tunnipalka, kuid sellest hoolimata on kõrgharidusega naiste palk madalam isegi üldkesk- või põhihariduse baasil kutsehariduse omandanud meeste palgast. Palgaerinevused suurenevad hüppeliselt kõrgeimal ehk VI haridustasemel.

Joonis 3.2.4. Keskmise tunnipalk haridustaseme ja soo järgi, 2012

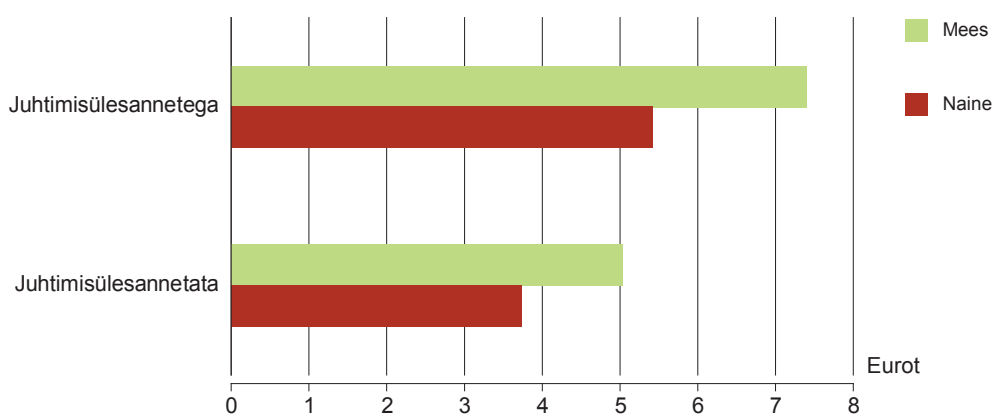
3.2.9. Juhtimiskohustused

Juhtimiskohustusi võib olla peale ettevõtte juhtimisstruktuuris otseselt paika pandud juhtide ka teistel töötajatel. Juhtimiskohustus tähendab sel juhul kaastöötajate (v.a praktikandid ja õpipoisid) juhendamist ning nende töö eest vastutamist. Andmete kogumisel on peetud silmas tavalist töösituatsiooni, mitte ainult uuringunädalat. Kui küsitlaval ei ole tavaliselt juhtimiskohustusi, aga näiteks uuringunädalal asendas ajutiselt puuduvat ülemust, siis seda juhtimiskohustusena ei märgita. Sealjuures võib juhendaja ka ise osaliselt teha seda tööd, mille eest ta vastutab^a.

ESU 2012. aasta andmetel oli juhtimiskohustus 21,3%-l kõikidest palgatöötajatest, kellest 10,9% hõlmavad mehed ning 10,3% naised. Arvestades aga ka asjaolu, et uuringus osalenud palgatöötajate seas on veidi rohkem naissoost töötajaid, on tööturul selle võrra enam ilma juhtimisülesanneteta naisi.

Palgaerinevused on suuremad nende mees- ja naispalgatöötajate vahel, kellel on tööl juhtimisülesandeid – juhtimisülesannetega mees saab samal positsioonil naisest keskmiselt 2 euro võrra kõrgemat tunnipalka. Juhtimisülesanneteta töötajate palgaerinevused soo järgi jäävad vahel veidi madalamaks ehk on 1,3 eurot. Juhtpositsioonil töötamine suurendab naiste keskmist tunnipalka 1,7 euro võrra ning meeste keskmist tunnipalka 2,4 euro võrra.

Joonis 3.2.5. Keskmine tunnipalk juhtimiskohustuste ja soo järgi, 2012

3.2.10. Ettevõtte tegevusala

Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator EMTAK2008 (*Estonian Classification of Economic Activities*) on Euroopa Ühenduse majandustegevusalade statistilise klassifikaatori NACE Rev. 2^b (*Statistical Classification of economic activities in the European Community*) Eesti versioon. EMTAK 2008 struktuur on üles ehitatud nagu NACE Rev. 2.

Nagu NACE nii koosneb ka EMTAK hierarhilisest struktuurist, millest koodide neli esimest taset vastavad NACE Rev. 2 neljale tasemele^c. Viienda taseme määratlemisel on arvestatud Eesti majanduse iseärasusi tegevusala järgi.

^a Juhtimiskohustustega töötaja vastutab (vähemalt ühe töötaja) töö tegemise eest, juhendab selle tegemist ja kontrollib, et see oleks rahuldavalt tehtud. Juhtimiskohustustena ei käsitleta näiteks kvaliteedikontrolli või konsultandi tööd.

^b NACE tähistab erinevaid majandustegevusalade klassifikaatoreid, mille väljatöötamist alustati Euroopa Liidus juba 1970-ndatel aastatel. NACE on aluseks statistiliste andmete kogumisel, töötlemisel ja levitamisel erinevates valdkondades. NACE põhjal saadud statistika on võrreldav nii Euroopa kui ka maailma tasandil. NACE rakendamine statistikas on Euroopa riikides kohustuslik.

^c I tase (jaod) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse tähtkoodiga; II tase (osad) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse kahekohalise numberkoodiga; III tase (grupid) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse kolmekohalise numberkoodiga; IV tase (klassid) – koosneb pealkirjast, mida identifitseeritakse neljakohalise numberkoodiga.

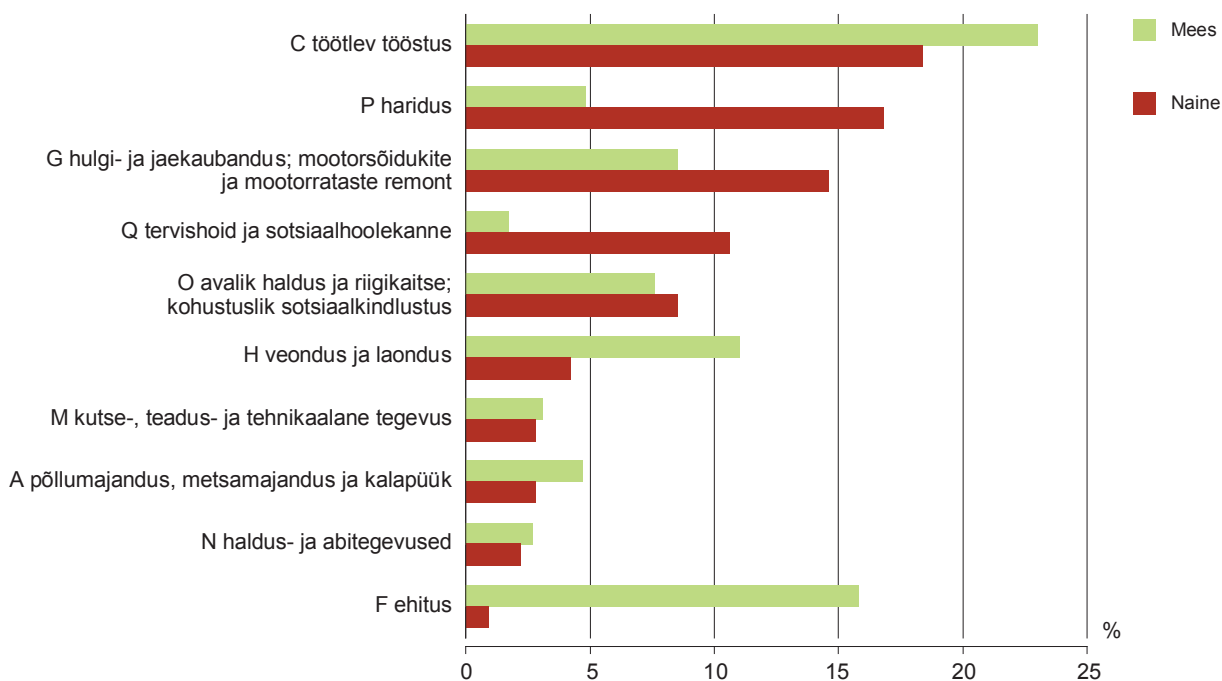
See analüüs on tehtud I taseme ehk jagude jaotuse põhjal. EMTAK 2008 koosneb 21-st jaost, millest on siinsesse analüüsi kaasatud 19. Tegevusala T ja U on analüüsist välja jäetud, sest nendel töötamine on Eestis väga harv (ESU valimisse satub väga harva, enamasti mitte ühtegi). Välja on toodud vaid need tegevusalad, mille korral oli minimaalne indiviidide arv mõlema soo esindajate puhul 50.

Kõikidest palgatööd tegevatest naistest on 18,4% hõivatud töötleva tööstuse, 16,8% hariduse, 14,6% kaubanduse, 10,6% tervishoiu ja sotsiaalhoolekande ning 8,5% avaliku halduse valdkonnas.

Nagu naiste puhul, on ka kõikidest palgatööd tegevatest meestest suurem osa hõivatud töötleva tööstuse valdkonnas (23%), kuid järgmised peamised tegevusala valikud on meeste puhul ehitus (15,8%), veondus ja laondus (11%), kaubandus (8,5%) ning avalik haldus ja riigikaitse (7,6%).

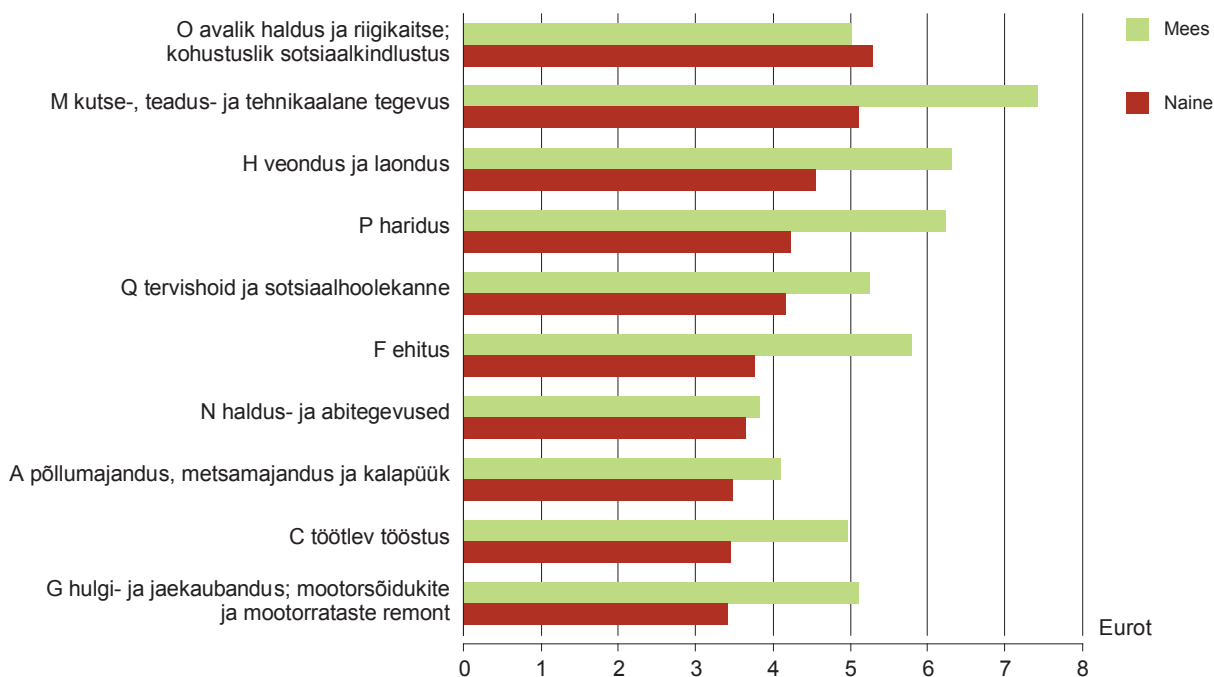
Seega näitavad ESU andmed tegevusala kaupa tugevat soolist segregatsiooni, mis on suurim ehituse (mehi 14,9 protsendipunkti võrra enam), hariduse (naisi 12 protsendipunkti võrra enam) ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas (naisi 8,9 protsendipunkti võrra enam).

Joonis 3.2.6. Sooline jaotus tegevusala järgi, 2012

ESU andmetel on tegevusalati meeste keskmine tunnipalk naiste palgast suurem kõikides valdkondades, välja arvatud avalik haldus ja riigikaitse, kus naiste keskmine tunnipalk on 0,3 euro võrra kõrgem. Üldiselt on naiste keskmine tunnipalk tegevusalati stabiilsem kui meeste puhul.

Joonis 3.2.7. Keskmise tunnipalk tegevusala ja soo järgi, 2012

3.2.11. Ametiala (ISCO)

Ametite klassifikaator põhineb ametite rahvusvahelisel standardklassifikaatoril ISCO (*International Standard Classification of Occupations 2008*). ISCO kujutab endast rahvaloenduse, statistiliste uuringute ja administratiivsete aruannete abil kogutud ameteid käsitleva info koondamise ja liigitamise süsteemi, mille ülesanne on fikseerida ametite liigitamise reeglid. ISCO-l põhineva klassifikaatori kaks põhimõistet on: sooritatava tegevuse laad/iseloom ehk töö^a ja vajalik väljaõpe ning töösused ehk kvalifikatsioon^b. Kõik klassifikaatori ametirühmad on koostatud neist põhimõtetest lähtudes.

Ülesehituselt on klassifikaator nagu püramiid. Selle tipus ehk kõrgeimal tasandil on 10 pearühma, millest igaühes on kuni 6 all-pearühma. Viimased omakorda koosnevad 130 allrühmast ja madalaimal tasandil moodustavad püramiidi aluse 436 ametiala ehk ametirühma. Siinne analüüs on tehtud üksnes ISCO pearühmade järgi.

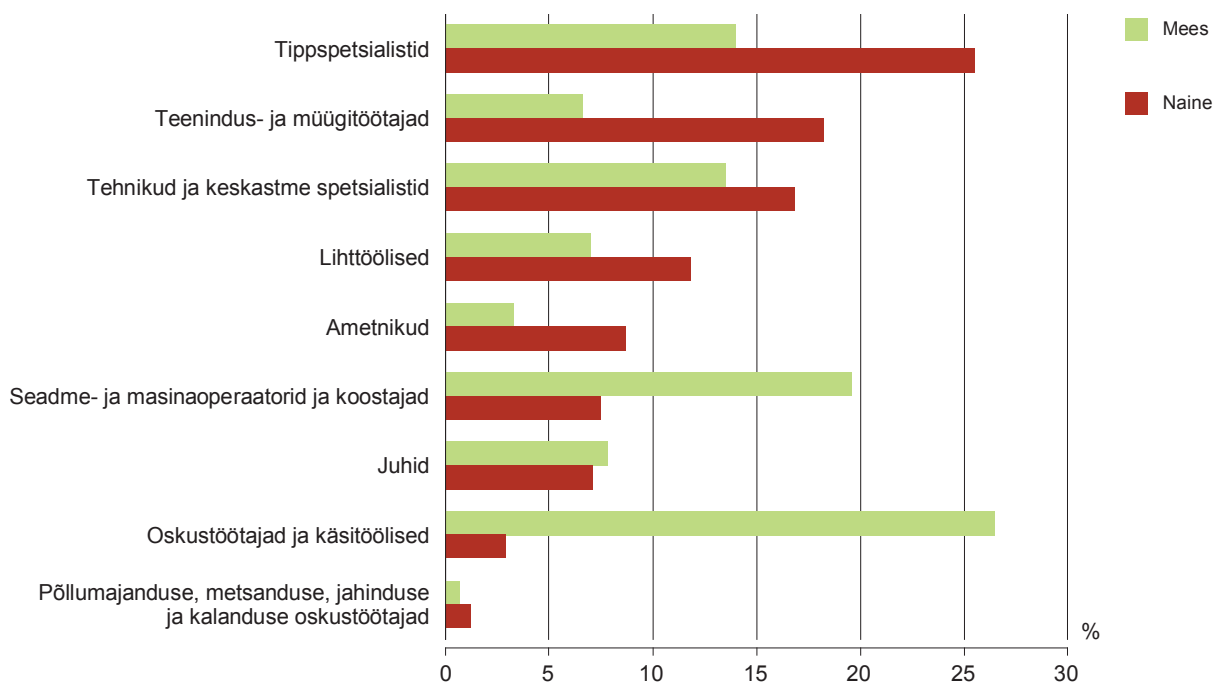
ESU järgi töötas veerandik kõikidest 2012. aastal palgatööd teinud naistest tippspetsialistidena. Ametiala valiku poolest järgnesid teenindus- ja müügitöötajad (18,2%) ning tehnikud ja keskastme spetsialistid (16,8%). Meestest oli enamik oskustöötajad või käsitöölised (26,5%) ning seadme- või masinaoperaatorid (19,6%).

Ametialadest on enim segregeerunud oskustöötajate ja käsitöölise (mehi 23,5 protsendipunkti võrra enam), seadme- ja masinaoperaatorite (mehi 12,1 protsendipunkti võrra rohkem), teenindus- ja müügitöötajate (naisi 11,6 protsendipunkti võrra enam) ning tippspetsialistide rühm (naisi 11,5 protsendipunkti võrra enam).

^a Töö ISCO statistilise üksusena on defineeritud ühe isiku täidetavate või täitmiseks mõeldud ülesannete ja kohustuste kogumina. Sarnaste ülesannete ja kohustustega tööde kogum moodustab ameti. Sarnased ametid moodustavad ametiala.

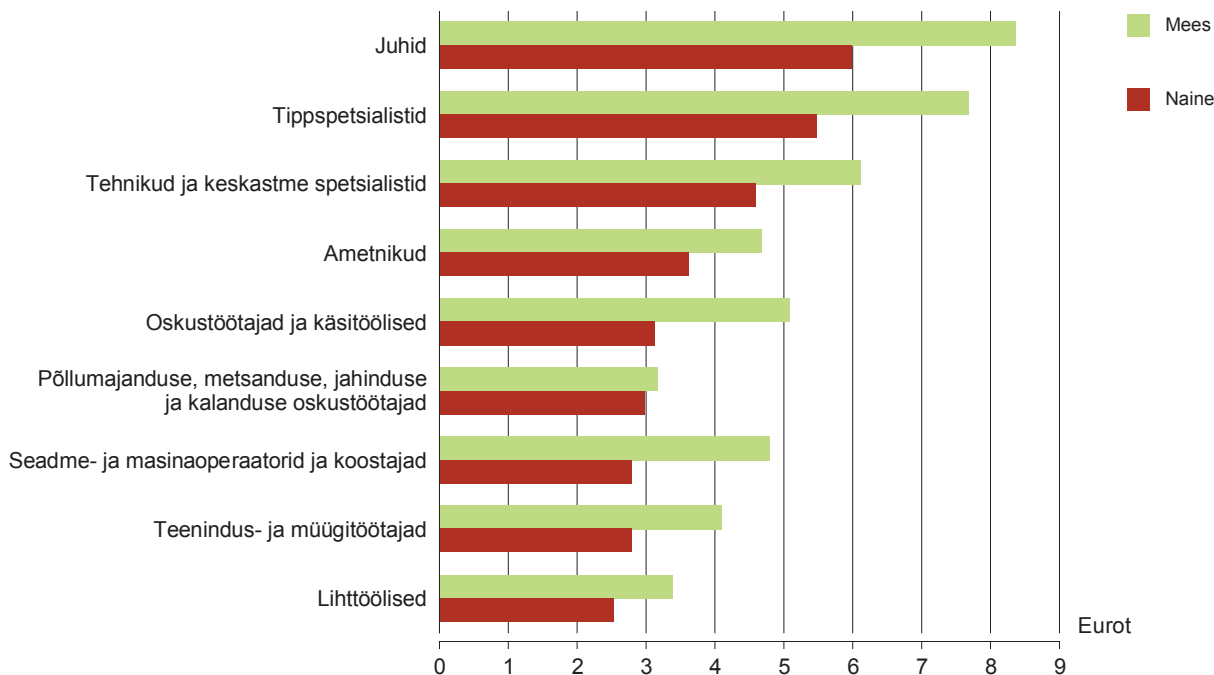
^b Kvalifikatsioon ehk ametioskus on defineeritud kui võime täita kindlaid tööülesandeid ja -kohustusi.

Joonis 3.2.8. Sooline jaotus ametiala järgi, 2012

Kõikidel ametialadel ületab meeste keskmine tunnipalk naiste oma, sh suurimad palgaerinevused on juhtide (meestöötajate palk 2,4 euro võrra suurem) ja tippspetsialistide seas (meestöötajate palk 2,2 euro võrra kõrgem). Meeste keskmine tunnipalk on naiste omast 2 euro võrra suurem veel ka seadme- ja masinaoperaatorite ja oskustöötajate puhul. Tunnipalga erisused jäävad alla 1 euro piiri põllumajanduse töötajate ja lihttöölise puhul.

Joonis 3.2.9. Keskmise tunnipalk ametiala ja soo järgi, 2012

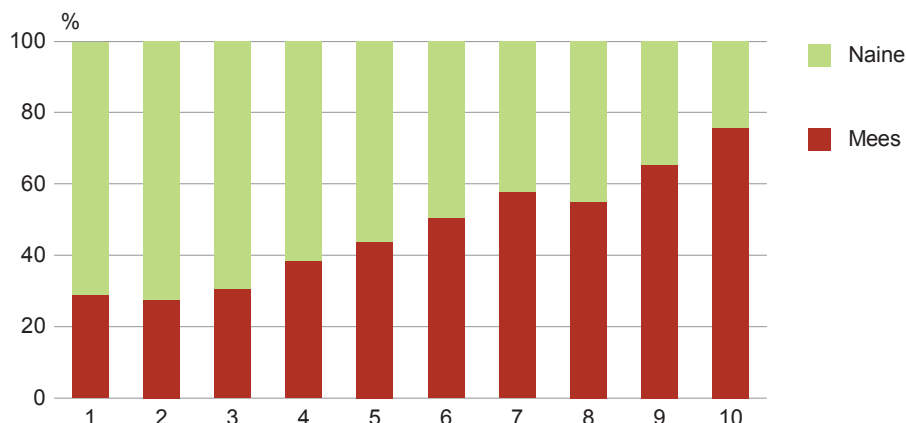

3.2.12. Palgadetsiilid

Keskmise tunnipalga detšiilide struktuur jagab uuringus osalenud palgatöötajad kaalu järgi kümnesse võrdsesse ossa, millest iga osa hõlmab kümnendiku ehk täpselt 10%. Äärmuslikud rühmad on esimene ja viimane, kuhu jäävad vastavalt 10% kõige madalamat ning 10% kõrgeimat keskmist tunnipalka saavad isikud.

ESU 2012. aasta andmetel hõlmavad naised enamuse detšiilis 1–5 ning mehed seevastu detšiilis 6–10. Üldiselt on detšiilide sooline struktuur pöördvõrdeline – 1. detšiili kuulub naise 70,9% ning kümnendasse vaid 24,3%; mehi vastupidi, st 1. detšiili 29,1% ning kümnendasse 75,7%.

Joonis 3.2.10. Palgadetsiilide struktuur soo järgi, 2012

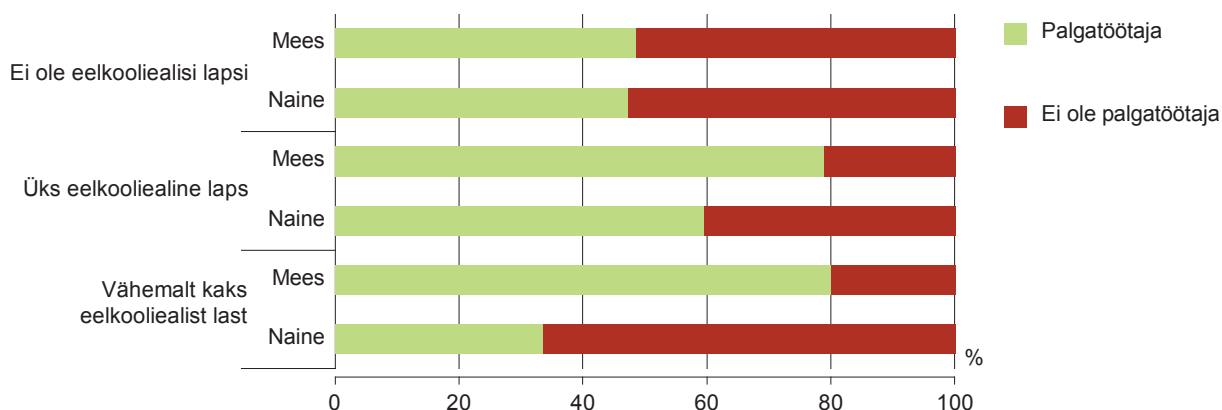

3.2.13. Eelkooliealiste laste olemasolu

Eelkooliealistena on arvestatud leibkonnas elavaid lapsi vanuses 0–6 eluaastat ehk vanuses, mil lapsed vajavad enim vanemate hoolitsust ja avaldavad seeläbi ka suuremat mõju vanemate karjäärivõimalustele ning keskmisele palgale.

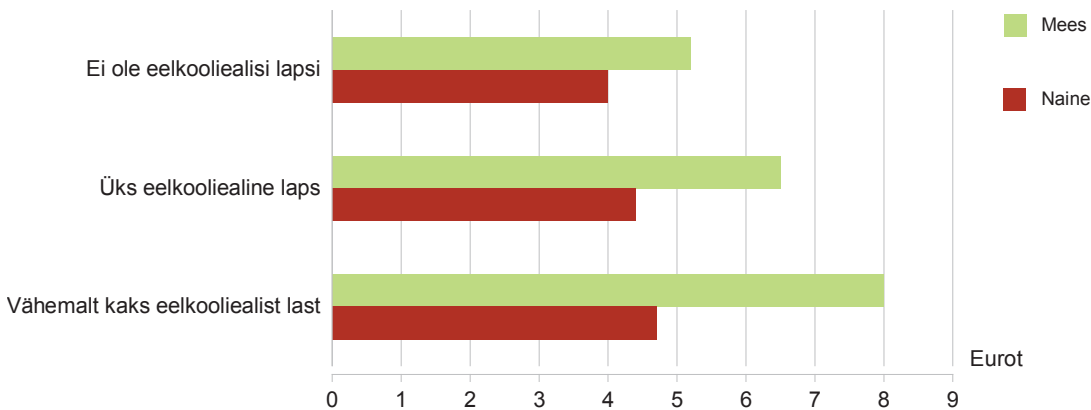
Eelkooliealiste laste olemasolu avaldab naise karjäärile pigem negatiivset mõju ja mehe omale vastupidi – positiivset mõju, st vähemalt kahe eelkooliealise lapse olemasolu suurendab mitte-töötavate naiste osatähtsust 13,7 protsendipunkti võrra ning tõstab töötavate meeste osatähtsust 31,4 protsendipunkti võrra.

Joonis 3.2.11. Eelkooliealiste laste mõju tööhõivele, 2012

Peale selle, et eelkooliealiste lastega naised sageli ei tööta, mõjutab eelkooliealiste laste olemasolu tunduvalt enam meespalgatöötajate saadavat keskmist tunnipalka. Ühe eelkooliealise lapse olemasolu suurendab meespalgatöötaja tunnipalka keskmiselt 1,3 euro võrra ning kahe lapse olemasolu 2,8 euro võrra. Naispalgatöötaja keskmine palk nii märgatavalt ei muutu ehk ESU andmetel suurendab ühe eelkooliealise lapse olemasolu keskmist tunnipalka 0,4 euro võrra ning kahe lapse puhul tõuseb naispalgatöötajate keskmine tunnipalk 0,7 euro võrra.

Joonis 3.2.12. Keskmine tunnipalk sõltuvalt eelkooliealiste laste arvust vanema soo järgi, 2012

3.3. ETU ja ESU palgatunnuse analüüsi kokkuvõte

Loodava integreeritud sooliste palgaerinevuste andmebaasi aluseks oleva ETU ja ESU palgatunnuse kvaliteedi analüüs hõlmab kõiki neid valimisse kuulunud isikuid, kes kvalifitseerusid uuringu tegemise ajal palgatöötajaks. Mõlemas uuringus oli naissoost palgatöötajaid meestest veidi enam.

Mõlemas uuringus küsiti kõikidelt palgatöötajatelt viimase kuu töötasu kohta. Nende isikute puhul, kes keeldusid palka ütlemast või vastasid „ei tea“, on palk imputeeritud. ETU-s on palk imputeeritud 25,9%-le valimisse kuulunud palgatöötajatest ja ESU-s 12,3%-le. Palgatunnuse kvaliteedi analüüsimise alus on isiku brutotunnipalk. Kõik keskmise brutotunnipalga arvutused on tehtud kaalutud teguriga andmete põhjal.

Palgatunnuse kvaliteeti ja kattuvust hinnati järgmiste isikutunnuste kaudu:

- vanus;
- rahvus;
- eesti keele oskus;
- haridustase;
- juhtimiskohustused;
- ettevõtte tegevusala;
- ametiala;
- palgadetsiilid;
- eelkooliealiste laste olemasolu.

2012. aasta keskmine meespalgatöötajate brutotunnipalk oli ETU andmete järgi 5,52 ja naispalgatöötajate oma 3,99 eurot. ESU palgatunnusel olid vastavad näitajad 5,58 ning 4,06 eurot. Ka eelnevalt loetletud tunnuste puhul kattusid tulemused uuringutes väga hästi.

Vaadeldud tunnuste kohta võib järeldada, et nende kahe uuringu andmete järgi mõjutavad keskmiste tunnipalkade kujunemist enim sooline segregatsioon nii tegevus- kui ka ametiala järgi, samuti perekonnamudel, kus eelkooliealise lapse eest hoolitsemise tõttu teevad karjäärikatkestusi peaaegu ainult naised.

4. INTEGREERITUD ANDMEBAASI LOOMINE

Projekti „Palgaerinevuste statistika parem kättesaadavus“ üks ülesandeid on luua integreeritud andmebaas. Selles andmebaasis peaksid peale palga olemas olema ka muud olulised ja vajalikud tunnused, et oleks võimalik soolist palgalõhet analüüsida komplekselt ning mõista selle nähtuse olemust. Ühelt poolt võimaldab selline analüüs anda suuna poliitika väljatöötamiseks, teisalt on aga võimalik jälgida protsessi ja muutuseid.

Kohe projekti alguses alustati andmeallikate kaardistamist ja arutelu andmebaasi kaasatavate tunnuste üle. Detsembris 2013 toimus põhitarbijatega töötuba, kus võeti vastu põhimõttelised otsused, milliste andmeallikate põhjal integreeritud andmebaas luuakse ja millised tunnused sisalduvad andmebaasis. Ka laiemale tarbijaskonnale anti võimalus kaasa rääkida – Statistikaameti koduleheküljel oli võimalik esitada kirjalikke ettepanekuid.

Peale andmebaasi tegemise oli oluline küsimus ka see, milliseid näitajaid regulaarselt arvutama ja avaldama hakatakse. Loomulikult ei saa kõiki soolise palgalõhega seotud tunnuseid leida ainult integreeritud andmebaasi alusel, sest neid andmeid kas ei koguta uuringutega või puudutavad need ühiskonnas toimuvad protsessid niivõrd väikest inimeste hulka, et uuringuga ei olegi võimalik nende kohta andmeid koguda. Seepärast arutati, millised on need teised olulised näitajad, mis on Eestis juba avaldatud ja kättesaadavad ning mis koos palgalõhega avaldada tuleks.

Kokkuvõttes otsustati järgmist:

- integreeritud andmebaas luuakse Eesti tööjõu-uuringu ja sotsiaaluuringu baasil;
- Eesti tööjõu-uuringu rotatsiooni tõttu osaleb üks isik aasta jooksul uuringus kuni kaks korda. Otsustati, et kõiki isikuid käsitletakse kui esimest korda uuringusse sattunuid ehk rotatsiooni ei võeta arvesse;
- arvesse võetakse kõik isikud, kes on nende uuringute andmetel palgatöötajad;
- Maksu- ja Tolliameti andmetest lingitakse ühendandmebaasile juurde töine tulu;
- integreeritud andmebaasis on järgmised tunnused:
 - sugu;
 - vanus;
 - rahvus;
 - kodakondsus;
 - perekonnaseis;
 - laste arv;
 - noorima lapse vanus;
 - keeleoskus: eesti, vene ja inglise;
 - kodune keel;
 - kõrgeim omandatud haridustase;
 - omandatud eriala;
 - ametiala;
 - tegevusala;
 - tööstaaž;
 - osa-aja ja täisaja töö;
 - töötunnid;
 - juhtimiskohustuse olemasolu;
 - ametiühingusse kuulumine;
 - töökoha asukoht;
 - ettevõtte majandussektor;
 - ettevõtte suurus.

- Regulaarselt avaldatavad näitajad:
 - keskmine sooline palgalõhe;
 - segregatsioon tööturul: tegevusala ja ametiala baasil;
 - naiste osatähtsus juhtivtöötajate hulgas;
 - naisettevõtjate osatähtsus ettevõtjate seas;
 - osaajaga töötajate osatähtsus nais- ja meessoost hõivatute seas;
 - lapsehooldusteenuste puudusest tingitud (osaajaga töötamise ja töö mitteotsimise peamine põhjus);
 - meeste osatähtsus vanemahüvitiste saajate hulgas;
 - lapsehoolduspuhkuse kasutamine soo järgi;
 - isapuhkuse kasutamine;
 - tasuta ja tasuline töö soo järgi;
 - vanemaks olemise mõju tööhõivele.

Nii integreeritud andmebaasis sisalduvate tunnuste loetelu kui ka regulaarselt avaldatavate näitajate loetelu on esialgsed ning lepitati kokku eelkõige sel eesmärgil, et määratleda täpsemalt projekti edasine skoop. Projekti raames tehtavate analüüside tulemusel võidakse mõlemat loetelu korrigeerida ja ka tunnuseid ning näitajaid loeteludesse lisada.

4.1. Esialgse ühendandmebaasi tegemise alus

Jaauanuaris 2014 kuulutati projekti „Palgaerinevuste parem kättesaadavus“ raames välja avalik hange soolise palgaerinevuse analüüsi tegemiseks. Analüüsi all peeti silmas palgalõhe teemat arendavat ning seletavat analüüsi konkreetsete ettepanekutega poliitika kujundajatele. Analüüsilt oodati ka järgmiste teemade puudutamist: palgalõhe sidumine pensionilõhega, meessoost lihttöötaja palk või sellele alternatiivi esitamine ja lõpuks eeldati hanke võitjalt ka tagasiside esitamist loodava integreeritud andmebaasi kohta nii sisendtunnuste kui ka väljundtunnuste puhul.

Analüüsi tegemiseks esitas hankevõitja Statistikaametile konfidentsiaalsete andmete kasutamise taotluse ja järgmise uurimistööks vajalike statistiliste andmete loetelu:

- Eesti tööjõu-uuringu ja Eesti sotsiaaluuringu andmed perioodil 2006–2012;
- aastate 2011 ja 2012 kohta Eesti tööjõu-uuringu, Eesti sotsiaaluuringu, rahva ja eluruumide loenduse (REL 2011) ja Maksu- ja Tolliameti (EMTA) andmete ühendamise ja kaalumise nii, et tulemused oleksid üldistavad. Ühendandmebaasis vajalikud tunnused on järgmised:
 - sugu;
 - vanus;
 - rahvus;
 - kodakondsus;
 - perekonnaseis;
 - laste arv ja sünniaeg;
 - elukoht;
 - keeleoskus: eesti, vene, inglise;
 - kodune keel;
 - haridustase ja omandatud eriala;
 - ametiala (ISCO 4-kohaline kood);
 - tegevusala (EMTAK 2-kohaline kood);
 - esimest korda pidevale tööle asumine;

- tööstaaž viimasel töökohal;
- tööaja vorm (täistööajaga, osaajaga);
- tavaline nädalas töötatud tundide arv;
- töötatud tundide arv uuringunädalal;
- juhtival kohal töötamine;
- ametiühingusse kuulumine;
- terviseprobleemi või tervisepiirangu olemasolu;
- täistööajale taandatud brutopalk: uuringute ja EMTA baasil;
- sünnikoht;
- töökoha asukoht;
- ettevõtte suurus;
- erasektor või avalik sektor;
- ettevõtte omandivorm.

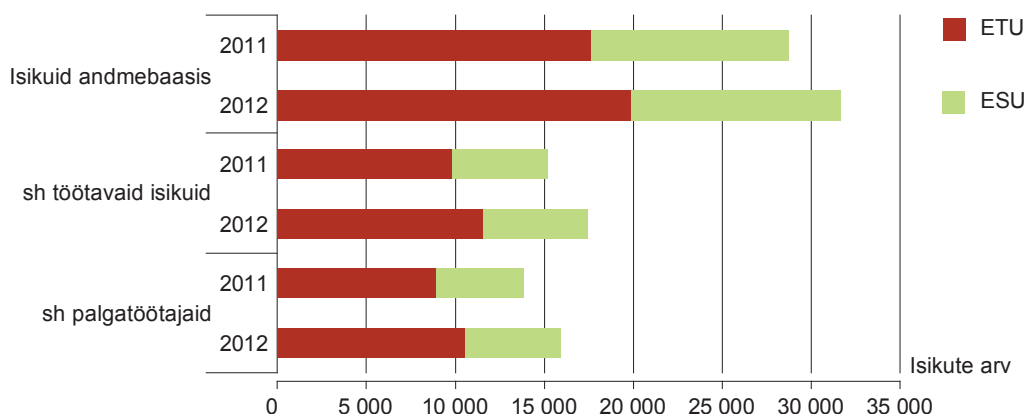
Statistikaameti konfidentsiaalsusnõukogu otsustas rahuldada hankevõtja taotluse, kuid rahvus- ja kodakondsuse tunnused otsustati ümber kodeerida lõigetes: eesti, vene ja muu. Elukoha andmed otsustati üle anda vaid maakondlikul tasandil.

Ühendandmebaas tehti nii.

- Eesti tööjõu-uuringu ja Eesti sotsiaaluuringu tunnuste ühendamine:
 - analüüsi konfidentsiaalsete andmete kasutamise taotluses küsitud tunnuste kogumist Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus;
 - kummagi uuringu põhjal moodustati uute tunnustega andmebaas, vajadusel kodeeriti originaaltunnused ümber;
 - kaks baasi ühendati.
- Statistikaameti loodud unikaalse identifitseeriva tunnuse alusel liideti ühendandmebaasile Maksu- ja Tolliameti (EMTA) andmed:
 - Maksu- ja Tolliameti andmebaas ei ole sellisel kujul, kus üks rida tähendaks ühe isiku andmeid ehk EMTA andmebaas ei ole isikutasandil. Seepärast tuli kõigepealt andmebaasi töödelda ja viia isiku tasemele
 - isikutasemele viidud Maksu- ja Tolliameti andmebaas liideti Eesti tööjõu-uuringu ja Eesti sotsiaaluuringu ühendandmebaasiga.
- Tunnused, mida uuringutega ei koguta või mida kogutakse vaid ühe uuringuga ning samal ajal need tunnused sisalduvad rahva ja eluruumide loenduse (REL 2011) andmetes, liideti Eesti tööjõu-uuringu ja Eesti sotsiaaluuringu ühendandmebaasiga Statistikaameti loodud unikaalse identifitseeriva tunnuse alusel rahva ja eluruumide loenduse REL 2011 andmetest.
- Uuele ühendandmebaasile leiti uus laiendustegur (kaalud) nii, et tulemused oleksid üldistatavad kogu rahvastikule.

Et Eesti tööjõu-uuringu aasta valim on suurem kui Eesti sotsiaaluuringul, siis on ka ühendandmebaasis rohkem neid isikuid, kes osalesid Eesti tööjõu-uuringus.

Joonis 4.1.1. Isikute arv ühendandmebaasis, 2011 ja 2012

Järgnevas analüüsis kirjeldatakse ühendandmebaasi kokkupanekut, tekkinud probleeme ning nende lahendusi ja erinevatel andmeallikatel põhinevate tunnuste ühilduvust.

4.2. Eesti tööjõu-uuringu (ETU) ja Eesti sotsiaaluuringu (ESU) andmete ühendamine

4.2.1. Tunnuste ümberkodeerimine

Kahe uuringu tunnuste ühendamise eeldus on, et tunnused on kogutud mõlemas uuringus ja sealjuures ühtemoodi: küsimus on sama tähendusega ja vastusevariandid on samad. Mitme tunnuse ühendamisel oligi probleem, et tunnust koguti vaid ühes uuringus või siis olid küsimuste vastusevariandid erinevad. Viimasel juhul kodeeriti tunnus ümber.

4.2.1.1. Tunnust koguti ainult ühe uuringuga

Eesti tööjõu-uuringu ja Eesti sotsiaaluuringu tunnuste ühendamisel oli esimene probleem see, et tunnust koguti ainult ühes uuringus:

- töötatud tundide arv uuringunädalal on ainult Eesti tööjõu-uuringus, Eesti sotsiaaluuringus osalenutel jäeti see tunnus tühjaks;
- ametiühingu liikmelisus on ainult Eesti tööjõu-uuringus, Eesti sotsiaaluuringus osalenutel jäeti see tunnus tühjaks;
- töökoha asukoht on ainult Eesti tööjõu-uuringus, Eesti sotsiaaluuringus osalenutel jäeti see tunnus tühjaks;
- terviseküsimused on ainult Eesti sotsiaaluuringus. Kuna 2011. ja 2012. aasta andmete puhul on rahva ja eluruumide loendusega (REL 2011) kogutud andmed ajakohased, siis otsustati ühendandmebaasile liita rahva ja eluruumide loendusest tervislik seisund ja tervisepiirang ning Eesti sotsiaaluuringuga kogutavaid tervisetunnuseid mitte kasutada;
- keeleoskuse küsimused on ainult Eesti tööjõu-uuringus. Kuna 2011. ja 2012. aasta andmete puhul on rahva ja eluruumide loendusega (REL 2011) kogutud andmed ajakohased, siis otsustati ühendandmebaasile liita rahva ja eluruumide loendusest keeleoskuse tunnused ning Eesti sotsiaaluuringuga kogutavaid keeleoskuse tunnused mitte kasutada.

4.2.1.2. Tunnust koguti uuringutes erinevalt

Teine probleem oli see, et tunnuseid koguti Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus erinevalt.

Esimene selline tunnus oli tööaja vorm, st kas isik töötas osa- või täisajaga. Eesti tööjõu-uuringus hindab vastaja spontaanselt, kas ta on täis- või osaaajaga töötaja. Eesti sotsiaaluuringus küsitakse hinnangut oma sotsiaal-majanduslikule staatusele, sh ka tööaja vormile. Küsitakse, milline järgmistest seisunditest vastajat küsitluse hetkel põhiliselt iseloomustab:

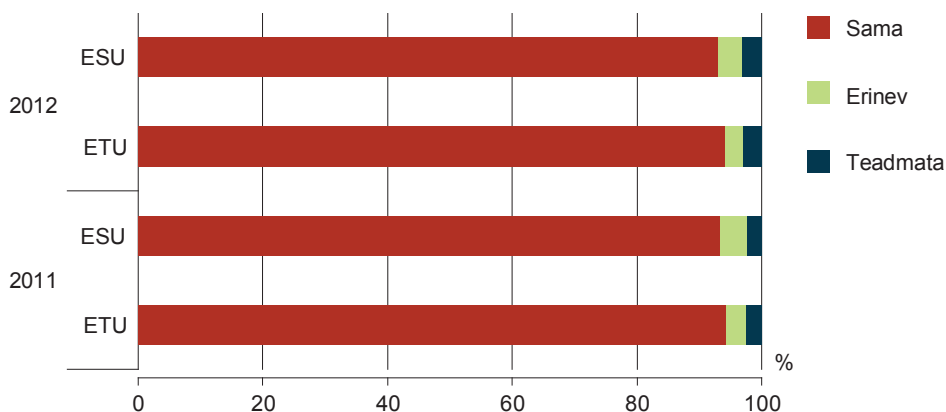
- täisajaga palgatöötaja;
- osaaajaga palgatöötaja;
- täisajaga ettevõtja-tööandja, üksikettevõtja, palgatööjõuta talupidaja, vabakutseline, palgata töötaja pereettevõttes (talus);
- osaaajaga ettevõtja-tööandja, üksikettevõtja, palgatööjõuta talupidaja, vabakutseline, palgata töötaja pereettevõttes (talus);
- töötü;
- (üli)õpilane, tasustamata praktikant;
- eel- või vanaduspensionär;
- töövõimetuspensionär;
- kodune, lapsehoolduspuhkusel;
- ajateenija;
- muu mitteaktiivne.

Et mõlemas uuringus kogutud tunnus tugineks vastaja enesehinnangule, tuleks Eesti sotsiaaluuringus kasutada samuti enesehinnangulist küsimust. Probleem on aga selles, et need isikud, kellel on kaks seisundit (näiteks isik on palgatöötaja ja samal ajal ka pensionär), ei pruugi enda peamiseks seisundiks hinnata töötavat ning seetõttu jääb teadmata, kas isik töötas osa- või täisajaga. Selle tõttu on Eesti sotsiaaluuringus tööaja vorm teadmata 2011. aastal 91 isiku ning 2012. aastal 155 isiku kohta.

Peale selle küsitakse mõlemas uuringus tavaliselt nädalas töötatud tunde, mida põhimõtteliselt võiks kasutada selle hindamiseks, kas isik töötas osa- või täisajaga. Selleks tuleb kõigepealt vaadata, kui hästi läheb kokku vastaja enesehinnang ning tööaja vorm tavaliselt töötatud tundide järgi. Rahvusvahelise määratluse järgi loetakse osalise ajaga töötavaks isikud, kes töötavad nädalas vähem kui 35 tundi. Need, kes töötavad vähemalt 35 tundi, on täisajaga töötavad isikud.

Kahe tunnuse võrdlus näitab, et enam kui 90% isikute puhul lähevad enesehinnang ja tavaliselt nädalas töötatud tunnid kokku.

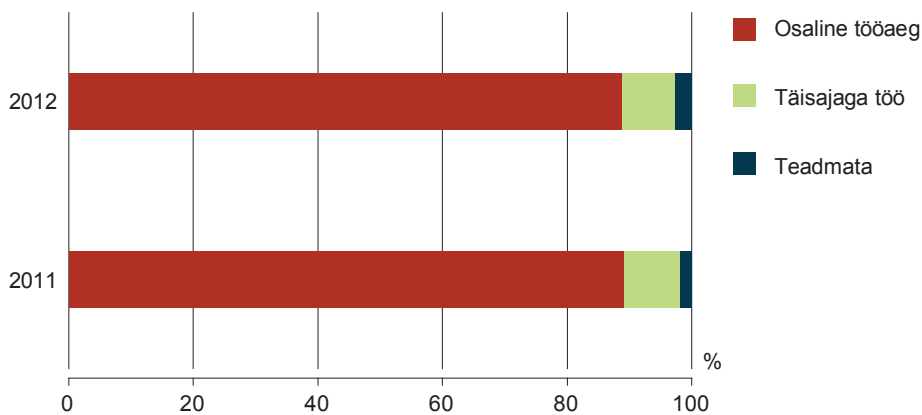
Joonis 4.2.1. Tööaja vorm enesehinnangu ja tegelikult töötatud tundide järgi, 2011 ja 2012

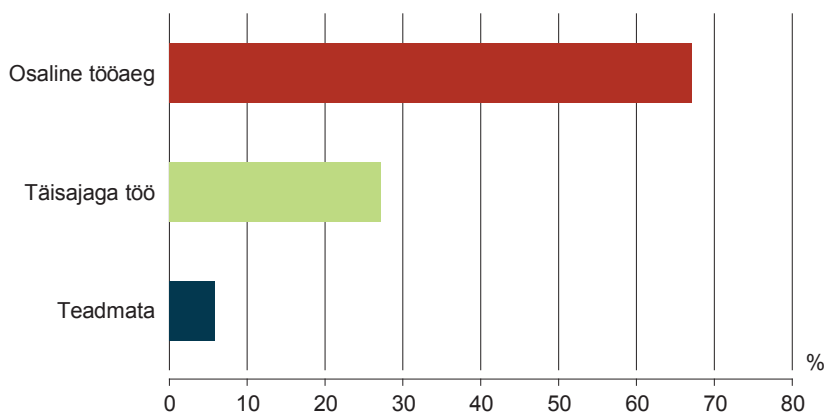
Märkus: tavaliselt nädalas töötatud tegelike tundide järgi arvutati tööaja vorm järgnevalt: >35 = osaaajatöö ja <=35 = täisajatöö. ETU suur teadmata vastuste hulk tuleneb sellest, et tavaliselt töötatud tundide puhul on vastajal võimalik valida vastusevariant „raske öelda, tundide arv on nädalate või kuude kaupa väga erinev“ ning sellisel juhul ei saa töötatud tundide ja enesehinnangu võrdlust teha. Sel põhjusel on ETU-s tavaliselt töötatud tundide arv nädalas teadmata 2011. aastal 243 ja 2012. aastal 361 isiku kohta.

Seega siis võiks Eesti sotsiaaluuringus kasutada tavaliselt nädalas töötatud tunde nende isikute puhul, kelle kohta ei ole tööaja vorm enesehinnangu järgi teada ning seeläbi saaks teadmata vastuste osatähtsust tunduvalt vähendada. Tavaliselt nädalas töötatud tundide järgi on suur osa nendest, kelle puhul enesehinnanguline tööaja vorm on teadmata, osajaga töötajad (2011. aastal 74% ning 2012. aastal 67% kõigist teadmata vastusega isikutest).

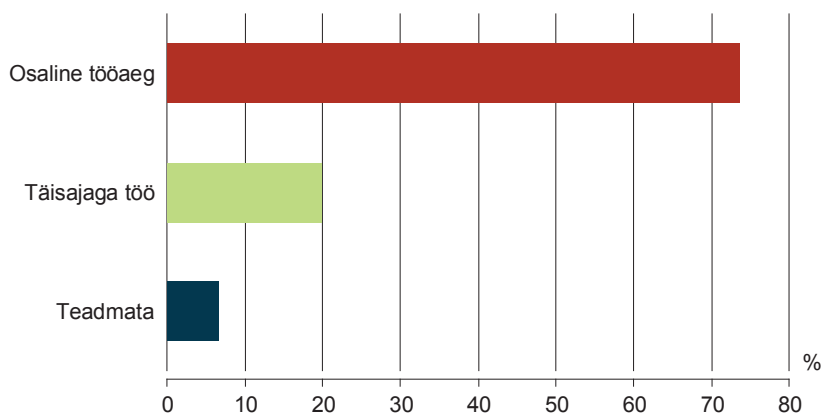
Joonis 4.2.2. Tööaja vorm ESU-s, 2011, 2012

Tööajavorm tavaliselt töötatud tundide järgi, kui enesehinnanguline tööaja vorm on teadmata, 2012

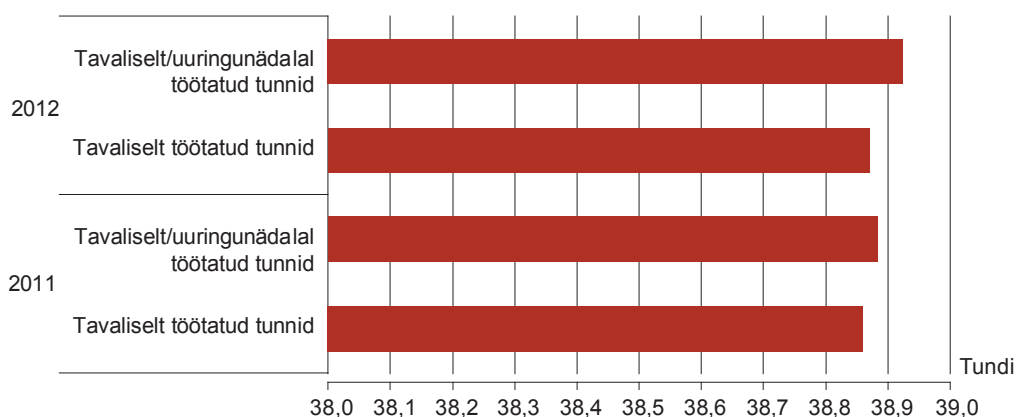
Tööajavorm tavaliselt töötatud tundide järgi, kui enesehinnanguline tööaja vorm on teadmata, 2011

Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus koguti tavaliselt nädalas töötatud tundide tunnust erinevalt. Kuigi mõlemas uuringus on küsimus sama (ESU-s: Mitu tundi nädalas teete seda tööd tavaliselt? Peetakse silmas tegelikult töötatud tunde. ETU-s: Mitu tundi nädalas teete seda tööd tavaliselt?), on Eesti tööjõu-uuringus võimalik anda ka vastus „raske öelda, tundide arv on nädalate või kuude lõikes väga erinev“. 2011. aastal valis just selle vastusevariandi 243 ja 2012. aastal 361 isikut, seega nende puhul jäid tavaliselt nädalas töötatud tunnid teadmata. Peale selle on Eesti tööjõu-uuringus küsimus uuringunädalal töötatud tundide kohta (päeva kaupa), kuid Eesti sotsiaaluuringus seda küsimust ei ole.

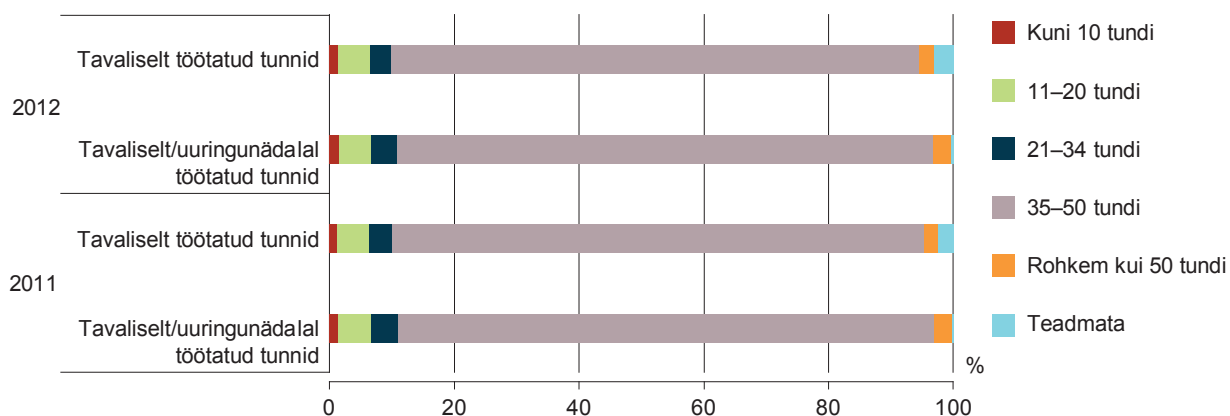
Kui analüüsida nende isikute vastuseid, kes ei osanud tavaliselt töötatud tunde öelda, siis enesehinnangu järgi suur osa neist (2011. aastal 78% ning 2012. aastal 82%) töötavad täisajaga. Seega, kui nende isikute puhul kasutada tavaliselt töötatud tundide asemel uuringunädalal töötatud tunde, peaks keskmine töötundide arv olema pisut suurem. Tulemused näitavad, et nii see tõepoolest ka on: kui nende isikute puhul, kes ei osanud tavaliselt töötatud tunde öelda, kasutada uuringunädalal töötatud tunde, siis on keskmine nädalas töötatud tundide arv pisut suurem.

Joonis 4.2.3. Keskmine nädalas töötatud tundide arv ETU-s, 2011, 2012

Et analüüsida veel täpsemalt, jagati vastajad töötatud tundide järgi rühmadesse, kus piir on 10, 20, 35 ja 50 tundi. Tulemused näitavad, et kui arvestada uuringunädalal töötatud tunde isikute puhul, kes ei osanud tavaliselt töötatud tunde öelda, siis suureneb enam just nende isikute osatähtsus, kes töötavad 35–50 tundi ning enam kui 50 tundi.

Joonis 4.2.4. Nädalas töötatud tundide arv ETU-s, 2011, 2012

Tavaliselt nädalas töötatud tunnid on palgaerinevuste statistika arvutamisel äärmiselt oluline tunnus. Just selle tunnuse abil leitakse tunnipalk, mis on naiste ja meeste palgavõrdluse alus. Seega tuleks teadmata väärtuste osatähtsust vähendada võimalikult palju. Eelnenud analüüsile tuginedes võiks kasutada uuringunädalal töötatud tundide arvu nende isikute puhul, kes Eesti tööjõu-uuringus (ETU) vastasid tavaliselt nädalas töötatud tundide kohta „raske öelda, tundide arv on nädalate või kuude lõikes väga erinev“.

Samuti oli problemaatiline ettevõtte suuruse tunnus: töötajate arv ettevõttes on Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus erinevalt kogutud. Mõlemas uuringus on küll küsimus „Kui palju on selles ettevõttes / asutuses / üksuses töötajaid“ sama, kuid vastusevariandid on erinevad. Samal ajal on mõlemas uuringus võimalik vastused nii viisi ümber kodeerida, et ühendatud andmebaasis oleks üks tunnus.

Tabel 4.2.1. Tunnus: töötajate arv ettevõttes

Ühendandmebaasis	ETU-s	ESU-s
1. 1 kuni 10	1. 1 kuni 10	1. 1 kuni 10 5. ei tea täpselt, kuid vähem kui 11
2. 11 kuni 19	2. 11 kuni 19	2. 11 kuni 19
3. 20 kuni 49	3. 20 kuni 49	3. 20 kuni 49
4. 50 või rohkem	4. 50 kuni 99 5. 100 kuni 199 6. 200 kuni 499 7. 500 kuni 999 8. 1000 või rohkem	4. 50 või rohkem
5. teadmata		6. ei tea täpselt, kuid rohkem kui 10

Kuna Eesti sotsiaaluuringus on vastusevariandina välja toodud „ei tea täpselt, kuid rohkem kui 10“, siis on 2011. aastal 202 isikul ning 2012. aastal 215 isikul ettevõtte suurus teadmata.

Lõpuks on Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus erinevalt kogutud palgatöötaja kuupalga tunnus. Eesti sotsiaaluuringus küsiti vastajalt, kui suur on keskmine netokuupalk sellel töökohal. Kui vastaja ei tahtnud või ei osanud sellele küsimusele vastata, siis oli küsitlejal võimalik märkida „ei tea“ või „keeldub“.

Eesti tööjõu-uuringus on küsitud kõigepealt vastaja viimase kuu neto- või brutotasu põhitöökohal. Seejärel on küsitud, kas viimase kuu töötasu oli tavalise kuutöötasuga sama. Kui viimase kuu töötasu oli tavalisest erinev, siis küsiti vastaja käest tavalist neto- või brutokuupalka põhitöökohal. Mõlema palgaküsimuse juures oli küsitlejal võimalik märkida „ei tea“ või „keeldub“, kui vastaja ei tahtnud või ei osanud palgaküsimusele vastata. Kui vastaja ei soovinud vastata viimase kuu tasu kohta, siis küsiti viimase kuu netokuutöötasu vahemikke.

Ühendandmebaasis otsustati kasutada tavalise kuupalga tunnust, sest ESU-s ei olnud küsimust viimasel kuul saadud palga kohta. Seega kodeeriti Eesti tööjõu-uuringus küsitud tunnused ümber järgnevalt:

- kui vastati, et viimase kuu töötasu oli tavalisest erinev, siis kasutati tavalise kuutöötasu küsimust;
- kui vastati, et viimase kuu töötasu oli sama, mis tavaliselt, siis kasutati viimase kuu neto- või brutotasu põhitöökohal;
- nendele vastajatele, kes vastasid brutopalka, aga ei vastanud netopalka kohta, teisendati brutopalk ümber netopalgaks, võttes arvesse ainult tulumaksu.

Lõpuks jäi keskmise netokuupalga kohta vastamata nendel isikutel, kes ei soovinud või ei osanud palgaküsimusele vastata. Nende puhul leiti netopalk statistiliste meetoditega teiste tunnuste kaudu ehk netopalk imputeeriti.

Eesti sotsiaaluuringus imputeeriti netokuupalk juhusliku lineaarse regressiooni abil tarkvaraga IVEWARE.

Imputeerimismudeli tunnused:

- eelmise aasta keskmine palk kuus ja selle kvartil;
- isiku vanus, vanuse ruut, sugu;
- indikaator, kas isik töötas eelmisel aastal vähemalt 11 kuud;
- indikaator, kas isikul on juhtimiskohustused;
- indikaator, kas isik vahetas viimase 12 kuu jooksul töökohta;
- indikaator, kas üksuses, kus isik töötab, on rohkem kui 10 töötajat;
- indikaator, kas isiku amet kuulub teenindus- ja müügitöötajate rühma;

Eesti tööjõu-uuringus imputeeriti esmalt netokuupalga vahemik kõigile neile palgatöötajatele, kes seda öelda ei tahtnud või ei osanud. Vahemik imputeeriti juhusliku logistilise regressiooniga IVEWARE'is. Mudelis oli isiku sugu, vanuserühm (5-aastased vanuserühmad), elukoha maakond ja elukoha asustusüksuse liik.

Seejärel imputeeriti palgavahemiku järgi kõigile palgatöötajatele täpne netokuupalk *hot-deck* meetodiga, kus juhuslikult valitakse isik samast palgavahemikust ja kopeeritakse temalt täpne palgaväärtus.

Ühendandmebaasi otsustati lisada brutopalka tunnus. Seega teisendati lõpuks netopalk brutopalgaks järgmiselt:

$$\text{KUI NETOPALK} < 144, \text{BRUTOPALK} = \text{NETOPALK}$$

$$\text{KUI NETOPALK} > 144, \text{BRUTOPALK} = (\text{Netopalk} - 0,21 \cdot 144) / (1 - 0,21) = (\text{Netopalk} - 30,24) / 0,79$$

4.2.1.3. Tunnus koguti erinevatelt rühmadelt

Viimane suurem probleem oli see, et osa tunnuseid olid Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus kogutud eri rühmadelt. Kõigepealt küsiti Eesti sotsiaaluuringus osalenud palgatöötajatelt juhtimiskohustuse ning ettevõtte sektori ja omandivormi kohta, aga Eesti tööjõu-uuringus sama kõigilt töötavatel isikutelt. Nende tunnuste puhul otsustati mõlemates uuringutes alles jätta ainult palgatöötajate vastused. Samuti küsiti Eesti tööjõu-uuringus ettevõtte suurust kõigilt töötavatel isikutelt, aga 2011. aasta ja varasemates Eesti sotsiaaluuringutes ei küsitud ettevõtte suurust üksikettevõtjatelt ning palgata töötajatelt pereettevõttes/talus. Ühendandmebaasis otsustati 2011. aasta ja varasemates Eesti sotsiaaluuringutes üksikettevõtjate puhul töötajate arvu väärtuseks määrata „1“ ning palgata pereettevõttes töötajate puhul „teadmata“.

4.2.1.4. Tunnused ühendandmebaasis

Lõplikus ühendandmebaasi failis on kokku 61 tunnust, mis tuginevad Eesti tööjõu-uuringus ja Eesti sotsiaaluuringus kogutud andmetele.

Tabel 4.2.2. Uuringutega kogutud ühendandmebaasi tunnused

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
Isik – Isiku unikaalne number uuringus	Vastatud: kõigil	isikufailis tunnus Key2 (Aasta + Kvartal + Leibkond + Küsitletav)	isikufailis tunnus Liikme nr (Leibkond+ Küsitletav)
Stat_key – Isiku unikaalne number SA registris	Vastatud: kõigil		
r_kuu – Referentskuu	Vastatud: kõigil	uuringunädala alguse kuu, isikufailis tunnus Month	Küsitluskuu, isikufailis tunnus A01
Uuring – Millises uuringus osales: 1 ETU 2 ESU	Vastatud: kõigil		

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
i_sugu – Isiku sugu: 1 mees 2 naine	Vastatud: kõigil	isikufailis tunnus YA1	isikufailis tunnus YA1
i_vanus – Isiku vanus uuringuaasta alguse seisuga	Vastatud: kõigil	arvutatud järgnevalt – uuringuaasta – isikufailis tunnus YA2_A-1	arvutatud järgnevalt – uuringuaasta – isikufailis tunnus YA2_A-1
i_rahvus – Isiku rahvus: 1 eestlane 2 venelane 3 muu 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YC1	liikmefailis tunnus YC1
i_kodak – Isiku kodakondsus: 1 Eesti 2 Vene 3 muu 9 määramata kodakondsus	Vastatud: kõigil	isikufailis tunnus YC2	liikmefailis tunnus YC2
i_perek_s – Isiku seaduslik perekonaseis: 1 vallaline, pole kunagi abielus olnud 2 abielus 3 lahutatud 4 lesk 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YA3	liikmefailis tunnus YA3
i_perek_t – Isiku tegelik perekonaseis: 1 vallaline ja ei ole vabaabielus 2 abielus ja elab koos abikaasaga 3 vabaabielus 4 lahutatud ja pole uuesti abiellunud/kooselus 5 lesk ja pole uuesti abiellunud/kooselus 6 abielus ja elab seaduslikust abikaasast lahus, pole uuesti abiellunud/kooselus 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus Tper_seis	liikmefailis tunnus Tper_seis
H_ylid – Üldhariduskoolis omandatud haridustase: 1 keskharidus 2 põhiharidus 3 algharidus 4 ei ole omandanud algharidust 5 kirjaoskamatu 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE1	isikufailis tunnus YE1
H_eri – Kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus: 1 ei oma kutse-, ameti või erialaharidust 2 kutseharidus 3 kutsekeskharidus 4 keskeri- või tehnikumiharidus 5 kõrgem haridus 6 doktor 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE3	isikufailis tunnus YE3

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
H_korg – Kõrgeim lõpetatud kõrgharidus: 1 kutsekõrgharidus 2 rakenduskõrgharidus, diplomiõpe 3 bakalaureus 4 enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus 5 magister 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on omandanud kõrgema hariduse (H_eri=5) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE4	isikufailis tunnus YE4
H_eri1 – Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekooli: 1 ei olnud haridustaseme nõuet 2 oli nõutav põhiharidus 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on omandanud kutsehariduse (H_eri=2) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE8	isikufailis tunnus YE8
H_eri2 – Koos kutseharidusega omandatud üldharidus: 1 ainult kutse 2 koos kutsega põhihariduse 3 koos kutsega keskhariduse 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on omandanud kutsehariduse (H_eri=2) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE9	isikufailis tunnus YE9
H_eri3 – Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekesk-, keskerikooli või tehnikumi: 1 põhiharidus 2 keskharidus 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on omandanud kutsekeskhariduse või keskeri- / tehnikumihariduse (H_eri=3 või 4) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE10	isikufailis tunnus YE10
ISCED97m – Isiku hariduse ISCED97 tasemed: 1 tase 0 2 tase 1 3 tase 2a 4 tase 2c 5 tase 3a 6 tase 3b 7 tase 3c 8 tase 4b 9 tase 5a 10 tase 5b 11 tase 6 99 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud tausttunnuste käsiraamatu järgi hariduse küsimustele tuginedes	Arvutatud tausttunnuste käsiraamatu järgi hariduse küsimustele tuginedes
i_isced6 – Haridustase ISCED97 kuuel tasemel: 0 eelharidus 1 põhihariduse alumine aste 2 põhihariduse ülemine aste 3 teise taseme haridus 4 kolmanda taseme eelne haridus 5 kolmanda taseme hariduse alumine aste 6 kolmanda taseme hariduse ülemine aste 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud ISCED97m tunnuse järgi	Arvutatud ISCED97m tunnuse järgi

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
i_isced3 – Haridustase ISCED97 kolmel peamisel tasemel: 1 I taseme haridus: alghariduseta, algharidusega, põhiharidusega, baashariduseta kutseharidus 2 II taseme haridus ja II taseme järgne / III taseme eelne haridus: keskharidus, kutseõpe / kutsekeskharidus / keskeriharidus põhihariduse baasil, kutsekeskharidus / kutseõpe keskhariduse baasil 3 III taseme haridus: keskeriharidus keskhariduse baasil, kõrgharidus, magister, doktor 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud ISCED97m tunnuse järgi	Arvutatud ISCED97m tunnuse järgi
i_eriala_n – Eriala nimetus: Klassifikaator: eriala	Vastatud: nendel, kes on omandanud erialahariduse (H_eri= 2, 3, 4, 5, 6) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus YE6n	isikufailis tunnus YE6n
i_eriala_k – Eriala kood: Klassifikaator: eriala	Vastatud: nendel, kes on omandanud erialahariduse (H_eri= 2, 3, 4, 5, 6) Keeldumine, ei tea = 998 või 999	isikufailis tunnus YE6k	isikufailis tunnus YE6k
i_tootav – Isik on töötav: 0 ei 1 ja	Vastatud: kõigil	Arvutatud hõivestaatus tunnusele tuginedes	Arvutatud tuginedes isikufailis tunnusele Emp_st
i_amet_n – Ametiala kirjeldus: Klassifikaator: AMET 2008	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus D03bnu	isikufailis tunnus YF9N
i_amet_k – Ametiala neljakohaline kood: Klassifikaator: AMET 2008	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = 9998 või 9999	isikufailis tunnus D03bku	isikufailis tunnus YF9K
ISCO1 – Isiku ameti ühekohaline kood: 1 Juhid 2 Tippspetsialistid 3 Tehnikud ja keskastme spetsialistid 4 Ametnikud 5 Teenindus- ja müügiteenustajad 6 Põllumajanduse, metsanduse, jahinduse ja kalanduse oskustöötajad 7 Oskustöötajad ja käsitöölised 8 Seadme- ja masinaoperaatorid ja koostajad 9 Lihttöölised 0 Sõjaväelased 99 teadmata	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud eelmisele tunnusele tuginedes	Arvutatud eelmisele tunnusele tuginedes

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
i_tegevusala_k – Ettevõtte/asutuse üksuse kahekohaline tegevusala kood: Klassifikaator: EMTAK 2008	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = 98 või 99	Arvutatud kahekohaline kood tuginedes tunnustele D02auTA (ettevõtte tegevusala) ja kui on üksus, siis selle tegevusala D02buTA (üksuse tegevusala)	Arvutatud kahekohaline kood tuginedes tunnustele YF3K (ettevõtte tegevusala) ja kui on üksus, siis selle tegevusala YF7K (üksuse tegevusala)
EMTAK1 – Isiku tegevusala tähtkood: 1 A põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük 2 B mäetööstus 3 C töötlev tööstus 4 D elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine 5 E veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus 6 F ehitus 7 G hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont 8 H veondus ja laondus 9 I majutus ja toitlustus 10 J info ja side 11 K finants- ja kindlustustegevus 12 L kinnisvaraalane tegevus 13 M kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus 14 N haldus- ja abitegevused 15 O avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus 16 P haridus 17 Q tervishoid ja sotsiaalhoolekanne 18 R kunst, meelelahutus ja vaba aeg 19 S muud teenindavad tegevused 20 T kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus; oma tarbeks kaupade tootmine ja teenuste osutamine 21 U eksterritoriaalsete organisatsioonide ja üksuste tegevus 99 teadmata	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud eelmisele tunnusele tuginedes	Arvutatud eelmisele tunnusele tuginedes
i_toole – Isiku vanus, kui asus esimest korda pidevale tööle	Vastatud: nendel, kes on kunagi töötanud Keeldumine, ei tea = 98, 99 Puuduvad väärtused = ei ole kunagi pidevalt töötanud	Arvutatud tuginedes tunnusele I00a isikufailis: Esimest korda pidevale tööle asumise aasta.	isikufailis tunnus F01A
i_staaz – Töötatud aastad viimasel töökohal	Vastatud: nendel, kes osalesid ETU-s ja on töötavad (uuring = 1 ja i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = 98 või 99	Arvutatud tuginedes tunnusele D09a: Year-D09a-1 isikufailis	tunnus puudub

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
t_aeg – Täis- või osaaajatöö: 1 täisajaga 2 osaaajaga 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus D17	Arvutatud tuginedes küsimusele G34 isikufailis: täisajaga = 1,3 ja osaaajaga = 2,4. Küsimus G34 on enesehinnang. Ehk kui isikul on enam kui üks staatus, näiteks töötab ja on pensionär, siis isik valib ise, milline staatus on tema jaoks peamine. Seetõttu ei lähe see küsimus täielikult kokku töötamise definitsiooniga ning võib olla paljudel töötavatel isikutel vastamata. Seetõttu on lähtutud reeglist: kui isik töötab (T_seisund on täidetud), siis peab olema t_aeg vastatud. Kui t_aeg on vastamata, siis t_aeg=9
t_tund – Tavaline nädalas töötatud tundide arv	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = 98 või 99	isikufailis tunnus D19	isiku failistunnus YF13
t_tund_un – Töötatud tundide arv uuringunädalal kokku	Vastatud: nendel, kes osalesid ETU-s ja on töötavad (uuring = 1 ja i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = 98 või 99	isikufailis tunnus D20h	tunnus puudub
i_palgat – Isik on palgatöötaja: 0 ei 1 ja	Vastatud: kõigil	Arvutatud hõivestaatusetunnusele tuginedes	Arvutatud tuginedes tunnusele Emp_st isikufailis
t_juht – Juhtimiskohustused: 1 jah 2 ei 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on palgatöötajad (i_palgat=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus D04a Kuna ESU-s on juhtimiskohustuse kohta esitatud küsimus vaid palgatöötajatele, siis ETU-s on samale reeglile tuginedes ning ülejäänutel väärtus kustutatud.	isikufailis tunnus YF14
am_yhing – Kas on ametiühingu liige: 1 jah 2 ei 9 teadmata	Vastatud: kõigil, kes osalesid ETU-s (uuring = 1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus K15	tunnus puudub
t_asuk_lm – Töökoha asukoht: 1 linn 2 maa 3 välismaa 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes osalesid ETU-s ja on töötavad (uuring = 1 ja i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus D08lk	tunnus puudub

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
t_asuk_mk – Töökoha asukoha maakonna kood: 1 Tallinn 37 Harjumaa 39 Hiiumaa 44 Ida-Virumaa 49 Jõgevamaa 51 Järvamaa 57 Läänemaa 59 Lääne-Virumaa 65 Põlvamaa 67 Pärnumaa 70 Raplamaa 74 Saaremaa 78 Tartumaa 82 Valgamaa 84 Viljandimaa 86 Võrumaa 99 teadmata	Vastatud: nendel, kes osalesid ETUs ja on töötavad (uuring = 1 ja i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus D08mkkoo	tunnus puudub
t_arvgr1 – Töötajate arv ettevõttes/asutuses/üksuses: 1 1 kuni 10 2 11 kuni 19 3 20 kuni 49 4 vähemalt 50 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud tuginedes D07a isikufailis	Arvutatud tuginedes YF12 isikufailis. ESU 2011 puhul on üksikettevõtjad ning palgata töötajad pereettevõttes sellest küsimusest üle suunatud. Seetõttu on 2011. aastal lähtutud järgmisest reeglist: kui isik on üksikettevõtja, siis töötajate arv=1, kui isik on palgata töötaja pereettevõttes, siis töötajate arv on teadmata
t_arv10 – Kuni 10-töötajaga ettevõttes täpne arv	Vastatud: nendel, kes töötavad ja kelle ettevõtte töötajate arv on kuni 10 (i_tootav=1 ja t_arvgr1=1) Keeldumine, ei tea = 98, 99	isikufailis tunnus D07b	isikufailis tunnus YF12A
T_arv2gr – Töötajate arv ettevõttes: 1 Kuni 10 2 vähemalt 11 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus T_arv	isikufailis tunnus T_arv
Sektor – Ettevõtte sektor: 1 avalik sektor 2 erasektor 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on palgatöötajad (i_palgat=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud tuginedes d12 isikufailis: 2011. aasta – avalik=10, 20 ja era=30, 40, 50, 90 2012 aasta – avalik=10,20,90 ja era=30, 40, 50 Kuna ESU-s on küsimus GB8 esitatud vaid palgatöötajatele, siis ETU-s on tuginedes samale reeglile ning ülejäänutel väärtus kustutatud.	Arvutatud tuginedes GB8 isikufailis: avalik = 1, 2 ja era = 3, 4, 5

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
Omand – Ettevõtte omandivorm: 1 kodumaises omanduses 2 välisomanduses 3 muu: kodumaine välisosalusega 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on palgatöötajad (i_palgat=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud tuginedes d12 isikufailis: 2011. aasta – kodumaises omanduses=10, 20, 30 ja välisomanduses=40, 50, 90 2012. aasta – kodumaises omanduses=10, 20, 30 ja välisomanduses=40 või 90 Kuna ESU-s on küsimus GB8 esitatud vaid palgatöötajatele, siis ETU-s on tuginedes samale reeglile ning ülejäänutel väärtus kustutatud.	Arvutatud tuginedes GB8 isikufailis: kodumaises omanduses = 1, 2, 3 ja välisomanduses = 4 ja muu: kodumaine välisosalusega=5
i_synniriik – Isiku sünniriik: 1 Eesti 2 muu riik 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus C_birth2	liikmefailis tunnus C_birth2
i_eluk_mk – Elukoha maakonna kood: 1 Tallinn 37 Harjumaa 39 Hiiumaa 44 Ida-Virumaa 49 Jõgevamaa 51 Järvamaa 57 Läänemaa 59 Lääne-Virumaa 65 Põlvamaa 67 Pärnumaa 70 Raplamaa 74 Saaremaa 78 Tartumaa 82 Valgamaa 84 Viljandimaa 86 Võrumaa 99 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	leibkonnafailis tunnus Maakond	leibkonnafailis tunnus Maakond
i_eluk_tih – Leibkonna elukoht asustustiheduse järgi: 1 tihedalt asustatud 2 keskmise tihedusega 3 hõredalt asustatud 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	leibkonnafailis tunnus Du	leibkonnafailis tunnus Du
i_eluk_lm – Leibkonna elukoht: linn või maa: 1 linn 2 maa 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	leibkonnafailis tunnus Lk_lm	leibkonnafailis tunnus Lk_lm
k_keel – Kodune keel: 1 eesti 2 vene 3 muu 9 teadmata	Vastatud: kõigil Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus K05akk	leibkonnafailis tunnus Keel
Tasu_u – Tavaline brutokuutöötasu palgatöötajatel (küsitud uuringus)	Vastatud: nendel, kes on palgatöötajad (i_palgat=1) Keeldumine, ei tea = imputeeritud	Arvutatud tuginedes tuginedes D25 isikufailis, teadmata imputeeritud	Arvutatud tuginedes tuginedes GB9 isikufailis, teadmata imputeeritud

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
Tasu_u_j – Kas isiku palk on imputeeritud: 0 palk ei ole imputeeritud 1 palk on imputeeritud 9 isik ei ole palgatöötaja	Vastatud: kõigil	Arvutatud tuginedes tuginedes D25 isikufailis	Arvutatud tuginedes tuginedes GB9 isikufailis
T_seisund – Töölane seisund: 1 palgatöötaja 2 palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatöötajaga talupidaja 3 üksikettevõtja, palgatöötajata talupidaja, vabakutseline 4 palgata töötaja pereettevõttes, talus 5 muu 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	Arvutatud tuginedes D05 isikufailis: palgatöötaja =1; palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatöötajaga talupidaja =2,3; üksikettevõtja, palgatöötajata talupidaja, vabakutseline =4,5,6; palgata töötaja pereettevõttes, talus =7; muu =8,9. teadmata: 8=98; 9=99	isikufailis tunnus YF10
T_staatus – Staatus: 10 ettevõtja 21 alaline palgatöötaja 22 ajutine palgatöötaja 99 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus Emp_st	isikufailis tunnus Emp_st
T_leping – Töölepingu tüüp: 1 Kirjalik 2 Suuline 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes on palgatöötajad (i_palgat=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus T_lep	isikufailis tunnus T_lep
i_k_too – Kas isikul on kõrvaltöö: 1 jah 2 ei 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus E01	isikufailis tunnus G21
i_a_puud – Kas isik puudub ajutiselt töölt: 1 jah 2 ei 9 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) Keeldumine, ei tea = teadmata	isikufailis tunnus C05	isikufailis tunnus G05
i_a_puud_p – Põhjus, miks isik puudub ajutiselt töölt: 1 puhkus 2 sundpuhkus 3 riigipühad 4 õpingud 5 täiendus- või ümberõpe 6 enda haigus või vigastus 7 rasedus- ja sünnituspuhkus 8 lapsehoolduspuhkus 9 Vajadus hoolitseda laste (ESU) ja/või teiste pereliikmete eest (ETU) 10 vajadus hoolitseda teiste pereliikmete eest (ESU) või muud isiklikud (ETU) 11 töögraafik, töövaba hooaeg 12 streik, töösulg 13 tellimuste või töö vähesus 14 remont, rike, materjali või tooraine vähesus 15 ilmastik 16 muu 99 teadmata	Vastatud: nendel, kes töötavad (i_tootav=1) ja puudusid ajutiselt töölt (i_a_puud=1) Keeldumine, ei tea = teadmata Vastusevariandid 9 ja 10 on ETU-s ja ESU-s pisut erinevad	isikufailis tunnus C06	isikufailis tunnus G06

Tunnus	Märkus	ETU	ESU
Laps0_3 – Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: kuni kolmeaastased	Vastatud: kõigil	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Age	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Vanus
Laps4_6 – Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: nelja kuni kuueaastased	Vastatud: kõigil	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Age	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Vanus
Laps7_17 – Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: seitsme kuni seitsmeteistkümnenaastased	Vastatud: kõigil	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Age	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Vanus
Laps18 – Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: 18 aastased või vanemad	Vastatud: kõigil	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Age	Liikmefailis leibkonna maatriksi tunnused (YB1_1 – YB1_20) ja vanus: Vanus
Laps_ala – Isiku nende alaealiste laste arv (>18), kes elavad leibkonnas	Vastatud: kõigil	Summeeritud: Laps0_3 + Laps4_6 + Laps7_17	Summeeritud: Laps0_3 + Laps4_6 + Laps7_17
Lapsi_1k – Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas	Vastatud: kõigil	Summeeritud: Laps0_3 + Laps4_6 + Laps7_17 + Laps18	Summeeritud: Laps0_3 + Laps4_6 + Laps7_17 + Laps18

4.2.2. Teadmata väärtused

Küsitlusuuringuga kogutud andmete puhul võib juhtuda, et kõiki andmeid ei õnnestu vastaja käest koguda ja seetõttu jääb osa tunnuseid teadmata. Kuigi küsitleja esitab vastajale kõik intervjuus ettenähtud küsimused, võib mõnikord juhtuda, et vastaja ei soovi või ei oska vastust anda. Sellisel juhul peab küsitleja vastajat abistama selgituste ja lisaküsimustega, kuid ikkagi võib vastaja lõplikuks vastuseks jääda „Ei tea”, „Ei oska öelda” või „Keeldun vastamast” ning küsitleja peab selliseid vastuseid aktsepteerima. Tavaliselt ei ole vastusevariandid „Ei tea” või „Keeldun vastamast” vastajale näha, kuid küsitlejal võimaldab sülearvutis kasutatav programm vajaduse korral ka „Ei tea” või „Keeldub” märkida. Mõnikord aga on teiste vastusevariantide hulgas näha ka „Ei tea”, „Ei oska öelda” või „Keeldun vastamast”. Kui vastaja lõplikuks vastuseks jääb üks neist, siis käsitletakse neid hilisemas analüüsis teadmata väärtustena.

Kõnealusel ühendandmebaasis võib teadmata väärtuste hulk veelgi suureneda andmemetoodiliste tööde tõttu: et kahe uuringu tunnuseid oleks võimalik käsitleda võrdsena, tuleb mõnikord tunnuseid ümber kodeerida ning seetõttu võib juhtuda, et osa väärtuseid tuleb ümber kodeerida teadmata väärtusteks. Allolev analüüs annab ülevaate teadmata väärtustest ühendandmebaasis.

Tausttunnused, nagu vastaja sugu, vanus, päritolu, perekonnaseis, elukoht jms peaksid olema kõigil vastanud isikutel täidetud. Teadmata väärtused esinevad järgmistes tunnustes:

Tabel 4.2.3. Teadmata väärtused üldistes tunnustes, 2011 ja 2012

		2011			2012				
		Teadmata	NA	Vastatud	Kokku	Teadmata	NA	Vastatud	Kokku
i_sugu	Isiku sugu	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_vanus	Isiku vanus uuringuaasta alguse seisuga	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_rahvus	Isiku rahvus	7		28 727	28 734	7		31 609	31 616
i_kodak	Isiku kodakondsus	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_perek_s	Isiku seaduslik perekonnaseis	2		28 732	28 734	0		31 616	31 616
i_perek_t	Isiku tegelik perekonnaseis	1		28 734	28 734	1		31 615	31 616
i_synniriik	Isiku sünniriik	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_eluk_mk	Elukoha maakonna kood	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_eluk_tih	Leibkonna elukoht asustustiheduse järgi	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_eluk_lm	Leibkonna elukoht: linn või maa	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
k_keel	Kodune keel	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
i_toole	Isiku vanus, kui asus esimest korda pidevale tööle (NA = isik pole kunagi pidevalt töötanud)	23	4 356	24 355	28 734	31	4 297	27 288	31 616
am_yhing	Kas on ametiühingu liige (NA = ESU-s tunnus puudub)	7	11 076	17 651	28 734	11	11 775	19 830	31 616
Laps0_3	Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: kuni kolmeaastased	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
Laps4_6	Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: nelja kuni kuueaastased	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
Laps7_17	Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: seitsme kuni seitsmeteistkümnepäevastased	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
Laps18	Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas lapse vanuse järgi: 18 aastased või vanemad	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
Laps_ala	Isiku nende alaealiste laste arv (>18), kes elavad leibkonnas	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616
Lapsi_ik	Isiku nende laste arv, kes elavad leibkonnas	0		28 734	28 734	0		31 616	31 616

Märkus: NA tähendab, et ei peagi olema vastatud.

Esimest korda pidevale tööle asumisel ei sõltu vanuse tunnus (i_toole) praegusest tööhõive seisundist. Kuigi isik hetkel töötab, võib pidevalt tööle asumise vanus olla tühi (i_toole), sest isik ei ole kunagi varem pidevalt töötanud ning ka hetkel olev töö on ajutine töö. Samuti võib tunnus olla täidetud, kuigi praegu isik ei tööta.

Tabel 4.2.3. Esimest korda pidevale tööle asumise vanus praeguse töölase seisundi järgi, 2011 ja 2012

	ETU: vanus on ...			ESU: vanus on ...			KOKKU
	olemas	puudu	Kokku	olemas	puudu	Kokku	
2011							
Töötavad isikud kokku			9 819			5 342	15 161
on kunagi pidevalt töötanud	9 797	0	9 797	5 284	10	5 294	15 091
ei ole kunagi pidevalt töötanud	na	na	22	na	na	48	70
Mittetöötavad isikud kokku			7 839			5 734	13 573
on kunagi pidevalt töötanud	5 073	0	5 073	4 201	13	4 214	9 287
... ei ole kunagi pidevalt töötanud	na	na	2 766	na	na	1 520	4 286
KOKKU on kunagi töötanud	14 870	0	14 870	9 485	23	9 508	24 378
KOKKU ei ole kunagi töötanud	na	na	2 788	na	na	1 568	4 356
KOKKU 2011			17 658			11 076	28 734
2012							
Töötavad isikud kokku			11 584			5 859	17 443
on kunagi pidevalt töötanud	1 159	0	11 559	5 771	19	5 790	17 349
ei ole kunagi pidevalt töötanud	na	na	25	na	na	69	94
Mittetöötavad isikud kokku			8 257			5 916	14 173
on kunagi pidevalt töötanud	5 516	0	5 516	4 442	12	4 454	9 970
ei ole kunagi pidevalt töötanud	na	na	2 741	na	na	1 462	4 203
KOKKU on kunagi töötanud	6 675	0	17 075	10 213	31	10 244	27 319
KOKKU ei ole kunagi töötanud			2 766			1 531	4 297
KOKKU 2012			19 841			11 775	31 616

Hariduse tunnused jagunevad põhimõtteliselt kaheks: originaalküsimused uuringust ning nendele tuginedes leitud ISCED-i kolme detailse tasemega tähtkoodiga kuus põhitaset ning kolm põhitaset.

Originaalküsimustest peaks kõigil olema vastatud need: üldhariduskoolis omandatud haridustase (H_yld) ja kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus (H_eri), ülejäänud originaalküsimustele vastamine sõltub eelnenud vastustest. Kui isik on omandanud kutsehariduse, siis küsitakse, milline oli nõutav haridustase sisseastumisel ja millise üldhariduse isik koos kutseharidusega omandas. Kutsekeskhariduse (sh kutseharidus keskhariduse baasil) ja keskeri- või tehnikumihariduse puhul on oluline, milline oli nõutav haridustase sisseastumisel. Kõrghariduse omandanutel on oluline täpsustada, milline kõrgharidus on kõrgeim: kutsekõrgharidus, rakenduskõrgharidus või diplomiõpe, bakalaureus, enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus või on kõrgeim haridustase magister (sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe ning internatuur).

2011. aasta andmetes on üldhariduskoolis omandatud haridustase (H_yld) teadmata kahel isikul ja kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus (H_eri) peale selle veel kahel isikul (kokku neljal isikul). Nendele isikutele ei saa arvutada ISCED-i tasemeid ka mitte kõige kõrgemal tasemel (ISCED-i kolmel põhitasemel). Ülejäänud isikutel on teadmata erihariduse baasharidus ja/või eriharidusega koos omandatud üldhariduse tase. Seetõttu on ISCED-i detailsemad tasemed veel teadmata neljal isikul (kokku kaheksal isikul).

Tabel 4.2.4. Teadmata vastus hariduse küsimustes, 2011

Isiku unikaalne number uuringus	H_yld Üldhariduskoolis omandatud haridustase	H_eri Kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus	H_korg Kõrgeim lõpetatud kõrgharidus	H_eri1 Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekooli	H_eri2 Koos kutseharidusega omandatud üldharidus	H_eri3 Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekesk-, keskerikooli või tehnikumi	ISCED97m	i_isced6 Haridustase ISCED97 kuuel tasemel	i_isced3 Haridustase ISCED97 kolmel peamisel tasemel
6431930003	9	9	na	na	na	na	99	9	9
201148168401	8	8	na	na	na	na	99	9	9
8424370001	1	9	na	na	na	na	99	9	9
201114160702	2	8	na	na	na	na	99	9	9
201126197203	1	4	na	na	na	9	99	9	3
8410140002	3	2	na	1	9	na	99	9	1
201143118801	2	2	na	9	1	na	99	9	1
8424750003	2	2	na	9	1	na	99	9	1
7415880003	1	2	na	9	1	na	5	3	2
7431770002	1	2	na	9	1	na	5	3	2
201126167701	1	2	na	9	1	na	5	3	2
201136167701	1	2	na	9	1	na	5	3	2

Märkus: na tähendab, et ei peagi olema vastatud.

2012. aasta andmetes on üldhariduskoolis omandatud haridustase (H_yld) teadmata kolmel isikul ning kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus (H_eri) peale selle veel kahel (kokku viiel isikul). Nendele isikutele ei saa arvutada ISCED-i tasemeid ka mitte kõige kõrgemal tasemel (ISCED-i kolmel põhitasemel). Ülejäänud isikutel on teadmata erihariduse baasharidus ja/või eriharidusega koos omandatud üldhariduse tase. Seetõttu on ISCED-i detailsemad tasemed veel teadmata kaheksal isikul (kokku 13 isikul).

Tabel 4.2.5. Teadmata vastus hariduse küsimustes, 2012

Isiku unikaalne number uuringus	H_ylid Üldhariduskoolis omandatud haridustase	H_eri Kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti või erialaharidus	H_korg Kõrgeim lõpetatud kõrgharidus	H_eri1 Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekooli	H_eri2 Koos kutseharidusega omandatud üldharidus	H_eri3 Nõutav haridustase sisseastumisel kutsekesk-, keskerikooli või tehnikumi	ISCED97m Isiku hariduse ISCED97 tasemed	i_iscsed6 Haridustase ISCED97 kuuel tasemel	i_iscsed3 Haridustase ISCED97 kolmel peamisel tasemel
1413300002	9	2	na	9	3	na	99	9	9
201218168401	8	8	na	na	na	na	99	9	9
201248168401	8	8	na	na	na	na	99	9	9
1415870003	2	9	na	na	na	na	99	9	9
1425630001	1	8	na	na	na	na	99	9	9
201243161902	1	4	na	na	na	9	99	9	3
201222151902	1	3	na	na	na	9	99	9	3
201232151902	1	3	na	na	na	9	99	9	3
1421890001	1	3	na	na	na	9	99	9	3
201226122403	2	2	na	2	9	na	99	9	2
201244135103	2	2	na	2	8	na	99	9	2
1421290002	2	2	na	9	1	na	99	9	1
1421890002	2	2	na	9	1	na	99	9	1
1430830002	1	2	na	9	9	na	5	3	2
7415880003	1	2	na	9	1	na	5	3	2
201215178102	1	2	na	8	1	na	5	3	2
7431770002	1	2	na	9	1	na	5	3	2
1432480002	1	2	na	9	1	na	5	3	2

Märkus: na tähendab, et ei peagi olema vastatud.

Kui isik on omandanud kutse-, ameti või erialahariduse, siis peab olema vastatud ka omandatud eriala kohta. Kutse-, ameti või erialahariduse on 2011. aasta baasi järgi omandanud 16 021 isikut, neist 27 ei ole vastanud omandatud eriala küsimusele. 2012. aasta andmebaasi järgi on kutse-, ameti- või erialahariduse omandanud 18 103 isikut ja neist 43 ei ole vastanud omandatud eriala küsimusele.

Töötamisega seotud tunnuste kohta peab olema vastatud kõigil, kes küsitluse hetkel töötasid ning osa töötamisega seotud küsimusi lisatingimusel, kui isik oli palgatöötaja.

Kokku on 2011. aasta baasis 15 161 töötavat isikut, neist 9819 ETU ja 5342 ESU küsitlusest. Kõikidel neil peavad olema vastatud küsimused tööalase seisundi ja staatuse kohta. Ainult ühe palgatöötaja kohta ei ole teada, kas ta on alaline või ajutine töötaja. 2012. aasta baasis on kokku 17 443 töötavat isikut, neist 11 584 ETU ja 5859 ESU küsitlusest. Kõikidel neil peavad olema vastatud küsimused tööalase seisundi ja staatuse kohta. Võrreldes 2011. aasta andmetega on teadmata väärtusi enam: kuue palgatöötaja kohta ei ole teada, kas ta on alaline või ajutine töötaja ning ühe ettevõtja kohta pole teada, kas ta on palgatöötajatega, üksikettevõtja või muu.

Tabel 4.2.6. Töötavad isikud seisundi ja staatuse järgi, 2011 ja 2012

	2011			2012								
	ETU	ESU	Kokku	ETU	ESU	Kokku						
Palgatöötaja	Kokku						8 970	4 887	13 857	10 542	5 362	15 904
	Alaline palgatöötaja						8 584	4 729	13 313	10 165	5 180	15 345
	Ajutine palgatöötaja						386	157	543	377	176	553
	Teadmata						0	1	1	0	6	6
Ettevõtja	Kokku						849	455	1 304	1 042	497	1 539
	Palgatöötaja(te)ga ettevõtja, palgatööjõuga talupidaja						342	169	511	423	188	611
	Üksikettevõtja, palgatööjõuta talupidaja, vabakutseline						458	268	726	561	298	859
	Palgata töötaja pereettevõttes, talus						46	18	64	54	9	63
	Muu						3	0	3	4	1	5
	Teadmata						0	0	0	0	1	1
KOKKU							9 819	5 342	15 161	11 584	5 859	17 443

Kõigil töötavatel isikutel (2011. aastal 15 161 isikul ja 2012. aastal 17 443) peaksid olema vastatud järgnevad töötamisega seotud tunnused:

Tabel 4.2.7. Teadmata väärtused töötamisega seotud tunnustes (kõik töötavad isikud), 2011 ja 2012

Tunnus	Tunnuse nimetus	2011			2012				
		Teadmata	NA	Vastatud	Kokku	Teadmata	NA	Vastatud	Kokku
i_amet_k	Ametiala neljakohaline kood	19		15 142	15 161	28		17 415	17 443
ISCO1	Isiku ameti ühekohaline kood	19		15 142	15 161	28		17 415	17 443
i_tegevusala_k	Ettevõtte/asutuse üksuse kahekohaline tegevusala kood	22		15 139	15 161	23		17 420	17 443
EMTAK1	Isiku tegevusala tähtkood	22		15 139	15 161	23		17 420	17 443
i_staaz	Töötatud aastad viimasel töökohal (NA = ESU-s tunnus puudub)	3	5 342	9 816	15 161	0	5 859	11 584	17 443
t_aeg	Täis- või osaaajatöö ^a	91		15 070	15 161	155		17 288	17 443
t_tund	Tavaline nädalas töötatud tundide arv ^b	280		14 881	15 161	399		17 044	17 443
t_tund_un	Töötatud tundide arv uuringunädalal kokku (NA = ESU-s tunnus puudub)	0	5 342	9 819	15 161	1	5 859	11 583	17 443
t_asuk_lm	Töökoha asukoht (NA = ESU-s tunnus puudub)	0	5 342	9 819	15 161	0	5 859	11 584	17 443
t_asuk_mk	Töökoha asukoha maakonna kood (NA = ESU-s tunnus puudub või ETU-s isik töötab välisriigis)	0	5 732	9 429	15 161	0	6 366	11 077	17 443
t_arvgr1	Töötajate arv ettevõttes/asutuses/üksuses ^c	364 ^c		14 797	15 161	402		17 041	17 443
t_arv10	Kuni 10 töötajaga ettevõttes täpne arv (NA = isik töötab ettevõttes, kus on vähemalt 10 töötajat)	49	11 065	4 047	15 161	120	12 738	4 585	17 443
T_arv2gr	Töötajate arv ettevõttes	166		14 995	15 161	189		17 254	17 443
i_k_too	Kas isikul on kõrvaltöö	1		15 160	15 161	1		17 442	17 443
i_a_puud	Kas isik puudub ajutiselt töölt	0		15 161	15 161	0		17 443	17 443
i_a_puud_p	Põhjus, miks isik puudub ajutiselt töölt (NA = isik ei puudu ajutiselt töölt)	0	14 498	663	15 161	0	30 735	881	17 443

Märkus: NA tähendab, et ei peagi olema vastatud.

- a – Tööaja vorm: täis- või osaaajaga töö küsimus ESU-s puudub. Põhimõtteliselt on selle tunnuse leidmiseks kaks võimalust: töötatud tundide või enesehinnangu järgi. Kuna ETU-s tugineb see küsimus vastaja spontaansele vastusele (kas töötate osa- või täiskoormusega), siis otsustati ESU-s samuti kasutada tunnust G34, kus vastajal palutakse öelda, mis on tema peamine tööalane seisund. Selle küsimuse miinus on, et päris paljud vastajad, kellel on kaks staatust (näiteks töötab ja on pensionil), valivad mittetöötava staatuse. Sel põhjusel on see tunnus ESU-s teadmata 2011. aastal 91 isiku ja 2012. aastal 155 isiku kohta.
- b – enamik teadmata vastuseid küsimusele „tavaline nädalas töötatud tundide arv“ kohta on ETU-s: sest 2011. aastal vastas 243 isikut ja 2012. aastal 361 isikut, et „raske öelda, tundide arv on nädalate või kuude lõikes väga erinev“. ESU-s ei osanud tavalist tundide arvu vastata 2011. aastal 36 isikut ja 1 isik keeldus vastamast ning 2012. aastal ei osanud tavalist tundide arvu vastata 36 isikut ja 2 isikut keeldus vastamast.
- c – kuna ESU-s on vastusevariant „ei tea täpselt, aga rohkem kui 11“, on „ei tea“ vastuste osatähtsus siin tunnuses üsna suur. Peale selle suunati 2011. aasta uuringus üksikettevõtjad ning palgata töötajad pereettevõttes töötajate arvu küsimusest üle. Siin andmebaasis on üksikettevõtjate puhul antud töötajate arvu väärtuseks „1“ ning palgata pereettevõttes töötajate puhul „teadmata“.

Palgatöötajatega seotud küsimused peavad olema vastatud kõigil, kes küsitluse hetkel töötasid palgatöötajana. Neid isikuid oli 2011. aastal ETU-s 8970 ja ESU-s 4887, kokku 13 857 isikut ning 2012. aastal oli ETU-s 10 542 ja ESU-s 5363 isikut, kokku 15 905 isikut.

Juhtimiskohustuse ning ettevõtte sektori ja omandivormi küsimused on ETU-s ja ESU-s kogutud erinevalt: ETU-s kogutakse neid kõigilt töötavatel isikutelt ja ESU-s ainult palgatöötajatelt. Seetõttu on tunnused mõlemas uuringus ümber kodeeritud nii, et alles on jäetud ainult palgatöötajate vastused.

Tabel 4.2.8. Teadmata väärtused töötamisega seotud tunnustes palgatöötajate kohta, 2011 ja 2012

Tunnus	Tunnuse nimetus	2011			2012		
		Teadmata	Vastatud	Kokku	Teadmata	Vastatud	Kokku
t_juht	Juhtimiskohustused	2	13 855	13 857	2	15 903	15 905
Sektor	Ettevõtte sektor	29	13 828	13 857	30	15 875	15 905
Omand	Ettevõtte omandivorm	29	13 828	13 857	30	15 875	15 905
T_lepung	Töölepingu tüüp	9	13 848	13 857	9	15 896	15 905

4.3. Maksu- ja Tolliameti andmete lisamine ühendandmebaasile

Maksu- ja Tolliameti andmebaas tugineb TSD-vormiga kogutud andmetele. TSD-vorm on tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon, mille esitab Maksu- ja Tolliametile väljamakse tegija järgmise kalendrikuu 10. kuupäevaks. Deklaratsiooni vorm lisadega ja nende täitmise kord on kehtestatud rahandusministri määrusega.

Maksu- ja Tolliameti andmebaasis on järgmised tunnused:

- väljamakse saaja sugu;
- väljamakse saaja sünniaeg;
- väljamakse tegija registrikood;
- väljamakse tegemise aasta;
- väljamakse tegemise kuu;
- väljamakse suurus liigi järgi.

Maksu- ja Tolliameti andmebaas ei ole isikutasandil ehk igale isikule ei vasta andmebaasis üks kirje, vaid üks kirje tähendab ühele isikule tehtud väljamakseid ühelt ettevõttelt ühes kuus. Ehk kui isik on saanud väljamakseid mitmelt ettevõttelt, on iga ettevõtte väljamaksed erinevates kirjetes. Samuti on eri kuudes tehtud väljamaksed erinevates kirjetes. Selleks, et Maksu- ja Tolliameti andmed isikutele liita, tuleb Maksu- ja Tolliameti andmebaas kõigepealt isiku tasemele ümber korraldada, st iga isiku kohta on ainult üks kirje.

Maksu- ja Tolliameti andmetes kajastatud väljamakse liikide kohta on koostatud statistiline termin „tõine tulu“, mille juures võetakse arvesse järgmisi väljamakse liike:

- S_1: Töötasu;
- S_11: Juhatuseliikme tasu;
- S_15: Võlaõiguslik töö jms tasu, võlaõiguse alusel tehtava töö, näiteks töövõtu või käsundusleping.

Seega siis koostatakse andmebaas isikutasemel, kus iga isiku kohta on üks rida. Iga isiku puhul on tunnused kuu töötulu kohta ning kuude arv, millal isik tõist tulu sai. Iga isiku ühe kuu tõine tulu summeeritakse ning arvestada tuleb, et arvesse lähevad ka miinus-tulud. Tõine tulu lisatakse Maksu- ja Tolliameti andmetel kõikidele isikutele, kes on osalenud ETU-s ja ESU-s ning kelle isikukood on teada. 2011. aastal puudus isikukood 286 ning 2012. aastal 193 isikul.

Isegi kui inimese isikukood on teada ning selle kaudu on võimalik kokku panna uuringu ning Maksu- ja Tolliameti andmed, tuleb arvestada, et kahe allika andmed ei saa üks ühele kokku minna. Kui Maksu- ja Tolliameti andmetes kajastuvad isikutele tehtud väljamaksed tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsiooni järgi, mis tugineb seadustele, siis uuringus määratakse isik töötavaks tema ütluste järgi ning sealjuures tuginetakse statistilisele definitsioonile. Selle alusel loetakse töötavaks kõik isikud, kes uuritava perioodil (ETU-s uuringunädalal, ESU-s uuringu tegemise hetkele eelnenud nädalal):

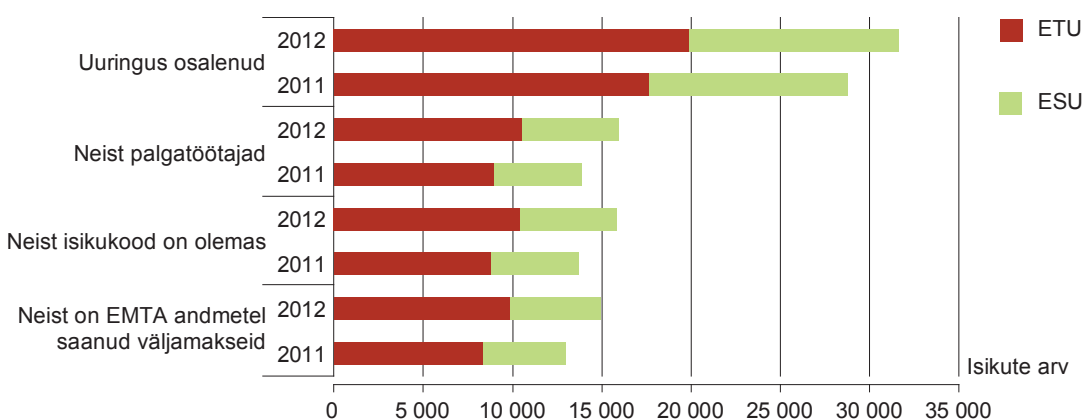
- töötasid ja said selle eest tasu kas palgatöötaja, ettevõtja või vabakutselisena;
- töötasid otsese tasuta pereettevõttes või oma talus;
- ajutiselt ei töötanud.

Peale selle võib isiku töötamise seisund aasta jooksul muutuda, kuid Maksu- ja Tolliameti andmetes sisalduvad aasta jooksul tehtud väljamaksed, aga uuringus küsitakse töötamist hetkeseisuga (ESU) või uuringunädala seisuga (ETU). Samuti ei pruugi kõik uuringu töötamise definitsiooni järgi töötavad isikud olla Maksu- ja Tolliameti andmete järgi tõist tulu saanud (näiteks tasuta töötavad isikud pereettevõttes või palgatöötajad, kes ajutiselt töölt puuduvad).

Et soolise palgalõhe arvutamine tugineb ainult palgatöötajatele, siis on ka uue ühendandmebaasi puhul oluline, et kattuksid eelkõige andmed palgatöötajate kohta uuringus ning tõist tulu saanud isikud Maksu- ja Tolliameti andmebaasis.

Palgatöötajaid oli 2011. aasta uuringus 13 857 ning neist 13 691 isikul oli olemas isikukood ehk neile sai Maksu- ja Tolliameti andmetest tunnuseid juurde panna. Neist 12 942 ehk 95% on Maksu- ja Tolliameti andmetel 2011. aasta jooksul saanud tõist tulu. Palgatöötajaid oli 2012. aasta uuringus 15 905 ning neist 15 772 isikul oli olemas isikukood ehk neile sai Maksu- ja Tolliameti andmetest tunnuseid juurde panna. Neist 14 947 ehk 95% on saanud Maksu- ja Tolliameti andmetel tõist tulu 2012. aasta jooksul.

Joonis 4.3.1. Uuringus osalenud ja makseid saanud EMTA andmetel, 2011 ja 2012

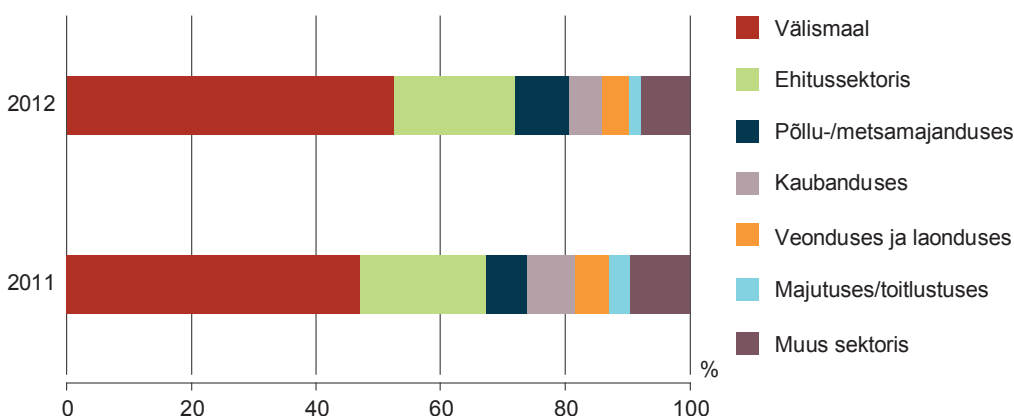
Seega on nii 2011. kui ka 2012. aastal suur osa (95%) uuringu andmetel palgatöötajatest saanud ka Maksu- ja Tolliameti andmetel aasta jooksul töist tulu. Siiski oli 2011. aastal 749 ning 2012. aastal 825 isikut, kes uuringu andmetel olid palgatöötajad, kelle kohta oli teada ka isikukood, aga kes Maksu- ja Tolliameti andmetel aasta jooksul töist tulu ei saanud. On mitu põhjust, miks isik on uuringu järgi töötav ning ütleb oma tööalaseks seisundiks palgatöötaja, kuid Maksu- ja Tolliameti andmetel ei ole töist tulu saanud. Selleks võib olla nii välismaal töötamine kui ka nn ümbrikupalga saamine, kumbki neist Maksu- ja Tolliameti andmetes ei kajastu.

Eesti tööjõu-uuringu küsimustikus on küsimus töökoha asukoha kohta ning see võimaldab analüüsida, kus töötavad need isikud, kes uuringu järgi on palgatöötajad, kuid Maksu- ja Tolliameti andmetel ei ole töist tulu saanud. Seepärast tugineb järgnev analüüs ainult Eesti tööjõu-uuringule ja oletusega, et tõenäoliselt võib olukord Eesti sotsiaaluuringus olla sarnane.

Nii 2011. kui ka 2012. aasta andmete järgi võib öelda, et pooled nendest isikutest, kes uuringu järgi on palgatöötajad, aga Maksu- ja Tolliameti andmetel töist tulu saanud ei ole, töötavad välisriigis: 2011. aastal 454 isikust 214 isikut ehk 47% ning 2012. aastal 530 isikust 279 isikut ehk 53%. Nemad töötavad välisriigis, seega ei saagi nende töine tulu kajastuda Maksu- ja Tolliameti andmetes.

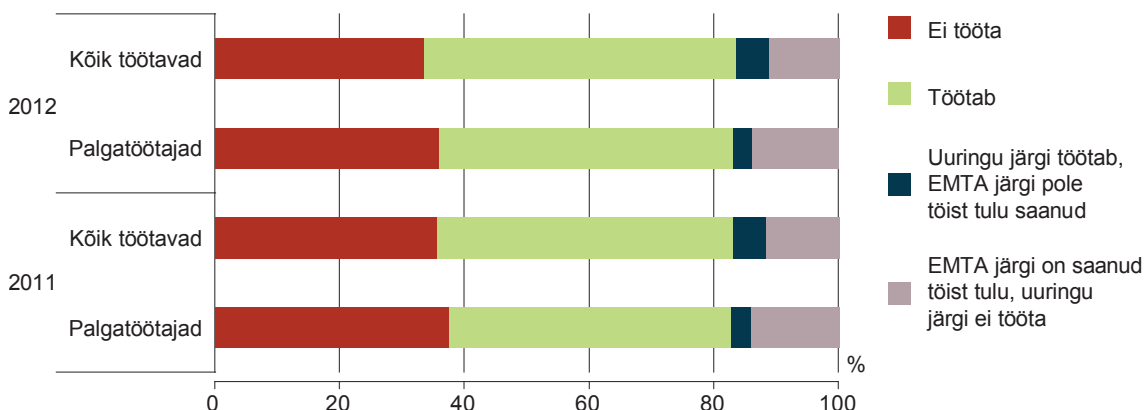
Ülejäänutest töötab suur osa sellistes sektorites nagu ehitus, kaubandus, põllu-/metsamajandus, veondus ja laondus või majutus/toitlustus, kus tõenäoliselt võib olla ümbrikupalga määr suurem ning seetõttu ei kajastu nende isikute töine tulu Maksu- ja Tolliameti andmetes. 2011. aastal töötas neist ehitussektoris 92 isikut ehk 38%, kaubanduses 35 isikut ehk 15%, põllu-/metsamajanduses 29 isikut ehk 12%, veonduses ja laonduses 25 isikut ehk 10% ning majutuses/toitlustuses 16 isikut ehk 7%. 2012. aastal töötas ehitussektoris 103 isikut ehk 41%, põllu-/metsamajanduses 46 isikut ehk 18%, kaubanduses 28 isikut ehk 11%, veondus ja laonduses 22 isikut ehk 9% ning majutuses/toitlustuses 11 isikut ehk 4%.

Joonis 4.3.2. Uuringu järgi palgatöötajad, EMTA andmetel väljamakseid saanud ei ole, ETU, 2011 ja 2012

Kui ühendandmebaasis on isikuid, kes uuringu järgi on palgatöötajad, aga Maksu- ja Tolliameti andmetel töist tulu saanud ei ole, siis samamoodi on ka isikuid, kes uuringu andmetel ei tööta, aga aasta jooksul on saanud Maksu- ja Tolliameti andmetel töist tulu. Kokkuvõttes kattub tööalane seisund: nii töötamise/mittetöötamise kui ka palgatöötaja puhul enam kui 80% ühendandmebaasis olevatest isikutest.

Joonis 4.3.3. Töölane seisund uuringu ja EMTA järgi, 2011 ja 2012

Kuna uuringu hetkeseis võib erineda isiku töölasest seisundist aasta jooksul, siis tuleb võrrelda võimalikult sama hetke uuringus ning Maksu- ja Tolliameti andmestikus. 2011. aastal oli 799 isikut ning 2012. aastal oli 873 isikut, kes uuringu andmetel ei töötanud, aga uuringukuule järgnenud kuul^a on saanud Maksu- ja Tolliameti andmetel töist tulu. Peale nende on isikuid (2011. aastal 540 isikut ja 2012. aastal 674 isikut), kes uuringu andmetel töötavad ning uuringukuule järgnenud kuul on saanud Maksu- ja Tolliameti andmetel töist tulu, kuid uuringu andmetel ei ole nad palgatöötajad, vaid on ettevõtjad.

Suur osa isikutest, kes on uuringukuule järgneval kuul Maksu- ja Tolliameti andmetel saanud töist tulu, kuid kes uuringu andmetel ei tööta, on tulu saanud pikema perioodi vältel kui kolm kuud (2011. aastal 77% ja 2012. aastal 80%). Seepärast tuleks vaadata, kui paljud neist on niinimetatud regulaarse töise tulu saajad. Regulaarse töise tulu saajateks loetakse siinses analüüsis isikud, kes on töist tulu saanud enam kui kolm kuud ning kelle kuukeskmise töine tulu aasta jooksul erineb uuringukuule järgneval kuul saadud töise tulu summast vähem kui 10%. Enam kui viiendik nendest isikutest, kes uuringu andmetel ei töötanud, kuid uuringukuule järgneval kuul on Maksu- ja Tolliameti andmetel saanud töist tulu, on saanud regulaarselt töist tulu. 2011. aastal oli selliseid isikuid 171 ning 2012. aastal 205.

Tabel 4.3.1. Uuringukuule järgneval kuul on EMTA andmetel saanud töist tulu, 2011 ja 2012

	2011			2012		
	ETU	ESU	Kokku	ETU	ESU	Kokku
Saanud töist tulu uuringule järgneval kuul	8 699	4 836	13 535	10 260	5 345	15 605
Uuringu andmetel töötab	8 202	4 534	12 736	9 737	4 995	14 732
Uuringu andmetel ei tööta	497	302	799	523	350	873
sh saanud töist tulu:						
1 kuud	29	14	43	37	12	49
2 kuud	42	17	59	38	22	60
3 kuud	65	18	83	47	21	68
4 kuud	39	21	60	47	14	61
5 kuud	38	20	58	41	21	62
6 kuud	34	20	54	44	23	67
7 kuud	36	31	67	36	26	62
8 kuud	33	15	48	38	32	70
9 kuud	20	35	55	28	28	56
10 kuud	32	26	58	29	26	55
11 kuud	30	25	55	30	32	62
12 kuud	99	60	159	108	93	201
sh saanud töist tulu regulaarselt ^a	91	80	171	119	86	205

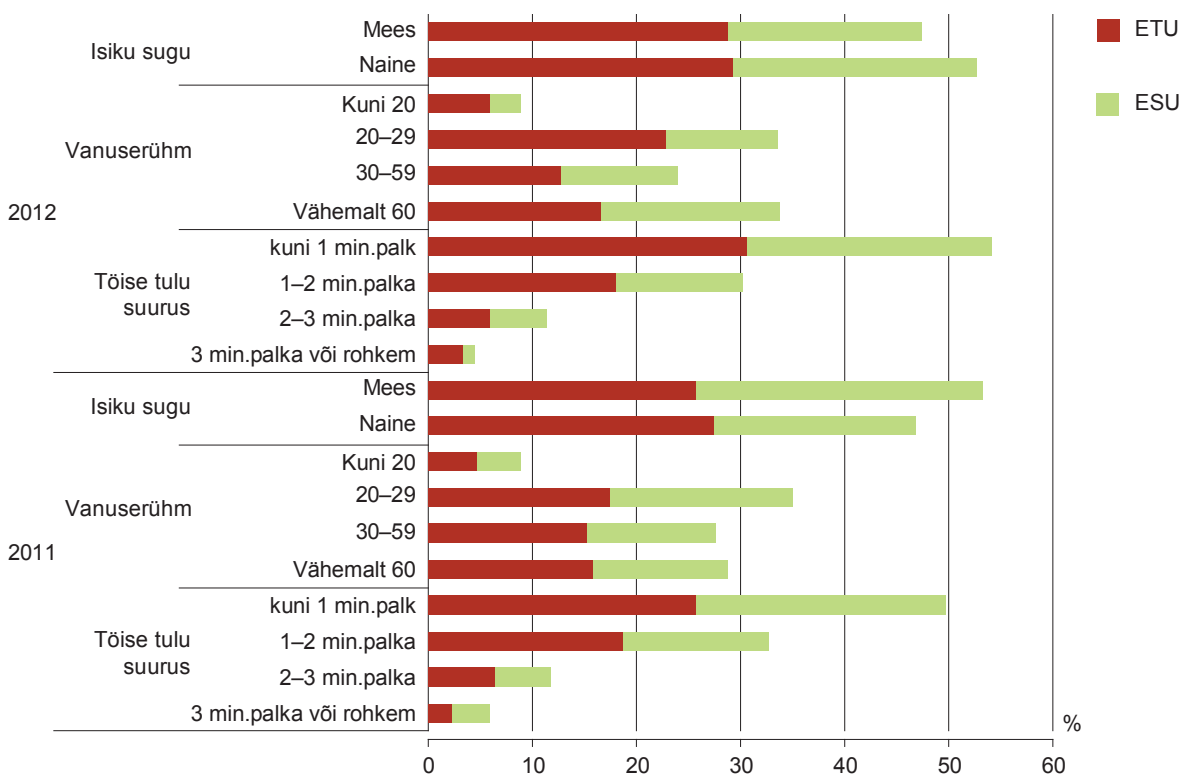
Märkused:

a – saanud vähemalt kolmel kuul väljamakseid ja kuukeskmise väljamakse erineb uuringukuule järgneval kuul tehtud väljamaksest vähem kui 10%.

^a Detsembrikuus uuringus osalenutel on arvesse võetud detsembrikuu töist tulu, sest andmebaas on kalendriaasta järgi.

Uuringu andmetel mittetöötanud, aga Maksu- ja Tolliameti andmetel said ikka regulaarselt töist tulu erinevas vanuses inimesed – nii mehed kui ka naised. Kuigi kui analüüsida vastajaid vanuserühma järgi, siis on pisut suurem osa pensioniealised ning selles eas, kui isik võib veel olla seotud õpingutega. Võrreldes töise tulu suurust miinimumpalgaga (2011. aastal oli miinimumpalk 278,02 eurot ning 2012. aastal 290 eurot), siis võib öelda, et pooltel nendest isikutest (2011. aastal 85 isikut ehk 50% ning 2012. aastal 111 isikut ehk 54%) olid kuu keskmised väljamaksed miinimumpalgast väiksemad. Seega on üldjuhul tegemist väikeste summadega ning samuti on tõenäoliselt sageli tegemist inimestega, kes õpivad või on juba vanuse tõttu tööturult lahkunud, ilmselt seetõttu ei vastanud need isikud uuringus, et nad töötavad.

Joonis 4.3.4. EMTA andmetel saanud regulaarset töist tulu, uuringu järgi ei tööta, 2011 ja 2012

Märkus: „min.palk“ tähendab miinimumpalka, mis oli 2011. aastal 278,02 eurot ning 2012. aastal 290 eurot, seega on vahemikud järgmised: kuni üks miinimumpalk = 2011: 278,02 eurot või vähem ja 2012: 290 eurot või vähem; 1–2 miinimumpalka = 2011: 278,03–556,04 eurot ja 2012: 290,01–580 eurot; 2–3 miinimumpalka = 2011: 556,05–834,06 eurot ja 2012: 580,01–870 EUR; vähemalt 3 miinimumpalka = 2011: rohkem kui 834,06 eurot ja 2012: rohkem kui 870 eurot.

Kui isik uuringu andmetel ei töötanud, siis puuduvad ka töökoha andmed ning Maksu- ja Tolliameti andmetes on ainult väljamakse teinud ettevõtte registrikood. Seetõttu ei ole võimalik kindlalt järeldada, mis põhjusel sellised erinevused registri ja uuringu vahel on. Tõenäolisi põhjuseid on mitu, sealhulgas nii registris kui ka uuringus sisalduv mõõtmisviga. Kui väljamaksed ei ole regulaarsed, siis võib juhtuda, et just sellel nädalal, mille kohta uuringus küsiti, isik ei töötanud. Seega võib kõik õige olla nii uuringus kui ka registris. Isikute puhul, kes uuringu andmetel ei töötanud, aga Maksu- ja Tolliameti andmetel said regulaarselt töist tulu, oli pooltel tulu üsna väike, seega tõenäoliselt ei töötanud nad täiskoormusel ning seetõttu võis samuti juhtuda, et nad just sellel nädalal, mille kohta uuringus küsiti, ei töötanud. Ülejäänute puhul võib mõõtmisviga esineda nii uuringus kui ka registris: võib-olla ei soovinud isik mingil põhjusel uuringus öelda, et ta töötab; keegi teine andis isiku eest vastuseid ning ei teadnud täpselt tegelikku olukorda või küsitaja jättis mingil põhjusel töötamise osa küsimata. Registris võib mõõtmisviga olla tekkinud sellest, et tegelikult isik ei töötanud, vaid oli ametlikult kellegi teise variisik.

Kokkuvõttes võib öelda, et kindlasti ei ole 100% tõenäosusega absoluutselt õige vaid üks allikas: register või uuring. Kui kasutada töist tulu Maksu- ja Tolliameti andmetest, siis jäävad välja välismaal

töötavad ning nn ümbrikupalka saavad isikud ning need, kelle isikukood ei ole teada. Arvesse saab võtta ainult need isikud, kes uuringu andmetel on palgatöötajad. Kui aga tugineda uuringus vastatud palga andmetele, siis tuleb arvestada, et see pole nii täpne kui registris: ebatäpsuseid põhjustavad nii bruto-neto-bruto teisendused kui ka imputeerimine.

Tabel 4.3.2. Isikute arv: isik on palgatöötaja ja töine tulu on olemas, 2011 ja 2012

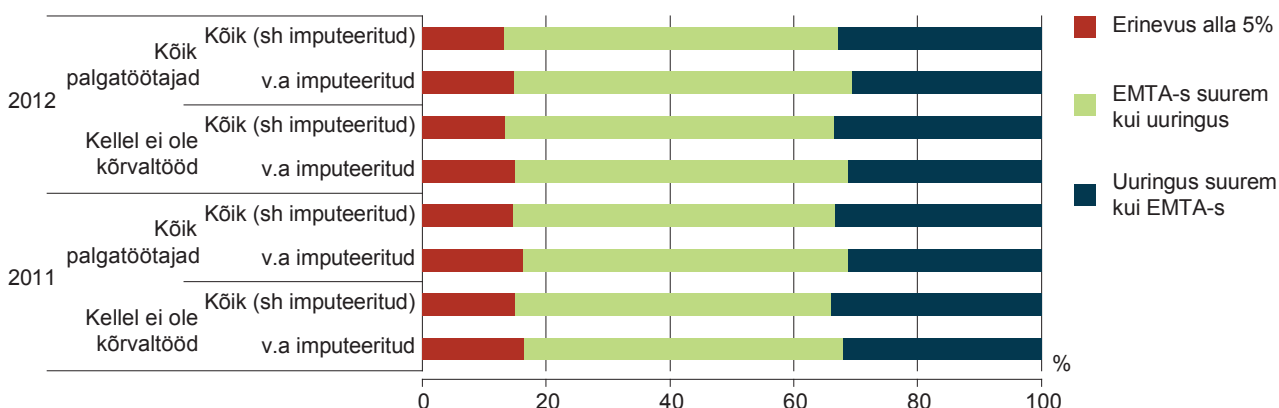
	2011			2012		
	ETU	ESU	KOKKU	ETU	ESU	KOKKU
Palgatöötaja ja on öelnud uuringus palga	6 941	4 389	11 330	7 810	4 701	12 511
Palgatöötaja ja uuringus on palk olemas (mittevastanutel imputeeritud)	8 970	4 887	13 857	10 542	5 363	15 905
Palgatöötaja ja isikukood on olemas	8 819	4 872	13 691	10 423	5 349	15 772
Palgatöötaja ja EMTA andmetel on saanud töist tulu	8 365	4 577	12 942	9 893	5 054	14 947

Seega on uuringu järgi enamik palgatöötajatest saanud töist tulu ka Maksu- ja Tolliameti andmetel ning väike osa regulaarselt töist tulu saanutest ei ole Maksu- ja Tolliameti andmetel palgatöötajad.

Hoopis teine küsimus on aga uuringus vastatud palga suuruse kokkulangemine töise tulu suurusega Maksu- ja Tolliameti andmetes. Ka siin tuleb arvesse võtta mitut asjaolu: esiteks bruto-neto-brutopalka teisendustest tekkida võivad vigu: uuringus on küsitud ainult netopalka (ESU) või isegi kui küsitud on mõlemat, nii bruto- kui ka netopalka, siis edaspidises andmetöötluses on kasutatud siiski netopalka. Teiseks on mittevastanutel palgatunnus imputeeritud. Kolmandaks on Maksu- ja Tolliameti andmetes kogu aasta töine tulu, mille puhul kuude keskmine ei pruugi kokku minna uuringu hetkel olnud palgaga. Ja neljandaks on uuringus küsitud ainult palka põhitoöl, kuid Maksu- ja Tolliameti andmetes on arvesse võetud kogu töist tulu ehk siis kõikidel töökohtadel ja peale palga ka juhatuseliikme tasusid ning lepingutega tehtud tööde tasusid. Eespool öeldut arvestades on sarnaseks loetud väärtused, mille erinevus on väiksem kui 5% suuremast väärtusest.

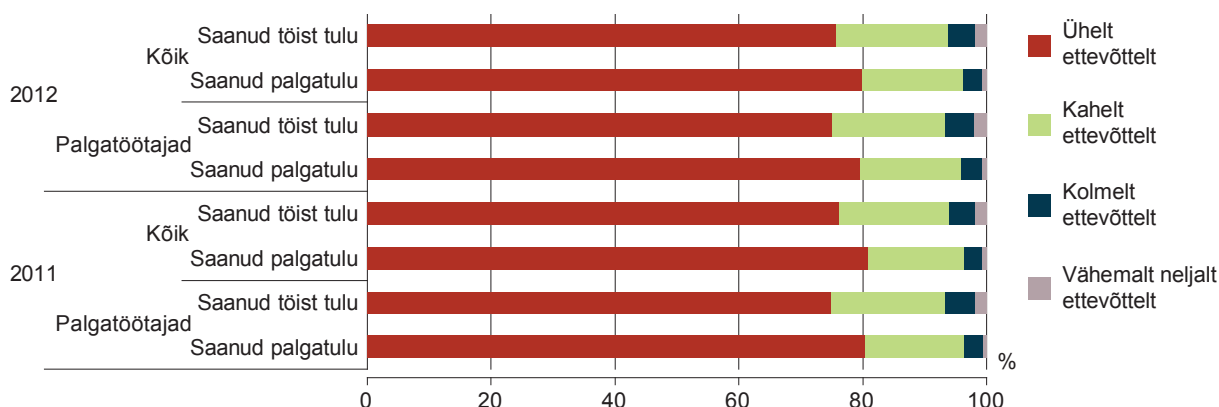
Kõige paremini kattuvad omavahel Maksu- ja Tolliameti andmetes kajastuv töine tulu uuringukuule järgneval kuul ning uuringuga kogutud palk. Enamasti, vähemalt pooltel isikutel, kelle palk on mõlemast andmeallikast teada, on Maksu- ja Tolliameti töine tulu suurem kui uuringus kogutud palk. Jättes välja need isikud, kellel on kõrvaltöö, on kattuvus küll pisut suurem, aga mitte märgatavalt.

Joonis 4.3.5. EMTA töise tulu ja uuringus kogutud palga suuruse kattuvus, 2011 ja 2012

Üks põhjuseid, miks Maksu- ja Tolliameti andmetes olev töine tulu ja uuringus kogutud palk on erineva suurusega, on see, et isik on saanud töist tulu mitmelt ettevõttelt: vaid kolmveerand kõigist töist tulu saanud isikutest on Maksu- ja Tolliameti andmetel saanud aasta jooksul töist tulu vaid ühe ettevõtte kaudu. Kui võtta arvesse ainult palgatöötajad (uuringu järgi), siis on ikkagi neljandik isikutest saanud töist tulu enam kui ühelt ettevõttelt.

Joonis 4.3.6. Ettevõtete arv, kellelt on saadud töist ja palgatulu, 2011 ja 2012

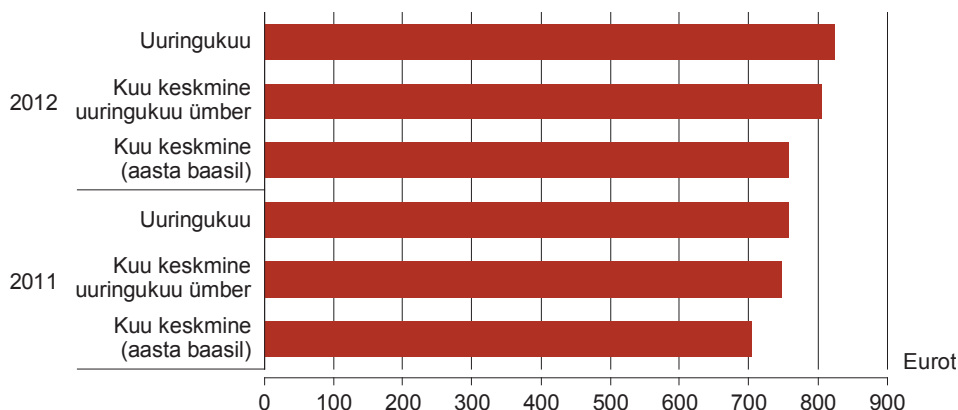
Seega siis on neljandikul uuringus osalenud isikutel Maksu- ja Tolliameti andmetel aasta jooksul olnud rohkem kui üks töökoht: isik kas töötab samal ajal mitme tööandja juures või on vahetanud aasta jooksul töökohta. Uuringus küsitakse ka kõrvaltööde olemasolu kohta. Võttes arvesse ainult need isikud, kellel on uuringu hetkel vaid üks töökoht, siis on küll töist tulu vaid ühelt ettevõttelt saanud isikute hulk suurem, aga mitte märgatavalt: kui 2011. aastal sai kõigist palgatöötajatest 74,8% töist tulu vaid ühelt ettevõttelt, siis nendest palgatöötajatest, kellel ei olnud kõrvaltööd, oli neid 77,6%. 2012. aastal oli osatähtsus vastavalt kõigist palgatöötajatest 75,1% ja nendest, kellel ei olnud kõrvaltööd 77,9%.

Teine probleem Maksu- ja Tolliameti ning uuringu andmete koosanalüüsi puhul on see, et uuringus kajastatud periood ja ajavahemik, millal isik on Maksu- ja Tolliameti andmetel saanud töist tulu, ei pruugi kattuda. Seega on oluline analüüsida, kas tuleks kasutada aastakeskmist töötulu kuus või mingi muu perioodi keskmist, mis võimalikult palju kattuks selle perioodiga, mis on kajastatud uuringus. Järgnevalt analüüsiti kolme perioodi väljamakseid:

- aastakeskmise kuine töötulu leiti järgnevalt: summeeriti aasta jooksul saadud töine tulu (sealhulgas miinusväljamaksed) ning saadud summa jagati kuude arvuga, millal isik töist tulu oli saanud. Nagu eespool on välja toodud, ei kattu sel juhul uuringu järgi vähemalt neljandiku vastajate andmed töö kohta ning Maksu- ja Tolliameti andmetel saadud töine tulu.
- Uuringukuul saadud töine tulu: summeeriti isiku selle kuu töine tulu, millal ta osales uuringus (uuringunädala alguse kuu). Sel puhul võivad aga tekitada probleeme ebaregulaarsed väljamaksed, näiteks ajutiselt töölt puudumise tõttu.
- Uuringukuu ümber saadud tulu: summeeriti isiku uuringukuule eelnenud, uuringukuu ning järgnenud kuu töine tulu ning jagati kuude arvuga, millal isik töist tulu sai. Sellisel juhul ei tohiks ebaregulaarsed väljamaksed nii palju mõjutada, kuid on suurem võimalus, et uuringus kogutud andmed töö kohta ning Maksu- ja Tolliameti andmetel saadud töine tulu ei kattu.

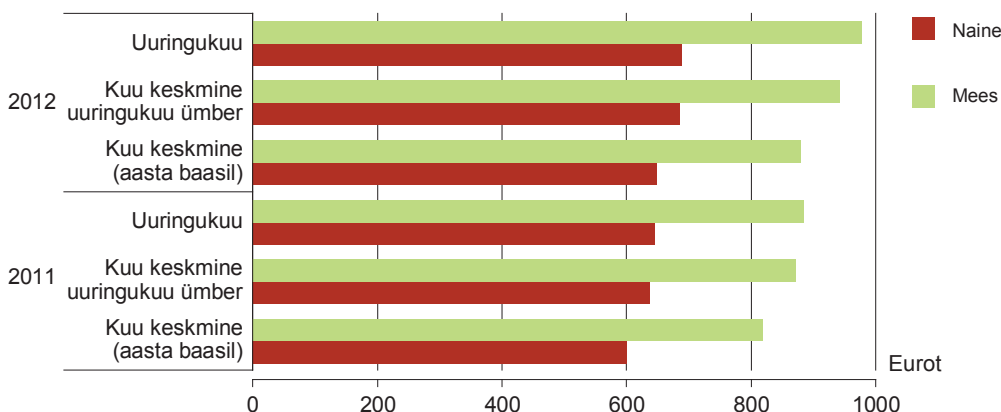
Analüüsitud kolme perioodi võrdlus näitas, et keskmised ei erine väga palju, kuigi aastakeskmist töötulu kuus on vähem mõjutanud ebaregulaarsed väljamaksed.

Joonis 4.3.7. Keskmise töine tulu väljamakseperioodi järgi, 2011 ja 2012

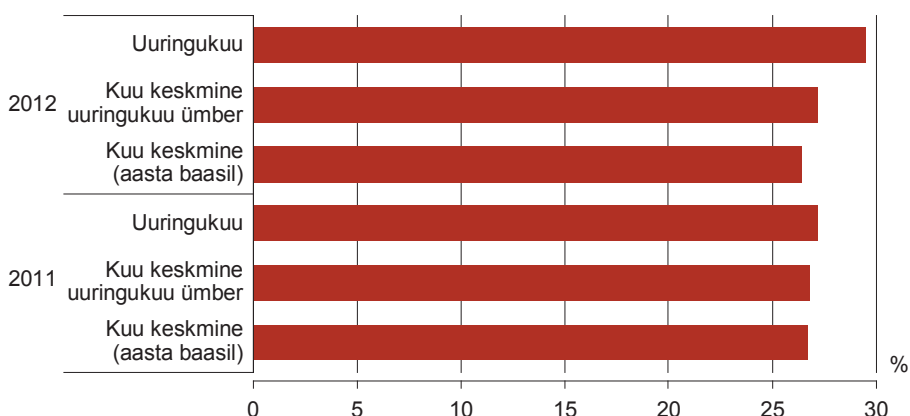

Veelgi olulisem on aga see, et ebaregulaarsed väljamaksed mõjutavad üsna sarnaselt mehi ja naisi – naiste ja meeste keskmise töise tulu erinevus on sarnane sõltumata vaadeldavast perioodist.

Joonis 4.3.8. Keskmise töine tulu soo järgi, 2011 ja 2012

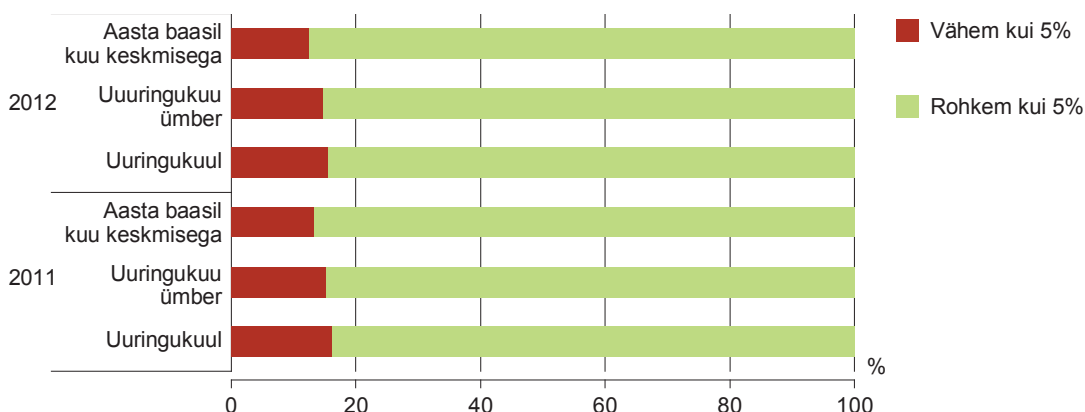

Keskmise töise tulu erinevus

Lõpuks analüüsiti seda, kuidas Maksu- ja Tolliameti andmete järgi leitud töine tulu kattus eespool nimetatud perioodidel uuringus öeldud palga suurusega. Arvesse võeti ka statistiliste meetoditega leitud palka nende puhul, kes uuringus palka ei öelnud (imputeeritud palgad). Et uuringus kogutud palgatunnust on töötuluse käigus mitu korda teisendatud, lubati 5% suurust erinevust. Analüüs näitas, et kattuvust ei mõjutanud eriti see, milline periood keskmise töise tulu arvutamisel aluseks võeti: vähem kui 5% erines uuringus öeldud palk ja Maksu- ja Tolliameti andmete järgi leitud töine tulu vaid 12–15% isikutel.

Joonis 4.3.9. Uuringus öeldud palga ja EMTA andmetel leitud tõise tulu kattuvus, 2011 ja 2012

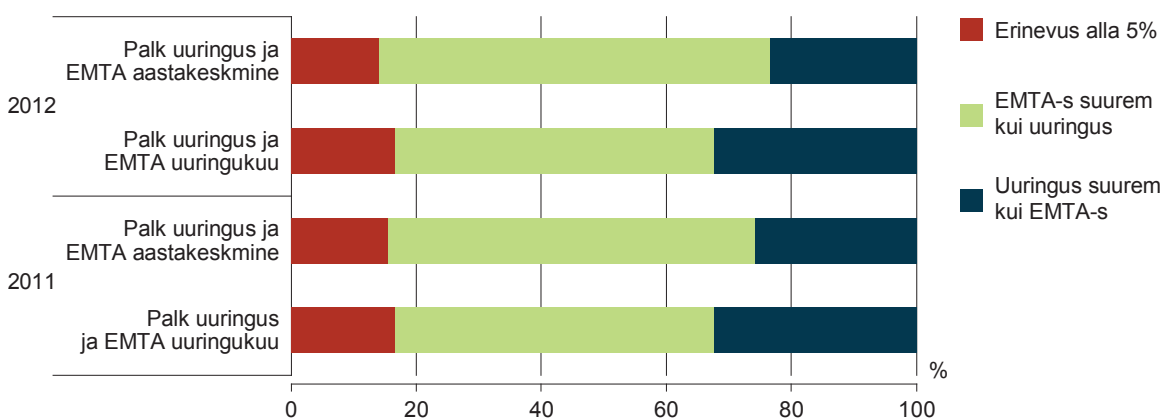
Et analüüsida veel detailsemalt, kui võrd sarnane on Maksu- ja Tolliameti andmetel põhinev tõine tulu ja uuringus öeldud palk, on võimalik kasutada ainult Eesti tööjõu-uuringu andmeid. Nimelt küsitakse uuringus põhitööandja kohta nii täpselt, et talle on andmetöötluse käigus võimalik liita registrikood, mis omakorda võimaldab võrrelda palka tööandja registrikoodist lähtudes: seega siis isiku tasemel Eesti tööjõu-uuringus öeldud palka ning registrikoodi järgi sama tööandja palga väljamakseid Maksu- ja Tolliameti andmebaasis. Sel juhul ei võetud arvesse kogu töist tulu, vaid ainult väljamakse liiki S_1: Töötasu. Samuti jäeti välja Eesti sotsiaaluuringu andmed, sest nendes tööandja registrikoodi andmetele ei liideta.

Maksu- ja Tolliameti andmetest leiti isiku jaoks tunnus ainult selle tööandja kohta, kelle kohta isik uuringus vastas:

- Aastakeskmise kuupalk: summeeriti aasta jooksul saadud palk (sealhulgas miinusväljamaksed) sellelt tööandjalt ning saadud summa jagati kuude arvuga, millal isik oli sellelt ettevõtjalt palka saanud.
- Uuringukuul saadud palk: uuringukuu jooksul sellelt ettevõtjalt saadud palk. Sel puhul võivad aga tekitada probleeme ebaregulaarsed väljamaksed, näiteks ajutiselt töölt puudumise tõttu.

Analüüsi tulemused näitavad, et ka selline käsitlus ei paranda märgatavalt Maksu- ja Tolliameti ning uuringuandmete kattuvust. Vähem kui 5% erinevus on vaid 15–16% isikutest, seda nii 2011. kui ka 2012. aastal.

Joonis 4.3.10. Sama tööandja makstava ning uuringus öeldud palga ja EMTA palga kattuvus, 2011 ja 2012

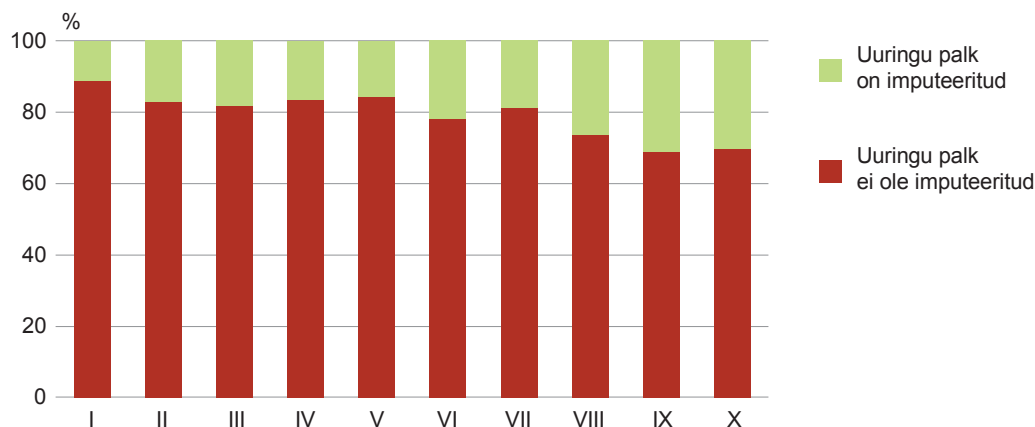

Maksu- ja Tolliameti andmete lisamine uuringu andmetele ettevõtte registrikoodi järgi võimaldab hinnata ka seda, kas palgaküsimusele vastamine uuringus on seotud palga suurusega. Kõigepealt näitas selline analüüs, et mida kõrgem on vastaja palk, seda tõenäolisemalt keeldub ta oma palga

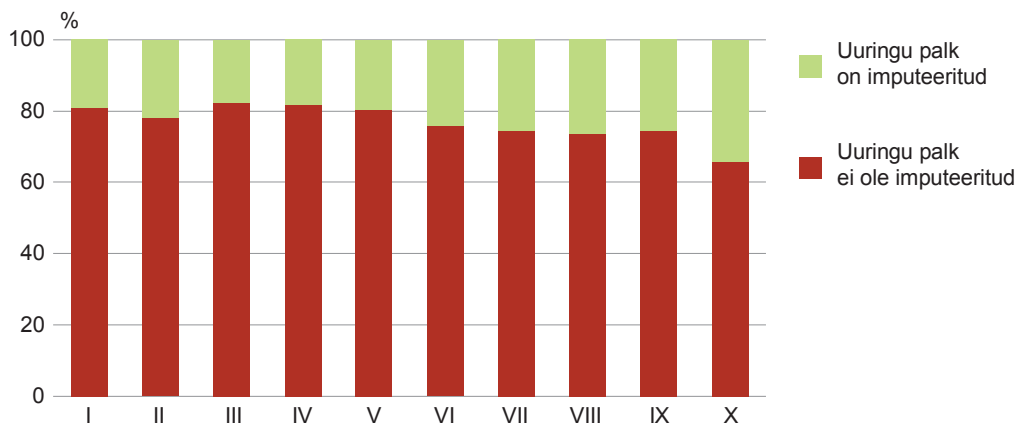
kohta uuringus vastamast. Selleks leiti Maksu- ja Tolliameti andmete kaudu uuringus nimetatud ettevõtja palga väljamaksete järgi palgadetsiilid: vastajad on järjestatud palga suuruse järgi ning igasse detšiili kuulub 10% vastajatest – esimesse vastavalt 10% kõige madalama palga ning kümnenndasse vastavalt 10% kõige kõrgema palga saajaid. Jooniselt 4.3.11 on ilusti näha, et kui esimesse detšiili kuulujatest ei vastanud uuringus oma palga kohta 2011. aastal 11% ning 2012. aastal 19% isikutest, siis kümnenndasse detšiili kuuluvatest vastajatest ei vastanud oma palga kohta peaaegu kolmandik (2011. a 30% ja 2012. a 34%).

Joonis 4.3.11. Palgaküsimusele mittevastanud EMTA palgadetsiili järgi, 2011 ja 2012

2011

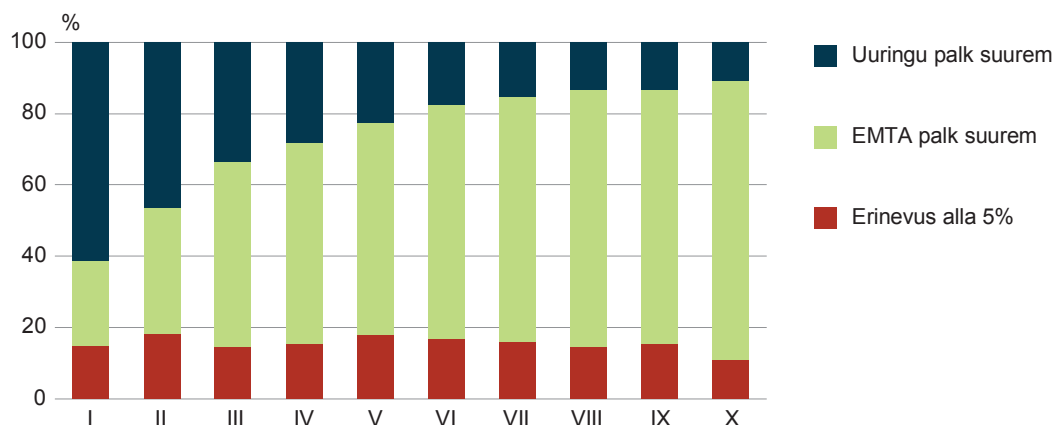
2012

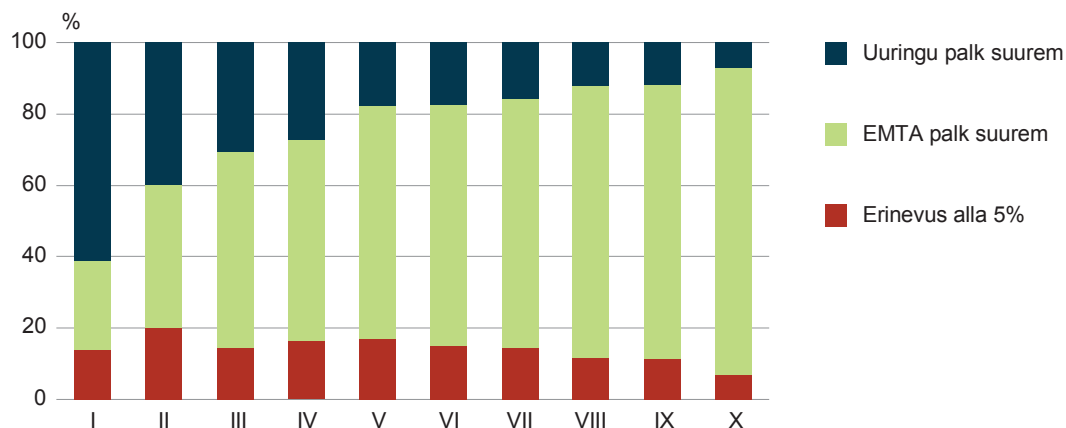
Peale selle saab Maksu- ja Tolliameti andmete ning Eesti tööjõu-uuringu palgaandmete võrdlemisel ettevõtte registrikoodi järgi analüüsida seda, kas palgatunnuse kattuvus kahes andmeallikas sõltub palga suurusest. Maksu- ja Tolliameti aastakeskmise palga järgi arvatud detšiilidele tuginedes on näha, et palga kattuvus märgatavalt ei muutu (joonis 4.3.12). Küll aga on andmetest näha, et Maksu- ja Tolliameti andmetel on madalama palgaga isikud uuringus öelnud suurema palga, samal ajal kui kõrgema palgaga isikud on öelnud madalama. Kindlasti võib sellist suundumust mõjutada ümbrikupalga – ilmselt võib madalapalgalistel isikutel ümbrikupalga osatähtsus suurem olla. Kuid kokkuvõttes võib öelda, et kõrgema palgaga inimesed keelduvad uuringus sagedamini palka ütlemast ning need, kes palga ütlevad, kipuvad ütleva selle madalama kui nad tegelikult Maksu- ja Tolliameti andmetel saanud on. Samas on madalapalgalistel uuringu järgi palk kõrgem kui Maksu- ja Tolliameti andmetel.

Joonis 4.3.12. Sama tööandja makstud palga kattuvus uuringu ja EMTA andmete järgi (sõltuvalt EMTA palga suurusel), 2011 ja 2012

2011

2012

Tuginedes eespool toodud analüüsile ning ühisele arutelule tarbijatega otsustati esialgses ühendandmebaasis kasutada Maksu- ja Tolliameti andmete järgi leitud aastakeskmist töötulu. Samal ajal otsustati esmase analüüsi käigus lahata põhjalikumalt võimalusi Maksu- ja Tolliameti andmete järgi leitava teise tulu arvutusteks. Üks võimalus võiks olla näiteks see, et määratakse põhitööandja ning võetakse arvesse ainult põhitööandja tehtud väljamakseid. Millisel viisil leitakse teine tulu lõplikku andmebaasi, otsustatakse tulevaste analüüside põhjal. Esialgses ühendandmebaasis on tabelis 4.3.3. kirjeldatud tunnused.

Tabel 4.3.3. EMTA andmete järgi koostatud ühendandmebaasi tunnused

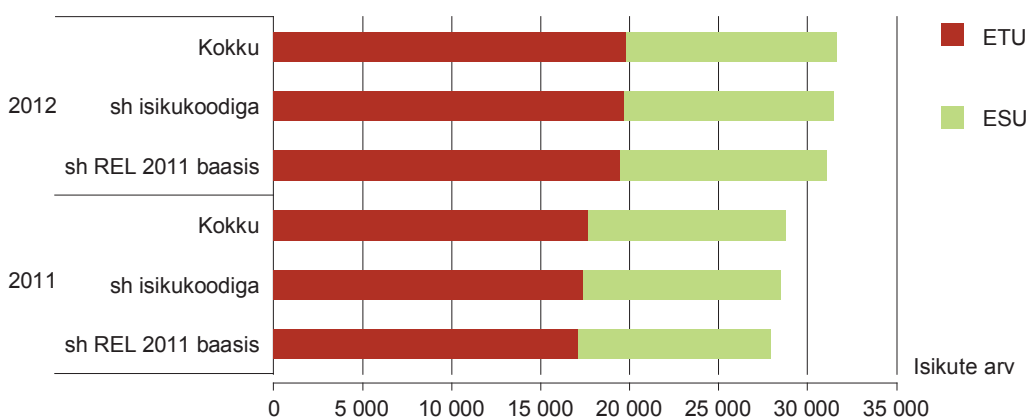
Tunnus	EMTA baasis
TT_01 – Tõine tulu jaanuaris	Isiku kohta summeeritud jaanuarikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_02 – Tõine tulu veebruaris	Isiku kohta summeeritud veebruarikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_03 – Tõine tulu märtsis	Isiku kohta summeeritud märts kuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_04 – Tõine tulu aprillis	Isiku kohta summeeritud aprillikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_05 – Tõine tulu mais	Isiku kohta summeeritud maikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_06 – Tõine tulu juunis	Isiku kohta summeeritud juunikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_07 – Tõine tulu juulis	Isiku kohta summeeritud juulikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_08 – Tõine tulu augustis	Isiku kohta summeeritud augustikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_09 – Tõine tulu septembris	Isiku kohta summeeritud septembrikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_10 – Tõine tulu oktoobris	Isiku kohta summeeritud oktoobrikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_11 – Tõine tulu novembris	Isiku kohta summeeritud novembrikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_12 – Tõine tulu detsembris	Isiku kohta summeeritud detsembrikuu väljamakse liigid S1, S11, S15
TT_kuude_arv – Kuude arv, kus töist tulu saadi	Isiku kohta summeeritud nende kuude arv, kus isik sai vähemalt ühelt ettevõttelt järgmisi väljamakse liike: S1, S11, S15

4.4. Rahva ja eluruumide loenduse (REL 2011) andmete lisamine ühendandmebaasi

Rahva ja eluruumide loenduse andmed lisati kõikidele isikutele, kes osalesid ETU ja ESU uuringus ning kelle kohta on teada isikukood. Kui inimese isikukood ei ole teada, siis rahva ja eluruumide loenduse andmeid lisada ei saanud.

Samuti ei ole rahva ja eluruumide loenduse andmetes isikukoode kõigil isikutel – 69 isikul on see puudu. Et rahva ja eluruumide loendust ning uuringut ei tehtud ühel ja samal ajal, võib olla sellest tingitud mittekattuvuse probleeme: uuringus osalenud isik võib olla surnud või lahkunud Eestist / tulnud Eestisse ning seetõttu ei ole tema andmeid loenduse andmete hulgas.

Joonis 4.4.1. Isikute arv uuringu ja REL 2011 baasis, 2011 ja 2012

Rahva ja eluruumide loenduse andmetest oli vaja ümber kodeerida keeleoskuse tunnused, sest loenduses küsiti vastaja emakeele ning võõrkeeleoskuste kohta eraldi. Kõigepealt küsiti vastaja emakeelt. Seejärel küsiti, kas vastaja oskab peale emakeele veel mõnda keelt ning jah-vastuse puhul paluti nimetada need emakeelest erinevad keeled, mida vastaja oskab, alustades kõige paremini osatavast keelest. Nende tunnuste baasil arvutati uus tunnus eesti, vene ja inglise keele kohta, kus:

- 1 = emakeel, kui see keel oli vastaja emakeel;
- 2 = oskab võõrkeelena, kui see keel oli vastaja nimetatud võõrkeelte all;
- 3 = ei oska, kui see keel ei olnud nimetatud emakeelena ega ka võõrkeelte all.

Tabel 4.4.1. REL 2011 andmete järgi koostatud ühendandmebaasi tunnused

Tunnus	REL baasis
REL – Sisaldub REL 2011 baasis 0 ei 1 ja	Arvutatud tuginedes REL-i baasile
Lapsi – Sünnitatud laste arv	Püsielanikest naiste kohta, vanus 15+, kes on sünnitanud: tunnus LASTE_ARV: A11A. Sünnitatud laste arv. Andmeid imputeeritud (lisatud konkreetse inimese tasandil) ka REL 2000 andmetest
syn_vanus – Naise vanus täisaastates esimese lapse sünnitamisel	Püsielanikest naiste kohta, vanus 15+, kes on sünnitanud: tunnus VANUS_I_SYNNIT: Naise vanus täisaastates esimese lapse sünnitamisel Andmeid imputeeritud ka REL 2000 andmetest
keel_est – Eesti keele oskus: 1 emakeel 2 oskab võõrkeelena 3 ei oska 9 teadmata	Arvutatud tuginedes tunnustele emakeele ja võõrkeele kohta: tunnused EMAKEEL: A19. Emakeel, VOORKEEL1 – VOORKEEL20: A20A. Esimesena nimetatud võõrkeel – A20A. Kahekümnendana nimetatud võõrkeel
keel_rus – Vene keele oskus: 1 emakeel 2 oskab võõrkeelena 3 ei oska 9 teadmata	Arvutatud tuginedes tunnustele emakeele ja võõrkeele kohta: tunnused EMAKEEL: A19. Emakeel, VOORKEEL1 – VOORKEEL20: A20A. Esimesena nimetatud võõrkeel – A20A. Kahekümnendana nimetatud võõrkeel
keel_eng – Inglise keele oskus: 1 emakeel 2 oskab võõrkeelena 3 ei oska 9 teadmata	Arvutatud tuginedes tunnustele emakeele ja võõrkeele kohta: tunnused EMAKEEL: A19. Emakeel, VOORKEEL1 – VOORKEEL20: A20A. Esimesena nimetatud võõrkeel – A20A. Kahekümnendana nimetatud võõrkeel
t_probleem – Igapäevategevusi piiranud pikaajalise terviseprobleemi olemasolu: 1 jah 2 ei 9 teadmata	Püsielanike kohta, tunnus TERVIS: A50. Igapäevategevusi piiranud pikaajalise terviseprobleemi olemasolu
t_piiratud – Igapäevategevus on piiratud tervise tõttu: 1 on oluliselt piiratud 2 on piiratud, aga mitte oluliselt 3 ei ole piiratud 9 teadmata	Püsielanike kohta, tunnus TERVIS_PIIRATUD: A51. Kas tegevus piiratud tervise tõttu

4.4.1. Teadmata väärtused

Nii nagu küsitlusuuringuga kogutud andmete puhul nii võib ka loendusega andmete kogumisel juhtuda, et kõiki andmeid ei õnnestu vastaja käest teada saada ning seetõttu jääb osa tunnuseid teadmata. Kuigi küsitajad esitab vastajale kõik intervjuus ettenähtud küsimused, võib mõnikord juhtuda, et vastaja ei soovi küsimusele vastata või ei oska vastust anda. Sellisel juhul peab küsitajal vastajat abistama selgituste ja lisaküsimustega, kuid ikkagi võib vastaja lõplikuks vastuseks jääda „Ei tea”, „Ei oska öelda” või „Keeldun vastamast” ning küsitajal peab selliseid vastuseid aktsepteerima. Tavaliselt ei ole vastusevariante „Ei tea” või „Keeldun vastamast” vastajale näha, kuid küsitajal võimaldab sülearvutis kasutatav programm vajaduse korral ka „Ei tea” või „Keeldub” märkida. Mõnikord aga on teiste vastusevariantide hulgas näha ka „Ei tea”, „Ei oska öelda” või „Keeldun vastamast”. Kui vastaja lõplikuks vastuseks jääb üks neist, siis käsitletakse neid hilisemas analüüsis teadmata väärtustena.

Peale selle on teadmata väärtused ka nendel uuringus osalenud isikutel, kellele ei õnnestunud andmeid rahva ja eluruumide loendusest juurde panna, sest:

- uuringus oli isikukood puudu;
- rahva ja eluruumide loenduses oli isikukood puudu;
- erineva küsitlushetke tõttu ei osalenud isik loenduses (näiteks 2011. aasta alguses uuringus osalenud isik võis olla loenduse hetkeks surnud või Eestist lahkunud või näiteks 2012. aasta lõpus uuringus osalenud isik võis olla Eestisse tulnud pärast loendust).

Tabel 4.4.2. Teadmata väärtused REL 2011 põhjal leitud tunnustes, 2011 ja 2012

Tunnus	Tunnuse nimetus	2011				2012			
		Teadmata	NA	Vastatud	Kokku	Teadmata	NA	Vastatud	Kokku
lapsi	Sünnitatud laste arv (NA = isik on mees)	371 ^a	13 564	14 799	28 734	274 ^a	14 964	16 378	31 616
syn_vanus	Naise vanus täisaastates esimese lapse sünnitamisel (NA = isik on mees ja naine, kes ei ole sünnitanud lapsi (2011: 3538 ja 2012: 3944))	602 ^b	17 102	11 030	28 734	516 ^b	18 908	12 192	31 616
keel_est	Eesti keele oskus	944 ^c		27 790	28 734	642 ^c		30 974	31 616
keel_rus	Vene keele oskus	4 447 ^c		24 287	28 734	4 532 ^c		27 084	31 616
keel_eng	Inglise keele oskus	7 395 ^c		21 339	28 734	7 755 ^c		23 861	31 616
t_probleem	Igapäevategevusi piiranud pikaajalise terviseprobleemi olemasolu	1 326 ^c		27 408	28 734	999 ^c		30 617	31 616
t_piiratud	Igapäevategevus on piiratud tervise tõttu	1 334 ^c		27 400	28 734	1 013 ^c		30 603	31 616

Märkused: NA tähendab, et ei peagi olema vastatud;

a – teadmata hulgas on isikud, kelle kohta on REL-is sünnitatud laste arv teadmata (2011: 36 isikut; 2012: 41 isikut), need kelle kohta uuringus ei ole isikukoodi (2011: 124 isikut; 2012: 83 isikut) ja need, keda ei ole REL-i baasis (2011: 211 isikut; 2012: 150 isikut);

b – teadmata hulgas on isikud, kelle kohta REL-is on vanus teadmata (2011: 267 isikut; 2012: 283 isikut), need kelle kohta uuringus ei ole isikukoodi (2011: 124 isikut; 2012: 83 isikut) ja need, keda ei ole REL-i baasis (2011: 211 isikut; 2012: 150 isikut);

c – teadmata hulgas on ka need isikud, kelle kohta uuringus ei ole isikukoodi (2011: 286 isikut; 2012: 193 isikut) ja need, keda ei ole REL-i baasis (2011: 529 isikut; 2012: 369 isikut).

4.5. Laiendusteguri (kaalude) arvutamine

Uue ETU ja ESU ühendandmebaasi jaoks arvutatakse kaalud, sest siis saab andmeid laiendada üldkogumile. ETU-s korduvad isikud võetakse arvesse naug ühel korral uuringus osalenud isikud.

4.5.1. Leibkonnakaalud

Ühise andmebaasi jaoks on kaalud arvutatud uuringuspetsiifiliste kaalude põhjal. ETU puhul on kasutatud kaalu WGT_Y, ESU puhul kaalu DB090. Andmestike kokkupanemisel on ESU kaal korrutatud kordajate α ja ETU kaal kordajaga $1-\alpha$. Kordaja α väärtus sõltub uuringute efektiivsete valimimahtude suhtest:

$$\alpha = \frac{n_{ESU}^{eff}}{n_{ESU}^{eff} + n_{ETU}^{eff}},$$

$$n_{ESU}^{eff} = \frac{n}{1 + \sqrt{\text{var}(DB090)/\text{mean}(DB090)}}, \text{ kus } n \text{ on ESU leibkondade arv;}$$

$$n_{ETU}^{eff} = \frac{n}{1 + \sqrt{\text{var}(WGT_Y)/\text{mean}(WGT_Y)}}, \text{ kus } n \text{ on ETU leibkondade arv.}$$

Seega suurema kaalu saab uuring, millel on suurem valimimaht ja väiksem kaalude varieeruvus. Aastal 2011 oli $\alpha=0,358$, aastal 2012 $\alpha= 0,346$. Selle tulemusel on ühises andmestikus kaalud erinevatest uuringutest tulevatel leibkondadel sarnased.

Lõplikud kaalud on kalibreeritud 10-aastaste soo-vanuserühmade, maakonna ja asutusüksuse liigi järgi. Kasutatud on korrigeeritud rahvaarvu, kust on lahutatud institutsioonides elavad isikud.

4.5.2. Isikukaalud

Kui analüüsis kasutatakse ainult isikuankeeti täitnud isikuid, siis tuleb kasutada isikukaalusid, mille arvutamisel arvestati leibkonnasisest mittevastamist. Need kaalud arvutati leibkonnakaalude põhjal nii, et üheaastastes soo-vanuserühmades on kaalude summad vastanute ja kõikide vähemalt 15-aastaste seas võrdsed. Isikukaalud ei ole seega enam leibkonna sees võrdsed.

Et andmebaasis kasutatud tunnused on kogutud isikuankeediga, siis on andmebaasile lisatud ainult isikukaal.

4.6. Ühendandmebaasi tegemise kokkuvõte

Esialgne ühendandmebaas tehti kahe aasta andmetest: 2011 ja 2012. Seega tehti esialgseks analüüsiks valmis kahe aasta andmebaasid. Kokku liideti kahe uuringu andmebaasid: Eesti tööjõu-uuring ja Eesti sotsiaaluuring. Neile liideti andmeid veel kahest allikast: 2011. aasta rahva ja eluruumide loendusest ning Maksu- ja Tolliameti TSD-vormis andmebaasist. Et andmeid oleks võimalik laiendada üldkogumile (kaaluda), leiti mõlema aasta andmebaasile juurde uued kaalud.

Lõplikus ühendandmebaasis on kokku 82 tunnust: 61 tunnust, mis tuginevad Eesti tööjõu-uuringule ja Eesti sotsiaaluuringule, 13 tunnust, mis tuginevad Maksu- ja Tolliameti TSD-vormi andmetele ning 8 tunnust, mis tuginevad 2011. aasta rahva ja eluruumide loendusele ja kaalutunnus.

Andmebaasi koostamisel tuli ette probleeme, mille lahendamist on siinses raportis analüüsitud. See analüüs koos ühendandmebaasi põhjal tehtava sisuanalüüsiga on alus otsuste vastuvõtmisel tulevikus, kui koostatakse lõplikud integreeritud andmebaasid alates aastast 2006, mida plaanitakse kasutada naiste ja meeste palgaerinevuse analüüsiks.

Allikad

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2006/54/EÜ, meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine). (2006). [www] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:204:0023:0036:et:PDF> (1.04.2014).

Palgalõhe arvutamise meetodika. (2014). Eurostat. [www] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/earn_grqpg2_esms.htm (25.03.2014).

Palgalõhe arvutamise meetodika. (2014). Eurostat. [www] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/earn_grqpg2_esms.htm

Statistikaameti andmebaas. Mõisted ja meetodika. [www] http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/12Palk_ja_toojeukulu/01Palk/02Aastastatistika/PA_5311.htm

Statistikaameti andmebaas. Mõisted ja meetodika. [www] http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/12Palk_ja_toojeukulu/01Palk/02Aastastatistika/PA_5311.htm

Võrdse palga päev: sooline palgalõhe püsib kogu Euroopas 16,4% juures. (2014). Pressiteade, Euroopa Komisjon (IP/14/190) 28/02/2014. [www] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-190_et.htm (28.02.2014).